

นโยบายสาธารณะ: 'FTA : กับตักหรือโอกาสทางการค้าของไทย'

นโยบายสาธารณะ:
'FTA : กับटकหรือโอกาสทางการค้าของไทย'

ISBN 974-93822-0-X

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)
มหาวิทยาลัยมหิดล

องค์กรร่วม

หนังสือพิมพ์ ประชาชาติธุรกิจ
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
ภายใต้แผนงานพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี

พิมพ์ครั้งที่ 1 ธันวาคม 2548

ราคา 90 บาท

บรรณาธิการ อธิคม คุณหาญดี

กองบรรณาธิการ พนิดา วสุธาพิทักษ์

พิสูจน์อักษร สามพัน ลักนาวิเชียร

ศิลป์กรรรม สุวิทย์ สุดสมศรี

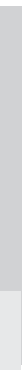
ออกแบบปก เปนโท พับลิชชิ่ง

แยกสี ไฮเรล

พิมพ์ที่ แอล.ที.เพรส

ผลิตโดย บริษัท เปนโท พับลิชชิ่ง จำกัด

99/348 ม.6 ถ.คุ้มเกล้า ต.ลำปลาทิว เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520 โทร. 0-6880-1834

คำกล่าวเปิดเวทีสาธารณะครั้งที่ 2 'FTA : กับตักหรือโอกาสทางการค้าของไทย'

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.พรชัย มาตังคสมบัติ
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล

กราบเรียนท่านอาจารย์ลีปนพนท์ เกตุทัต กรรมการ
สภามหาวิทยาลัยมหิดล นายกสภามหาวิทยาลัยธุรกิจ-
บัณฑิตย ท่านผู้บริหารระดับสูงของเครือมติชน ช่าวสด และ
ประชาชาติธุรกิจ ท่านวุฒิสมาชิก ท่านสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร ท่านรองอธิการบดี ท่านคณบดี และท่านผู้มีเกียรติ
จากทุกภาคส่วน

ในนามของมหาวิทยาลัยมหิดล ผมมีความยินดี
เป็นอย่างยิ่งที่ได้มาต้อนรับทุกท่านด้วยตัวเอง และต้องขอ
ขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความสนใจในการจัดเวที
นโยบายสาธารณะของมหาวิทยาลัยมหิดลในครั้งที่ 1 ที่ผ่านมา
และในครั้งนี่ซึ่งเป็นครั้งที่ 2

การจัดเวทีนโยบายสาธารณะเป็นบทบาทที่สำคัญ
และจำเป็นสำหรับมหาวิทยาลัย เพราะมหาวิทยาลัยเป็น
องค์กรหนึ่งในสังคมที่อยู่ในฐานะที่จะต้องเจาะลึก ศึกษาให้

ถึงแก่นแท้ของทุก ๆ เรื่องที่เกิดขึ้นในสังคม เรื่องใดก็ตาม
ที่อาจจะมึผลกระทบต่อทั้งทางบวกและทางลบต่อสังคม เรื่อง
ใดก็ตามที่มีความคิดเห็นหลากหลาย จำเป็นจะต้องมีเวที
ที่ความคิดเห็นหลากหลายเหล่านี้ได้แสดงออกอย่างเต็มที่

ฉะนั้นผมขอให้ทุก ๆ ท่านที่มาร่วมในเวทีนโยบาย
สาธารณะของมหาวิทยาลัยมหิดล ได้โปรดแสดงข้อคิดเห็น
อย่างเต็มที่ มีกติกาพื้นฐานเพียงข้อเดียวคือ ทุกเรื่องที่ท่าน
พูดที่ท่านกล่าวจะต้องมีเหตุและผล และมีข้อห้ามข้อเดียว
คือ ห้ามใช้อารมณ์ ห้ามใช้เวทีนี้ตำหนิติเตียนคนใดคนหนึ่ง
ด้วยอารมณ์ ถ้าจะตำหนิ ก็คือตำหนิข้อคิดเห็นซึ่งกันและกัน
ด้วยเหตุผลได้ นี่เป็นกติกาพื้นฐานของการจัดเวทีนโยบาย
สาธารณะ

เหตุที่เราจัดงานอย่างนี้ก็เพื่อจะให้ทุกท่านที่มา
สบายใจ สามารถแสดงข้อคิดเห็นอย่างเต็มที่ได้ เพราะว่าจะ
ไม่มีใครมาคอยทำร้ายท่าน จึงอยากจะให้พูดกันให้เต็มที่

ในครั้งแรกที่เราจัดงานนโยบายสาธารณะนั้น เรา
จัดในเรื่องของความหลากหลายทางภาษาและวัฒนธรรม
ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญซึ่งกำลังเกิดขึ้นในบ้านเราที่มีคนพยายาม
จะให้ความหลากหลายเป็นเครื่องทำให้เกิดความแตกแยก
ทั้งที่จริงแล้ว ความหลากหลายเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญของ
ประเทศไทย และหากเราใช้ความหลากหลายด้วยสันติวิธีได้
นั่นเป็นวิธีเดียวที่จะต่อสู้กับผู้ที่ประกาศจะให้ความรุนแรง
หรือว่าได้กระทำด้วยความรุนแรงไปแล้ว

ความรุนแรงไม่สามารถที่จะเอาชนะด้วยการตอบโต้
ด้วยความรุนแรง เหมือนกับการทำกรรมทำเวรอะไรก็แล้ว
แต่ จะตอบโต้ด้วยกรรมด้วยเวรไม่ได้

สำหรับงานในวันนี้ เรากำลังจะพูดถึงเรื่องสำคัญ
ที่จะกระทบทั้งทางบวกและทางลบต่อสังคมไทยโดยทั่ว

แน่นอนที่สุดประเทศไทยจะเลือกปิดประตูไม่ได้แล้ว การค้าระหว่างประเทศของไทยกลายเป็นสิ่งเสพติดของสังคมไทยก็ว่าได้ เราอาศัยรายได้จากการส่งออกเกินกว่า 1 แสนล้านเหรียญสหรัฐต่อปี นำเข้าก็อยู่ในขนาดพอๆ กัน บางปีเกินบางปีก็ขาด

เมื่อถึงจุดนี้แล้ว แน่นอนที่สุดเราคงจะไม่หันกลับเข้าถ้ำปิดประตู ก็คงจะต้องมีการคบค้า การค้าขาย การแลกเปลี่ยนกับประเทศต่างๆ ทั่วโลก

ในการที่จะติดต่อกับค้าขายนั้นเราก็คงจะต้องพิจารณาจากหลายปัจจัย คำถามสำคัญที่สังคมไทยอยากจะได้คำตอบคือกติกาของการค้าระหว่างประเทศแบบทวิภาคี ว่าจริง ๆ มีข้อได้เปรียบ ข้อเสียเปรียบจากการค้าแบบพหุภาคีอย่างไร จะต้องทำให้ชัดเจน จะต้องอธิบายได้ ทุกๆ ท่านจะต้องเข้าใจว่า เมื่อเราเลือกมาทางพหุภาคีตั้งแต่ต้น แต่ขณะนี้เราเริ่มต้นหันมาทางทวิภาคี มันดีกว่าพหุภาคีอย่างไร ในกรณีไหนบ้างที่อาจจะดี และในกรณีไหนบ้างที่อาจจะไม่ดี จะต้องศึกษา ต้องตัดสินใจให้ถ่องแท้

สำหรับเรื่องทวิภาคีก็มีอีกหลายประเด็นที่เราจะต้องพูดกัน ซึ่งผมจะไม่พูดในขณะนี้ เพราะวันนี้ทั้งวันเราก็จะพูดกันแต่เรื่องทวิภาคี ก็ขอให้ท่านวิทยากร ท่านผู้ดำเนินการอภิปราย ตลอดจนท่านผู้เข้าร่วมทุกๆ ท่านได้มีโอกาสแสดงข้อคิดเห็นด้วยเหตุด้วยผลอย่างเต็มที่ อย่างที่ผมได้กราบเรียนไปแล้ว

อย่างไรก็ตาม ผมอยากจะเรียนว่าในกรณีที่เราได้เริ่มทำทวิภาคีไปแล้ว 4 ฉบับ มีบทเรียนอะไรบ้างที่เราจะได้รับ และบทเรียนทั้งหมดที่เราได้รับจะนำไปใช้ในการเจรจาต่อรองกับฉบับที่เราจะทำต่อไปในอนาคตหรือไม่

แน่นอนที่สุด สถานการณ์แต่ละคู่เจรจาย่อมไม่

เหมือนกัน แน่แน่นอนที่สุดสิ่งที่เรามุ่งหวังจะได้จากแต่ละคู่
เจรจาก็ไม่เหมือนกัน สิ่งที่คู่เจรจาเตรียมที่จะได้จากเราก็ไม่
เหมือนกัน แต่ก็เป็นบทเรียนที่สำคัญที่พวกเราจะต้องรับ
ทราบรับรู้

อีกประเด็นหนึ่งก็คือ เวลาเราจัดเวทีนโยบาย
สาธารณะในหัวข้อนี้ มันจะมีผลกระทบต่อการเจรจาของเรา
อย่างไร จะมีผลกระทบทางลบหรือไม่ จะมีผลกระทบทาง
บวกหรือไม่ แต่ที่ตัดสินใจจัดเพราะผมมีความมั่นใจว่า เวที
ที่มีการแสดงข้อคิดเห็นอย่างเต็มที่ด้วยเหตุด้วยผลจะเป็น
ผลบวกต่อการเจรจา

คู่เจรจาของเราแต่ละประเทศเคยอ้างข้อโต้แย้ง ข้อ
คัดค้านในภาคส่วนของสังคมเขาเพื่อเจรจากับเรา ผมหวังว่า
วันนี้การแสดงข้อคิดเห็นจากทุก ๆ ภาคส่วนของเรา จะช่วย
สนับสนุนเหตุผลข้อมูลและข้อเท็จจริงให้ผู้เจรจาของเราได้
เป็นอย่างดี

จะนั่นอันนี้ก็เป็นความมุ่งหวังลึก ๆ ในใจ ซึ่งผมขอ
พูดอย่างเปิดเผยว่าถึงอย่างไรเราก็ต้องเจรจาอยู่แล้วข้อคิดเห็น
ของทุกท่านจะทำให้ท่านหัวหน้าคณะเจรจาของเรานำไป
ใช้ได้อย่างไร และด้วยเหตุนี้ผมถึงอยากให้ทุกท่านแสดงออก
อย่างเต็มที่ แต่ขอให้มึเหตุผลที่ดี ไม่ใช่อ้างแต่ข้อคิดเห็นแต่
ไม่มีเหตุผลที่จะนำไปประกอบ และขออย่าไม่ให้ใช้อารมณ์
ไม่ใช่เฉพาะแต่เรื่องนี้แต่รวมถึงในทุก ๆ เรื่อง เพราะเมื่อมี
อารมณ์เยอะ ๆ เหตุผลอาจจะหดหายไปก็ได้ ซึ่งท้ายที่สุดจะ
มีแต่ผลลบ ไม่มีผลบวก

ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การจัดเวทีสาธารณะแบบนี้
ของมหาวิทยาลัยมหิดล จะสร้างผลกระทบที่ดีต่อแต่ละเรื่อง
ที่เราทำ และเราจะพยายามทำในทุก ๆ เรื่องที่สำคัญต่อไป

วันนี้ผมก็ขอขอบคุณองค์กรที่ให้ความร่วมมือให้การ

สนับสนุน พันธมิตรของเราในเครือมติชน ประชาชาติธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม และที่สำคัญที่สุด พันธมิตรต่อเนื่องกับเราในหลายๆ เรื่องซึ่งก็คือ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.) และก็ขอขอบคุณท่านวิทยากรทุกท่าน ท่านผู้ดำเนินการอภิปรายซึ่งจะมาแสดงข้อคิดเห็นอย่างเต็มที่ด้วยเหตุด้วยผลต่อไป ขอขอบคุณท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจและมาร่วมกับเราในเรื่องสำคัญเรื่องนี้

และเรื่องที่ผมอดพูดไม่ได้ ก็คือทีมของมหาวิทยาลัยเอง ซึ่งมีหลายคณะหลายหน่วยงานในมหาวิทยาลัยร่วมกันทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านคณบดี อนุชาติ พวงสำลี คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ และอาจารย์ศรีประภา เพชรมีศรี รวมทั้งอีกหลายๆ ท่านที่ได้ใช้เวลาและกำลังกายกำลังสมองเป็นอันมากในการจัดงาน และได้รับการตอบรับที่ดี

ขอบพระคุณมากครับ

เวทีนโยบายสาธารณะ

FTA: กัดค้ำหรือโอกาส

27

โรงแรมมิรา

สุดิมา บุญยประภักศร
ท่านทูตนิคยั พิบูลสงครวม
พิศาล มาถนวพัฒนั

ศาสตราจารย์วอลเดน เบลโล
ดร.จุฑา มนัสไพบูลยั

ดำเนินรายการโดย

เกียรติชัย พงษ์พานิชยั

ผู้ตรวจราชการกระทรวงพาณิชย์
หัวหน้าคณะเจรจาเขตการค้าเสรีไทย - สหรัฐ
รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
หัวหน้าคณะเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น
สำนักงานสิทธิมนุษยชนศึกษาและการพัฒนาสังคม
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์ข่าวสด

ประชุมหาวิทยาลัยไทยสหประชาชาติ

เรื่อง
โอกาสทางการค้าของไทย ?
ร่วมจัดโดย

7 ตุลาคม 2548

าเกิด แกรนต์ มวนชั้น

เหลียวหลังแลหน้า
ทบทวนกลไก และกระบวนการ
ในการเจรจาวิภาคีของไทยที่ผ่านมา
ปัญหาและอุปสรรค

เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ : ผู้ดำเนินรายการ บรรณาธิการอาวุโส หนังสือพิมพ์ข่าวสด

ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ ขอต้อนรับเข้าสู่ช่วงของการอภิปรายในหัวข้อเรื่อง ‘เหลียวหลังแลหน้า ทบทวนกลไกและกระบวนการในการเจรจาวิภาคีของไทยที่ผ่านมา ปัญหาและอุปสรรค’ ซึ่งเป็นหัวข้อเรื่องที่ผมเชื่อว่าเป็นความสนใจร่วมกันของทุกท่านที่เข้ามาร่วมเวทีนโยบายสาธารณะในวันนี้

การเจรจาการค้าวิภาคีในรูปแบบการค้าเสรีหรือ Free Trade Agreement (FTA) เป็นเรื่องน่าสนใจ เพราะเราก็คงทราบกันว่ากระบวนการเจรจาทำความตกลงเรื่องเอฟทีเอระหว่างไทยกับบางประเทศ เช่น จีน อินเดีย บารเรน ออสเตรเลีย หรือนิวซีแลนด์ เสร็จสิ้นไปแล้ว และขณะนี้ไทยเราเองก็กำลังอยู่ในระหว่างการเจรจากับอีกบางประเทศ เช่น สหรัฐ ญี่ปุ่น เกาหลี และก็ยังมีแผนงานที่จะขยายการเจรจาไปกับประเทศแถบอันดามัน (เอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) ที่เราเรียกว่า บิมสเทค (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation : BIMSTEC / กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศบังคลาเทศ อินเดีย เมียนมาร์ ศรีลังกา ไทย ภูฏาน และเนปาล)

แม้ข่าวเหล่านี้เป็นที่รู้กันส่วนใหญ่ว่ามีการเจรจาไปแล้ว แต่ก็ยังเป็นเรื่องที่น่ารู้ว่าทำไมถึงจะต้องมาทำเอฟทีเอ เป็นแนวนโยบายของรัฐบาลในประเทศ หรือเกิดจากปัจจัยภายนอก คำถามที่ว่า การทำเอฟทีเอในรูปแบบวิภาคี แตกต่างอย่างไรกับการทำข้อตกลงในรูปแบบของพหุภาคี กับ ดับเบิลยูทีโอ (World Trade Organization : WTO / องค์การการค้าโลก)

สถานการณ์ที่เป็นจริงขณะนี้เป็นอย่างไรมาก่อนหรือเกี่ยวข้องกับอย่างไร หรือหากสังเกตรายชื้อวิทยากรที่มาพูดคุยกับเราในวันนี้จะพบว่า ผู้เจรจาการค้าเอฟทีเอกับสหรัฐหรือกับญี่ปุ่น มาจากกระทรวง การต่างประเทศ อาจจะมีผู้สงสัยว่าทำไมจึงไม่มาจากกระทรวง พาณิชย์ ซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องเหล่านี้

รวมถึงการเจรจาที่กำลังดำเนินการเจรจาอยู่เราสามารถ ต่อรองกับเขาได้หรือไม่ ภาพด้านหนึ่งออกมาในลักษณะที่ว่า เราค่อนข้างจะเสียเปรียบ แต่อีกด้านก็อธิบายว่า การทำเอฟทีเอ กับประเทศที่ใหญ่กว่า ถึงอย่างไรเราก็ได้เปรียบเพราะตลาดเขา ใหญ่กว่า ซึ่งทั้งหมดนี้คงเป็นเรื่องที่เราจะได้พูดคุยกัน

ชุตินันท์ บุนนิต ผู้ตรวจราชการกระทรวงพาณิชย์

ประเด็นที่ดิฉันคิดว่าควรปูพื้นก่อนที่จะลงรายละเอียด อื่นก็คือ ที่มาที่ไปของการทำเอฟทีเอในประเทศไทย มีความ จำเป็นอะไร และทำไปเพื่ออะไร

ก่อนอื่นท่านก็จะต้องเข้าใจก่อนว่า สภาพของการ ค่าขายระหว่างประเทศของไทย ยืนอยู่ตรงจุดไหน และเป็น อย่างไร

ประเทศไทยเป็นประเทศเพียงจุดเล็กๆ ในโลกของ การทำการค้า สัดส่วนการค้าในโลกของเราประมาณ 1 เปอร์เซ็นต์ เท่านั้น แต่การค้าโดยเฉพาะการค้าระหว่างประเทศกลับเป็น สิ่งที่สำคัญมากสำหรับประเทศไทย

เมื่อเราย้อนกลับมาดูในตัวเอง จะพบว่าเราพึ่งพา รายได้จากการค้าระหว่างประเทศเกินกว่าครึ่งหนึ่งในสัดส่วน

ของจีดีพี (ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ - Gross Domestic Product : GDP) ที่ทำให้ประเทศเราขึ้นต่อผู้ที่มีงานทำ กว่าครึ่งหนึ่งเราพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศ เพราะฉะนั้นถ้าสมมุติว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไรเกิดขึ้น ประเทศเล็กๆ จะเสียเปรียบประเทศใหญ่อยู่เสมอ ประเทศที่เป็นคนที่ซื้อสินค้าเรา เขามีอำนาจในการต่อรองสูง ฉะนั้นเมื่อประเทศไทยเริ่มเข้าสู่เวทีการค้าโลกใหม่ๆ เราถึงได้เข้าไปสมัครเป็นสมาชิกแกตต์เดิม (General Agreement on Tariffs and Trade : GATT) หรือปัจจุบันคือ ดับเบิลยูทีโอ เพราะที่นั่นทุกคนเท่ากันหมด สัดส่วนการค้าเล็กน้อย มีสิทธิมีเสียงเท่ากันในการกำหนดกติกาโลก ถ้าเราไม่อยู่ในนั้น เขาทำอะไรกัน ผลประโยชน์จะอยู่เฉพาะในกลุ่มประเทศที่เป็นสมาชิก เพราะฉะนั้นประเทศไทยก็จะเสียเปรียบ

นั่นก็คือจุดเริ่มต้นที่เราต้องเข้าไปอยู่ในระบบของการค้าเสรี เพราะดับเบิลยูทีโอเป็นที่รวมของคนจากทุกประเทศมานั่งคุยกัน แล้วบอกว่าอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยมนุษย์ ซึ่งคือรัฐบาลของแต่ละประเทศเป็นผู้สร้าง มันไม่ทำให้การค้าในโลกขยายตัว มันทำให้การค้าหดตัว และมันก็ไม่มีประโยชน์อะไร เพราะว่าในที่สุดแล้วแทนที่จะมีความมั่งคั่งเกิดขึ้นในโลก ก็จะมีแต่การถดถอย เพราะฉะนั้นเขาพยายามทำให้สิ่งเหล่านี้หายไป โดยการหันหน้ามาเจรจากัน แทนที่จะใช้กำลัง ถึงได้เกิดเป็นแกตต์ตั้งแต่เมื่อ 40 - 50 ปีที่แล้ว แล้วค่อยพัฒนามาเป็นดับเบิลยูทีโอเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมา

ก่อนประเทศไทยจะเข้าไปดับเบิลยูทีโอ ก็เกิดความรู้สึกกลัวๆ กลัวๆ ว่า ถ้าเข้าไปแล้วเราเป็นประเทศเล็กจะถูกรังแกจะเสียเปรียบหรือไม่ ปัจจุบันนี้เราพูดกันเรื่องเอฟทีเอก็เหมือนกัน ความแตกต่างอยู่ที่ว่า เวลาคุยในดับเบิลยูทีโอเราเอาคนที่ เป็นสมาชิก 100 กว่าประเทศมานั่งคุยกัน ทุกครั้งที่ประกาศออกมา เป็นรอบๆ ที่จะคุยกัน ก็จะต้องมีการมาตกลงกันว่า จะใช้เวลา คุยนานเท่าไรในแต่ละรอบ และคุยเรื่องอะไรกันบ้าง ผลการเจรจาพอถึงเวลาปิดรอบต้องถือเป็นข้อยุติ ใครรับไม่ได้ต้องออกจากความเป็นสมาชิก ทำให้ไม่สามารถนำไปสู่ความเป็นเสรีได้

อย่างรวดเร็ว เพราะมีการต่อรองกัน แต่ทุกคนรู้ว่าการนั่งอยู่ในนั้น ถึงวันหนึ่งทุกอย่างจะต้องมีความเป็นเสรี ไม่มีอุปสรรคภาษีที่รัฐบาลใช้จะต้องหมดไป มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีที่ใช้เป็นอุปสรรคอยู่ก็ต้องหมดไป หรือถ้าใช้อยู่ก็ต้องเป็นมาตรการภาษีที่ยุติธรรม และประเทศไทยก็ได้ประโยชน์หลายอย่างจากตรงนั้น

แต่ช่วงหลัง การเจรจาเรื่องอุปสรรคทางการค้าในระดับเบิลทีโอหยุดชะงักไป รอบปัจจุบันที่กันเรียกว่า รอบโดฮา (ชื่อเต็มคือ 'รอบโดฮาว่าด้วยการพัฒนา' - Doha Development Round) ก็พิสูจน์ออกมาว่ามันชะงักกันจริงๆ ความชะงักกันดังกล่าวเกิดเมื่อ 4 - 5 ปีที่แล้ว ทุกประเทศเริ่มเห็นแล้วว่ามันมีปัญหา หลายๆ ประเทศในระดับเบิลยูทีโอจึงลุกขึ้นไปทำเอฟทีเอ

ปัจจัยภายนอกมันกดดันเราให้ต้องไปทางนั้น กระแสโลกาภิวัตน์รอบๆ ตัวเราเกิดขึ้น เพราะคนส่วนใหญ่เขาเห็นและไปกันในทิศทางนี้ เริ่มจากประเทศยักษ์ใหญ่คือ อียู (European Union : EU / สหภาพยุโรป) ที่เริ่มทำเอฟทีเอในภูมิภาคของตัวเอง ไปทำกับประเทศในยุโรปตะวันออก สหรัฐอเมริกาก็ลุกขึ้นไปทำกับประเทศในภูมิภาคของเขา พวกเราเริ่มเห็นท่าไม้ตักก็ลุกขึ้นทำกับพวกอาเซียนด้วยตัวเอง เพื่อที่อย่างน้อยเราจะได้มีการขยายการค้ากับตลาดที่อยู่ใกล้บ้าน ไม่ต้องรอว่าจะต้องมีผลการเจรจาจากดับเบิลยูทีโอ

แต่ในช่วงหลัง มีบางประเทศลุกขึ้นทำกับประเทศอื่นที่ออกไปนอกภูมิภาค เพราะฉะนั้นเราอยู่เฉยๆ ก็แปลว่าเราถอยหลัง เพราะว่าประเทศไทยจำเป็นต้องไปค้าขายกับประเทศเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐซึ่งเป็นตลาดใหญ่รองจากอาเซียน นอกจากสหรัฐ ก็มีญี่ปุ่น มียุโรป แล้วก็มีตลาดใหม่ที่เกิดขึ้นก็คือ จีนและอินเดีย ถ้าเราปล่อยให้เหตุการณ์อย่างนี้เกิดขึ้นต่อไปเรื่อยๆ ไม่มียุทธศาสตร์ของเรา ไม่มีจุดยืนของเรา อะไรจะเกิดขึ้น จึงทำให้มีนโยบายที่ว่า เราจะต้องไม่ทำให้เราเสียเปรียบในเชิงของนโยบายในด้านการที่จะต้องแข่งขันกัน เราเรียกว่า Competitive Edge (สามารถแข่งขันได้) หมายความว่าถ้าประเทศไทยเคยส่งเสื้อผ้าไปขายได้ในสหรัฐ ประเทศไทยเคยเจอภาษี 5

เปอร์เซ็นต์ ถ้าคู่แข่งเราเจอภาษี 5 เปอร์เซ็นต์ด้วยเราก็ไม่ต่างกัน ก็คือเราเจอสิ่งเดียวกัน

แต่การที่สหรัฐลุกขึ้นไปทำความเข้าใจกับประเทศบางประเทศในกลุ่มละตินอเมริกาที่เป็นคู่แข่งในการขายเสื้อผ้ากับเรา แล้วลดภาษีให้เป็นศูนย์ เราก็จะเสียเปรียบทันที เหตุการณ์แบบนี้เกิดขึ้นหลายๆ ด้าน ทำให้เราต้องมาคิดว่าทำอะไรเราจะป้องกัน Competitive Edge เอาไว้ เราก็มาพิจารณากันว่าใครเป็นตลาดใหญ่ของเรา ถ้าเขาขยับตัว เราก็จำเป็นต้องพูดคุยกับเขาไม่ให้เราเสียเปรียบคู่แข่งในตลาดนี้ก็คือที่มาของการทำเอฟทีเอ

กระบวนการทำเอฟทีเอ เราก็จะมีการทำการศึกษาเบื้องต้นก่อน ไม่ว่าเราจะทำการศึกษาของตัวเองหรือสองประเทศตกลงมานั่งทำการศึกษาร่วมกัน เพื่อดูว่าทำไปแล้วมันจะมีทางทำได้หรือ จะเจอปัญหาอุปสรรคอะไรที่ทำแล้วล้มเหลวทำแล้วจะมีผลประโยชน์เกิดขึ้นร่วมกันหรือไม่ เพราะถ้าเราบอกว่าทำไปแล้วประเทศไทยชนะเราได้หมดเลย ก็แปลว่าอีกข้างหนึ่งเขาก็ต้องเสียหมด มันก็คงไม่มีใครฉลาดน้อยที่จะมาทำเอฟทีเอกับเรา

ตลาดหลักของเรานอกจากสหรัฐ ยังมีญี่ปุ่น มีอียู แต่ที่ทุกประเทศความพร้อมไม่เหมือนกัน การเริ่มต้นเจรจาต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละประเทศ กรณีอียูเขายังไม่มีความพร้อมเพราะตอนนี้เขายังต้องเจรจายู่กับประเทศในแถบยุโรปตะวันออก แล้วก็ตลาดใหม่ที่เราคิดว่ามีกำลังซื้อ จำเป็นต้องรักษาความสัมพันธ์เอาไว้ เพราะในทางการค้าเราไม่ควรที่จะมุ่งไปตลาดใดตลาดหนึ่ง เราพยายามกระจายตลาดออกไปกว้างๆ ก็จะมีตลาดอย่างออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นตลาดใหม่ที่เราคิดว่าทำเอฟทีเอกันได้ แน่่อนก่อนทำก็ต้องมีการศึกษา รู้แล้วว่าตรงไหนเป็นผลบวกผลลบ เราจะทำอย่างไรกับมัน นอกจากนี้ก็มีตลาดที่ผุดขึ้นมาคือ จีนกับอินเดีย

ส่วนตลาดทางละตินอเมริกาหรือตะวันออกกลาง เราก็มองว่าถ้ามีประเทศไหนสนใจอยากจะทำเอฟทีเอด้วย ประเทศไทยก็มีความพร้อมที่จะไปพูดคุยด้วย เพราะว่ามันจะ

ถ้าเราบอกว่าทำไปแล้วประเทศไทยชนะเราได้หมดเลย ก็แปลว่าอีกข้างหนึ่งเขาก็ต้องเสียหมด มันก็คงไม่มีใครฉลาดน้อยที่จะมากำเอาพวกเรากับเรา

เป็นประการการค้าที่จะส่งสินค้าหรือบริการออกไป หรือส่งบริษัทต่าง ๆ ไปตั้งอยู่เพื่อกระจายสินค้าของไทย จึงได้เกิดมีการทำเอฟทีเอกับเปรูหรือบราซิลเกิดขึ้น

นี่ก็คือสาเหตุว่าทำไมเราต้องไปทำ ถ้าเราไม่ทำ เราก็ถอยหลัง เพราะเรายืนอยู่กับที่ แต่คนอื่นเขาวิ่งไปข้างหน้าหมดแล้วเขาไปลดภาษีให้กันโดยที่มากกระทบกระเทือนเรา นี่คือปัจจัยภายนอกที่กระทบถึงเรา สิ่งคือโปรคือประเทศในแถบอาเซียนที่ลุกขึ้นไปทำเอฟทีเอ ซึ่งเขาเป็นคู่แข่งกับเราในหลายตลาด มาเลเซียเองก็กำลังทำเอฟทีเออยู่กับหลายประเทศ

ขบวนการทำเอฟทีเอในประเทศไทย เดิมทีจะมีคณะใหญ่เรียกว่า คณะกรรมการนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ (กนศ.) เป็นคนดูภาพรวมนโยบายเศรษฐกิจทั้งประเทศ มีรองนายกรัฐมนตรีทางด้านเศรษฐกิจเป็นประธาน เป็นผู้ตัดสินใจในระดับนโยบาย ต่อมาจึงมี ‘คณะกรรมการกำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการเจรจา จัดทำความตกลงเขตการค้าเสรี (เอฟทีเอ)’ ซึ่งก็มีท่านประธานคนเดิม คือรองนายกรัฐมนตรีที่ดูแลด้านเศรษฐกิจ แล้วก็มีท่านรัฐมนตรีและข้าราชการในกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องร่วมอยู่ในนั้นด้วย และมีผู้ทรงคุณวุฒิด้วย แล้วเราก็เชิญภาคเอกชนมาหารือด้วย

เนื่องจากการทำเอฟทีเอขึ้นอยู่กับความพร้อมของทั้งสองฝ่าย จึงมีการมอบหมายให้มีคณะเจรจาเกิดขึ้น ทั้งทางด้านของท่านข้าราชการระดับสูงในกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งของกระทรวงพาณิชย์ ที่ร่วมมือกันและช่วยกัน ล่าสุดรัฐบาลก็ตั้งสำนักงานขึ้นมาเพื่อให้เห็นภาพรวมอันนี้ เรียกว่า สำนักงาน

ยุทธศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ (สยค.) ขณะนี้ตั้งอยู่ที่กระทรวงพาณิชย์

เอฟทีเอทีไปเจรจาแล้ว และเสร็จจริงๆ มีแค่ออสเตรเลียกับนิวซีแลนด์ ออสเตรเลียเป็นเอฟทีเอแรกของประเทศไทยเสร็จตั้งแต่ปีที่แล้วและใช้บังคับไปเมื่อต้นปี นิวซีแลนด์เพิ่งใช้บังคับไปเมื่อเดือนกรกฎาคมปีนี้ ซึ่งเอฟทีเอ 2 ประเทศนี้ดิฉันมีส่วนเกี่ยวข้องมาก ส่วนจีนเพิ่งเสร็จทั้งหมด ใช้บังคับกันจริงๆ ก็เมื่อกรกฎาคมปีนี้เหมือนกัน แต่ส่วนที่ว่าเป็นผลการเจรจาของจีนที่เราารู้สึกว่าได้รับผลกระทบกระเทือนมากเรื่องผักผลไม้ เขาเรียกว่า Early Harvest Package (การดำเนินการเพื่อเปิดเสรีสินค้าในส่วนที่ตกลงกันได้แล้วไปก่อน) เป็นเหมือนวางเงินดาวน์ไว้เมื่อตอน 3 ปีที่แล้ว ตอนที่ก่อนจะเริ่มเจรจากับจีนแล้วตกลงกันในเรื่องพวกนี้ เปิดเสรีใน 8 บทแรกไปก่อน จากนั้นไปจึงจะเริ่มดูว่าผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร ภาพของจีนที่ผ่านเป็นแค่เลี้ยวเดียว

นอกจากนี้ยังมีการร่วมเจรจากันเป็นกลุ่ม คล้ายๆ กับดับเบิลยูทีโอ้อยู่ มาจับกลุ่มย่อยๆ กัน ก็คือทางเอเชียใต้ที่เรียกว่า บิมสเทค ก็คือกลุ่มแถบเอเชียใต้ลุกขึ้นมาเจรจากัน แล้วก็ยังมีอีกกลุ่มหนึ่งคือ FTAA (Free Trade Area of the Americas : FTAA / ความตกลงเขตการค้าเสรีในทวีปอเมริกา) คือยุโรปทางตอนเหนือ นี่คือนี่ที่เรากำลังทำกันอยู่

ตั้งแต่เราไปเจรจาก็เห็นภาพแล้วว่าประเทศออสเตรเลียที่เราซื้อจากเขา เราซื้อของเป็นวัตถุดิบจำเป็น เอาเข้ามาเพื่อผลิตสินค้าอื่นต่อ ไม่ว่าจะเป็นทองคำ น้ำมัน เหล็ก สินค้าหลาย ๆ อย่างที่เป็นพื้นฐานในการผลิต ส่วนที่เราขายเขาออกไปเป็นสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรน้อยมาก คือมีแต่ไม่ใช่ตัวหลัก แต่เผชิญตัวที่เราซื้อจากเขา เรามีกลุ่มภาคเกษตรในเมืองไทยอยู่ แล้วเราก็ทราบว่าการเกษตรกลุ่มเหล่านี้มีความเป็นห่วงเป็นใยกับเรื่องนี้มาก เพราะฉะนั้นเราก็ได้มีการหารือกันอยู่สม่ำเสมอในช่วงระหว่างการเจรจา

ความกระทบกระเทือนกรณีออสเตรเลียก็คงจะมีเรื่องเนื่อกับนม แล้วก็ก็มีคนกลัวเรื่องผลไม้เมืองหนาว กลัวเรื่องไวน์

ณ ขณะที่เราเจรจาก็จะมีแค่ 4 ตัวนี้ที่ออกมาชัดๆ ว่า ทำอย่างไรให้เสียเปรียบน้อยที่สุด เพราะว่ามันเป็นไปไม่ได้ที่เราจะได้เปรียบ 4 ตัวนี้เรารู้ตั้งแต่เราเริ่มไปเจรจาแล้ว ไม่ใช่ที่เราไม่ทราบกรณีเนื่อว้ว เราก็คูยกกันว่า ถ้าเกิดสมมุติว่าเราเปิดตลาดให้ช้า เพื่อให้เรามีเวลาในการปรับตัว แล้วภาษีให้ลดปีละ 1 เปอร์เซ็นต์ครึ่ง ในขณะที่เดียวกันเราก็กเอาโควตาเข้าไปกันไว้อีกว่าภาษีที่ลดลงมาปีละ 1 เปอร์เซ็นต์กว่า 2 เปอร์เซ็นต์ แล้วมีโควตาคุมไว้อีก ของจากออสเตรเลียมันก็จะทะลักเข้ามาไม่ได้ ถ้าเผื่อว่ามันเกินโควตาที่เราคุมไว้มันก็จะตั้งกลับมาอยู่ที่ภาษีเดิมเหมือนเมื่อตอนยังไม่เจรจาเอฟทีเอ เป็นระบบแบบนี้พอจะรับกันได้หรือไม่ คำตอบคือได้ แต่ขอให้เวลามันยาวที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เท่าที่จะเจรจามาได้ เพราะฉะนั้นในเรื่องเนื่อว้วเราเจรจามาได้ 15 ปี

ส่วนเรื่องนม ที่มีปัญหาคือมีปัญหาว่าเราขายนมผงมาบ้านเรา แต่เรามีอุตสาหกรรมนมสด นมวัว ที่ทานดีเป็นนมสด แต่นมผงที่เอามาเข้ามาไม่ได้เอามาทำเป็นนมสด มันเอาไปทำเป็นนมข้นหวาน เอาไปทำเป็นผลิตภัณฑ์ตัวอื่น จริงๆ แล้ว 2 ตลาดมันแยกกันได้ ในเรื่องของนมก็เจรจา 20 ปี แล้วก็ใช้ระบบเดียวกัน คือนมมันก็มีโควตาของมันอยู่ในตัวแล้ว ก็ใช้ระบบนี้ว่าให้โควตาเพิ่มอีกนิดเดียว แล้วภาษีก็น้อยๆ ลดลงมา แต่นิวซีแลนด์เป็นกรณีที่ยากมากไม่ให้อะไรเลย เพราะกับเราเราขายนมเป็นตัวแรกเลย

กรณีออสเตรเลียของที่เราขายให้กับเราตัวแรกคือทองคำประเทศไทยซื้อทองคำจากออสเตรเลียเป็นอันดับหนึ่งมานานแล้ว 50 เปอร์เซ็นต์ของการนำเข้าของประเทศไทยมาจากออสเตรเลียมาโดยตลอด ตั้งแต่ไม่มีเอฟทีเอ แต่พอเชิญไปเซ็นเอฟทีเอแล้วเริ่มมีผลใช้บังคับปีนี้ ทองคำแค่ 4 เดือนเท่ากับทั้งปีที่แล้วที่เข้ามาในเมืองไทย มันมีอะไรเกิดขึ้นในตลาดทองคำก็ไม่ทราบ แล้วตั้งแต่ยังไม่ทำเอฟทีเอ ทองคำมันก็ศูนย์เปอร์เซ็นต์อยู่แล้ว ภาษีที่เป็นศูนย์อยู่แล้ว คุณอย่าไปขึ้น แล้วอะไรที่ไม่ศูนย์ก็น้อยๆ ลดลงมา เราต่อรองให้เขาลดให้เราทันที แต่ของเราค่อนๆ ลด เพราะฉะนั้นเราจะมีแต้มต่อในการลดภาษีที่ยาวกว่า แล้วก็

สินค้าที่จะได้รับผลกระทบเราก็ต้องรองให้มีลักษณะที่เรียกว่า
โคเวตาเท่ากับไว้อีกทีหนึ่ง

ประเด็นมันอยู่ตรงที่ว่า แล้วเราจะปรับตัวกันได้หรือไม่
รัฐบาลดูแลหรือเปล่าในเรื่องการปรับตัวในภาคของเกษตร
รัฐบาลพยายามอย่างยิ่งที่จะเข้าไปดูแลตั้งเงินกองทุนไว้ให้ มอบ
ให้กระทรวงเกษตรฯ เอากองทุนตรงนี้ไปจัดการผลกระทบที่จะ
เกิดขึ้น ก็มีทั้งในเรื่องของออสเตรเลีย เราก็กังไปแล้วว่าไม่มีเรื่อง
เนื้อวัวกับนม ผักผลไม้เมืองหนาว และไวน์

ตัวเลขที่เราตามดู ณ วันนี้ ยังไม่มีอะไรเข้ามาเกิน
โคเวตาที่เรากำหนดไว้เลย ไม่ว่าจะเป็นเนื้อวัว นม ผักผลไม้ มา
จากออสเตรเลียลดลงด้วยซ้ำ ไวน์จากออสเตรเลียเพิ่มขึ้น แต่
ไวน์ฝรั่งเศสลดลง แม้กระทั่งวัว ก็บอกว่ามีวัวขุนเข้ามาจาก
ออสเตรเลียพันกว่าตัว เราก็ก็นไปตรวจสอบดู มันก็ไม่ใช่ มีแต่วัว
ที่เอาเข้ามาทำพันธุ์ ปีนี้เพิ่งเอาเข้ามา 8 ตัว อันนี้โดยสถิติของ
กรมศุลกากร แล้วเราก็ก็นไปปิดบัง สถิติพวกนี้ไปเปิดดูได้ อยู่ใน
อินเทอร์เน็ต จะเห็นได้เลยว่าโคเวตา ณ ขณะนี้เป็นอย่างไร

สิ่งพวกนี้เราพยายามทำให้โปร่งใสที่สุด อะไรที่ได้รับ
ผลกระทบจะเป็นตัวที่ได้รับความสนใจมากอยู่แล้ว เผอิญใน
เรื่องออสเตรเลียกับนิวซีแลนด์เป็นเรื่องเกษตรเป็นหลัก ภาพก็
เป็นอย่างนี้ว่าทำไมถึงต้องไปทำ กระบวนการเป็นอย่างไร และ
ผลกระทบขณะนี้เป็นอย่างไ

ท่านทูตนิത്യ พิบูลสงคราม

หัวหน้าคณะเจรจาเขตการค้าเสรีไทย - สหรัฐ

ก่อนอื่นผมขอขอบคุณท่านผู้ตรวจฯ ชุติมา ซึ่งได้ให้ภาพรวมของการเจรจาเอฟทีเอและจุดเริ่มต้น เป็นประโยชน์เป็นอย่างยิ่งในแง่ของการให้ภูมิหลัง ผมขอเรียนด้วยว่าผมคิดถึงท่านแล้วก็เสียดายที่บัดนี้ท่านไม่ได้อยู่ในคณะเจรจากับเราเสียแล้ว เพราะท่านย้ายไปสำนักอื่น

ผมจะขอถ่ายทอดการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ของสังคมไทย ในกระบวนการเจรจาเอฟทีเอไทย - สหรัฐ ภายใต้หัวข้อกลไกและกระบวนการในการเจรจาทวีภาคีของไทย ซึ่งมีฝ่ายเกี่ยวข้อง 5 ภาคด้วยกัน

ภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานราชการทั้งหมดที่เกี่ยวข้องในแต่ละหัวข้อการเจรจา ภาคเอกชน ได้แก่ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ตลอดจนสมาคมผู้ประกอบการต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในอุตสาหกรรมและบริการต่าง ๆ ในแต่ละหัวข้อของการเจรจา

ภาคนักวิชาการ ได้แก่ คณาจารย์ นักวิชาการ สถาบันวิชาการต่าง ๆ ทั้งในฐานะที่ปรึกษาการเจรจาหรือผ่านทาง การแสดงข้อคิดเห็นในโอกาสต่าง ๆ

ภาคประชาชน มีการรับฟังข้อคิดเห็นของสาธารณชน และประชาชนกลุ่มที่มีส่วนได้เสียในเวทีสาธารณะ และสื่อมวลชนต่าง ๆ การพบปะกับผู้แทนเอ็นจีโอ ขณะเดียวกันคณะเจรจาก็เป็นฝ่ายให้ข้อมูลแก่ประชาชนผ่านทางสื่อต่าง ๆ ให้ทราบความคืบหน้าของการเจรจาผ่านสื่อต่าง ๆ

ภาครัฐสภา ผ่านทางคณะกรรมการต่าง ๆ ของทั้ง

วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งได้เชิญผู้แทนคณะเจรจาไปให้ ข้อมูลและตอบข้อซักถามเกี่ยวกับการเจรจาเอฟทีเอฉบับนี้เป็น ระยะ ๆ และคณะเจรจาก็ได้ไปให้ข้อมูลตามที่เชิญมาทุกครั้ง

ฝ่ายต่าง ๆ ข้างต้น เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ เจรจาย่างไร ผมอยากเรียนดังนี้ สำหรับ ภาครัฐ นอกเหนือ จากหน่วยราชการเจ้าของเรื่องในแต่ละหัวข้อการเจรจาแล้ว หน่วยราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ก็จะมีผู้แทนร่วมอยู่ในคณะเจรจา หรือร่วมในการประชุมกำหนดท่าทีเจรจาของไทย เพื่อร่วมให้ ข้อคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะอย่างรอบด้าน

มาถึง ภาคเอกชน ซึ่งมีส่วนร่วมอยู่ในกระบวนการ เจรจาย่างไรตลอดมา การเจรจาหัวข้อการเปิดตลาดสำหรับ สินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม เป็นตัวอย่าง ผู้เจรจาหลักได้ เชิญผู้แทนสภาอุตสาหกรรม สภาหอการค้า สมาคมการเกษตร และสมาคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ ร่วมให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอ เน้นกับผู้เจรจาหลักและหน่วยที่เกี่ยวข้องด้วย

โดยการเจรจาหัวข้อการเปิดเสรีภาคบริการ (Cross-Border Services) ผู้เจรจาหลักคือ กรมเจรจาการค้าระหว่าง ประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ก็ได้หารือกับผู้แทนสภาอุตสาหกรรม สภาหอการค้า รวมถึงสภาผู้ประกอบการบริการต่าง ๆ อาทิ สมาพันธ์โลจิสติกส์ไทย, สมาคมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ แห่งประเทศไทย, สมาคมผู้ค้าปลีกไทย, สภาทนายความ, สมาคม สำนักงานบัญชีและกฎหมาย, สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์, สมาคมอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์, สมาคมช่างเหมาไฟฟ้าและเครื่องกลไทย, สมาคมผู้ประกอบการสปาไทย เป็นต้น

การมีส่วนร่วมรวมถึงการที่ภาคเอกชนมีคณะผู้แทน ร่วมเดินทางไปกับคณะเจรจาของภาครัฐ เพื่อให้ข้อคิดเห็น ประกอบการเจรจาได้ตลอดช่วงเวลาการเจรจา จะวันก็แต่เพียง มิได้ร่วมการเจรจากับโต๊ะเจรจาซึ่งเป็นเรื่องระหว่างรัฐต่อรัฐ เท่านั้นเอง นอกเหนือจากนั้นแล้วคณะเจรจาและภาคเอกชน จะมีการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ทั้งในระหว่างวัน รวมทั้ง รับฟังสรุปผลการเจรจาจากคณะเจรจาของฝ่ายไทยซึ่งมีขึ้นทุกวัน

เจรจาในช่วงเย็น

โดยสรุปแล้วภาคเอกชนของไทยได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเจรจาเกือบทุกขั้นตอน จะยกเว้นก็แต่เพียงบนโต๊ะเจรจาเท่านั้น จากการดำเนินการดังกล่าวทำให้มั่นใจได้ว่าการเจรจาของคณะเจรจาฝ่ายไทยนั้นสอดคล้องกับผลประโยชน์ของไทยทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

มาถึงภาคนักวิชาการ ก็คือ คณาจารย์ นักวิชาการ สถาบันทางวิชาการต่างๆ นอกจากการดำเนินการร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนแล้ว คณะเจรจายังได้ปรึกษาร่วมกับนักวิชาการ อาทิ ศูนย์ศึกษาเอเปคและศึกษาความร่วมมือในภูมิภาคแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ ทีดีอาร์ไอ เป็นต้น

เพื่อให้ข้อมูลการวิเคราะห์ ประเมินโอกาส ประโยชน์ อุปสรรค และผลกระทบ ที่อาจเกิดขึ้นจากการเจรจา ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีความเป็นกลาง จากฝ่ายนักวิชาการ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ไม่มีส่วนได้เสียสำหรับใช้ประกอบการเจรจาและการพัฒนาท่าทีเพื่อให้มั่นใจได้ว่าการเจรจาของฝ่ายไทยจะดำเนินไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทยโดยรวมอย่างแท้จริง

อีกทั้งผลการวิจัยของนักวิชาการที่ได้ ยังเป็นประโยชน์แก่ภาครัฐและภาคเอกชนที่จะใช้ในการปรับตัวเพื่อเตรียมรับการเปิดเสรีทางการค้าให้มีผลกระทบน้อยที่สุดด้วย ตัวอย่างผลการวิจัยมีมากมาย เช่น โครงการศึกษาเปรียบเทียบข้อเจรจาต่างๆ ในเอฟทีเอหลายๆ ฉบับ ทุกฉบับที่สหรัฐได้ทำกับประเทศอื่นๆ โดยบริษัทที่ปรึกษากฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายการค้าระหว่างประเทศของสหรัฐ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศเป็นเจ้าภาพและจัดจ้าง โครงการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา โดยศูนย์ศึกษาเอเปคและศึกษาความร่วมมือในภูมิภาค แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้จัดจ้าง โครงการวิจัยการค้าบริการและการลงทุนในความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทย - สหรัฐ และโครงการศึกษาผลกระทบและแนวทางการเจรจาการค้าเสรีแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐ การลงทุนและการค้าบริการ

ทำโดยที่ตืออาร์ไอ เป็นต้น

นอกจากนี้เรายังมีการรับฟังข้อคิดเห็นของนักวิชาการ ในลักษณะที่เป็นที่ปรึกษาของการเจรจาทั้งหลาย และเป็นທີ່ปรึกษาของหัวหน้าคณะเจรจาด้วย แล้วคณะเจรจาก็ยังติดตามรับฟังข้อคิดเห็นของนักวิชาการที่แสดงในโอกาสต่างๆ ตลอดมา

สำหรับภาคสาธารณชน คณะเจรจายพยายามมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในการรับฟังข้อคิดเห็นของสาธารณชนและประชาชนกลุ่มที่มีส่วนได้เสียจากเวทีสาธารณะต่างๆ มีการพบปะกับผู้แทนเอ็นจีโอ ในช่วงการเจรจารอบที่ 3 เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา ที่เมืองพัทยา

ขณะนี้คณะเจรจาก็ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเจรจา แก่ภาคประชาชนผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น การให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ วิทยุ และอื่นๆ การจัดทำเอกสารเผยแพร่และการเผยแพร่ข้อมูลทางเว็บไซต์ <http://www.mfa.go.th/tusfta> เป็นต้น

ในส่วนของรัฐสภา มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในกระบวนการเจรจา โดยคณะกรรมการต่างๆ ของรัฐสภา ทั้งวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎร เราจะเชิญผู้แทนคณะเจรจาไปให้ข้อมูล และตอบข้อซักถามเกี่ยวกับการเจรจาเอฟทีเอฉบับนี้เป็นระยะๆ ตลอดมา

มาถึงกลไกของการเจรจา การเจรจาเอฟทีเอไทย - สหรัฐ อยู่ภายใต้กรอบและแนวทางการเจรjadังที่ท่านผู้ตรวจฯ ชุดิมาได้เกรินไว้แล้ว คือ คณะกรรมการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการเจรjadังที่ความตกลงการค้าเสรี ซึ่งมีท่านรองนายกรัฐมนตรี สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ เป็นประธาน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นรองประธาน แล้วก็ให้หัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ

คณะเจรจาประกอบด้วยตัวผมในฐานะหัวหน้าคณะเจรจา ซึ่งดำเนินการเจรจาในภาพรวมตามกรอบหรือแนวทางของคณะกรรมการกำหนดยุทธศาสตร์ฯ ระเบียบวาระการเจรจาทั้งหมดของเรามี 23 ข้อ แต่ละหัวข้อก็มีผู้เจรจาหลักจากหน่วย

การเจรจากับสหรัฐครอบคลุมถึง 23 หัวข้อ
มีเนื้อหาสาระ:ประเด็นจำนวนมาก และมีบันทึกเชื่อมโยงกัน
การเจรจาจึงมีความซับซ้อน และในแต่ละหัวข้อก็จะมีทั้งปัญหา
หรือข้อติดขัดในตัวของมันเอง

ราชการที่รับผิดชอบ ประกอบด้วยผู้ร่วมเจรจาจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็นเหมาะสม ดังที่ผมได้กล่าวมาแล้วรวมทั้งสิ้น 13 กระทรวง 30 กว่าหน่วยราชการ มีคณะเจรจารวมทั้งสิ้นกว่า 110 คน

ในท้ายที่สุดเมื่อการเจรจาเสร็จสิ้นทั้งกระบวนการแล้วรัฐบาลก็จะนำร่างความตกลงอันเป็นผลสุดท้ายของการเจรจาเสนอต่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบ หากเป็นกรณีที่ต้องมีการแก้ไขกฎหมาย ในกรณีนี้ผลสุดท้ายของการเจรจาทำให้ต้องมีการแก้ไขกฎหมายบางฉบับ รัฐบาลมีหน้าที่ต้องนำร่างความตกลงอันเป็นผลสุดท้ายของการเจรจาเสนอรัฐสภาให้ความเห็นชอบด้วย ซึ่งเป็นการดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 224 วรรค 2 ที่กำหนดไว้

ส่วนสหรัฐนั้นมีการดำเนินการที่แตกต่างไปจากไทย เนื่องจากพื้นฐานทางกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารของสหรัฐ แตกต่างจากไทย คือการเจรจาการค้าและอำนาจในเรื่องนี้ขึ้นอยู่กับรัฐสภาสหรัฐ ซึ่งจะเป็นองค์กรที่มอบหมายให้ฝ่ายบริหาร กล่าวคือประธานาธิบดี ดำเนินการเสร็จแล้วก็ต้องแจ้งเจตจำนงให้กับรัฐสภาเป็นผู้พิจารณา หลังจากนั้นแล้วรัฐสภาสหรัฐก็จะให้อำนาจตามที่เรียกว่า ‘Trade Promotion Authority Act of 2002’ หรือที่พูดกันย่อๆ ว่า ทีพีเอ (TPA Act) ที่เป็น Fast tract หมายถึงว่าให้อำนาจหน้าที่ในการเจรจาการค้าโดยตรงกับฝ่ายบริหาร

สำหรับผลสุดท้ายของการเจรจา รัฐบาลสหรัฐมีหน้าที่

ต้องนำร่างความตกลง อันเป็นผลสุดท้ายของการเจรจาเสนอ
รัฐสภาให้ความเห็นชอบ หากเสนอร่างความตกลงต่อรัฐสภา
ภายในเวลาที่ที่พีเอกำหนดไว้ และร่างความตกลงที่ได้จากการ
เจรจาเป็นไปตามกรอบที่กำหนดโดยที่พีเอของรัฐสภาสหรัฐ ซึ่ง
จะให้ความเห็นชอบการเสนอร่างความตกลงเอฟทีเอตามช่องทาง
ทางที่พีเอนี้ ก็เป็นช่องทางพิเศษที่เรียกว่า Fast tract

กล่าวคือรัฐสภาสหรัฐจะให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้
ความเห็นชอบทั้งฉบับ โดยไม่มีการส่งกลับไปให้แก้ไข อย่างเช่น
กระบวนการเสนอกฎหมายตามปกติ นอกจากที่พีเอ เพราะ
ฉะนั้นในแง่ของสหรัฐก็มีข้อแตกต่างไปจากไทย

ปัญหาและการแก้ไข มาถึงประเด็นสุดท้าย ผมขอพูด
โดยสรุป เพราะปัญหามีค่อนข้างเยอะมาก คือประการแรก ใน
การเจรจากับสหรัฐมันครอบคลุมอย่างที่ผมเรียนแล้วถึง 23
หัวข้อด้วยกัน มีเนื้อหาสาระประเด็นจำนวนมาก และมันก็
เชื่อมโยงกัน การเจรจาจึงมีความซับซ้อน และในแต่ละหัวข้อ
ก็จะมีทั้งปัญหาหรือข้อติดขัดในตัวของมันเอง เช่น ปัญหา
มาตรฐานสินค้าเกษตรอันเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกสินค้า
เกษตรไทยไปยังตลาดสหรัฐ ซึ่งเราก็พยายามแก้ไขโดยการผลักดัน
ให้มีการจัดตั้งกลไกถาวร เพื่อแก้ปัญหานี้ในระยะยาวอย่างเป็น
ระบบและถาวร เป็นต้น

เรื่องกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า ซึ่งเรียกว่า Rules of
Origin ซึ่งเราก็พยายามเจรจาในทางที่จะเอื้ออำนวยให้สินค้า
ต่าง ๆ ของไทยสามารถเข้าสู่ตลาดสหรัฐได้ โดยมีข้อยกเว้นต่าง ๆ
ตามที่จะเอื้อผลประโยชน์ให้แก่ประเทศไทย และการเจรจาเพื่อ
ขจัดอุปสรรคเทคนิคทางการค้าต่อสินค้าอุตสาหกรรมก็ได้มีการ
บังคับ เราก็พยายามเพื่อที่จะให้สามารถนำสินค้าเหล่านี้เข้าสู่
ตลาดโดยข้ามขั้นบันไดเหล่านี้ซึ่งเป็นอุปสรรคทางการค้า โดย
ความร่วมมือของสหรัฐ

เรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งสหรัฐยืนยันให้ไทยยก
ระดับการคุ้มครองให้เข้มงวดกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ก็ยังมีการ
ยืนยันการบังคับใช้กฎหมายเท่าที่เรามีอยู่ แล้วก็มีการเจรจากัน
หลายหัวข้อภายในเรื่องนี้ คงจะยังไม่เป็นที่สิ้นสุด

การเจรจาเพื่อเปิดเสรีการค้าบริการในหลายรูปแบบ ทั้งการให้บริการข้ามพรมแดน การให้บริการแก่ผู้ที่เดินทางไปใช้ บริการในดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่ง การจัดตั้งธุรกิจบริการในดินแดน ของอีกฝ่ายหนึ่ง และบุคคลเพื่อเดินทางไปให้บริการในดินแดน ของอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น เหล่านี้เป็นหัวข้อสำคัญที่จะต้องเจรจากันไม่น้อยและไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย

การเจรจาเรื่องการแข่งขันทางการค้าที่ยุติธรรมตาม กรอบกฎหมายและระเบียบของแต่ละฝ่าย นั้นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง การหารือเกี่ยวกับหลักการการค้ากับดูแลกิจการทางโทรคมนาคม ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง การพยายามเปิดช่องทางเข้าสู่ระบบการจัดซื้อ ของภาครัฐของสหรัฐทั้งในระดับรัฐบาลกลาง และระดับมลรัฐ ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ และอาจจะเป็นโอกาสที่ดีอย่างยิ่งสำหรับ ประเทศไทย นั้นก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง เหล่านี้มันก็มีกลไกของมันเอง และมีข้อที่จะต้องถกแถลงและเจรจาเพื่อหาข้อตกลง ระหว่างกัน

การรับมือกับการเจรจาที่มีประเด็นเป็นจำนวนมาก และซับซ้อนอย่างนี้ ก็คือการกำหนดท่าทีจากแนวตั้งและมีการ ประสานระหว่างคณะเจรจาของหัวข้อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในแนวราบ มีการหารือร่วมกันพิจารณาสาระสำคัญของข้อขัดแย้ง และเมื่อถึง จุดหนึ่งจะต้องมีการต่อรองผลประโยชน์ข้ามกลุ่ม เพื่อให้ได้รับ ผลประโยชน์ในภาพรวม ซึ่งไม่ซ้ำก็จะต้องเข้าสู่ขั้นตอนนี้ต่อไป

ตัวอย่างเช่นในการเจรจาเอฟทีเอของไทยกับประเทศ อื่นๆ ในเรื่องการลดภาษีสินค้า เป็นการเจรจาสินค้าทุกรายรวม มาด้วยกันในกลุ่มเดียวกัน แต่การเจรจากับสหรัฐเป็นตัวอย่าง ของปัญหา การเจรจากับสหรัฐแยกออกเป็นหลายหัวข้อ ซึ่งหัวข้อ สินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตร สิ่งทอ จึงจำเป็นที่คณะเจรจา ของแต่ละหัวข้อจะต้องมีการประสานท่าทีในการต่อรองกัน อย่างใกล้ชิด นอกจากนั้นการลดภาษียังก็มีความเกี่ยวพันกับ แหล่งกำเนิดสินค้า เพราะหากการเจรจาลดภาษีได้ แต่ไม่เป็นไป ตามกฎแหล่งกำเนิดสินค้าก็ไม่ได้ประโยชน์แต่อย่างใดทั้งสิ้น ในเรื่องมาตรฐานสินค้าก็เช่นกัน หากลดภาษีได้ แต่ยังมีอุปสรรค มาตรฐานสินค้าไทยก็อาจไม่สามารถเข้าสู่ตลาดสหรัฐได้ตาม

ความปรารถนาของเรา

ความเข้าใจและการสนับสนุนของภาคประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ ต่อกระบวนการเจรจาจัดทำเอฟทีเอฉบับนี้ คณะเจรจาก็พยายามอย่างเต็มที่ที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเจรจากับประชาชน อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาก็เป็นเรื่องสำคัญ การเจรจาที่ผ่านมายังอยู่ในขั้นตอนที่ไทยและสหรัฐให้ความสนใจขอบเขตของการเจรจาระหว่างกันในแต่ละหัวข้อการเจรจา

และต่อจากนี้ไปก็จะมีการหารือในสารัตถะมากยิ่งขึ้น ก็จะมีช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการให้ข้อมูลแก่ท่านทั้งหลายได้มากขึ้นเช่นกัน ส่วนข้อมูลอีกด้านหนึ่งคือ เสียงสะท้อนจากประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ สู่คณะเจรจา ก็พบว่ามักจะเป็นด้านของผู้ที่อาจจะได้รับผลกระทบ แต่ขณะเดียวกันก็มีความเห็นจากผู้สนับสนุนเป็นจำนวนไม่น้อยที่มาถึงคณะเจรจาโดยตรง โดยไม่ปรากฏต่อสาธารณะ รวมถึงความเห็นจากประชาชนในฐานะผู้บริโภค ซึ่งจะได้รับประโยชน์จากทางเลือกสินค้าและบริการที่มากขึ้น ในคุณภาพที่ดีขึ้น และราคาหรือต้นทุนที่ถูกลง จากการแข่งขัน

ทางแก้ไขในเรื่องนี้ก็คงจะต้องมีการสื่อสารระหว่างคณะเจรจาและประชาชนทั้งสองทางให้มากขึ้น ซึ่งจากนี้ไปก็จะทำได้มากขึ้นเนื่องจากจังหวะเวลาเอื้ออำนวยอย่างที่ผมได้เรียนไปแล้ว

สิ่งที่จะตามมาจากเอฟทีเอฉบับนี้คือ ทำอย่างไรประเทศไทยจะปรับตัวให้สามารถใช้ประโยชน์จากเอฟทีเอฉบับนี้อย่างเต็มที่ สำหรับภาคเอกชนไทยเอฟทีเอฉบับนี้จะเป็นประตูเปิดไปสู่โอกาสทางการค้ามากมายกับสหรัฐ หากสามารถปรับตัวให้พร้อมสำหรับการแข่งขันในโอกาสใหม่ๆ ที่จะเข้ามา ก็จะได้ประโยชน์ทางการค้าอย่างเต็มที่

ขณะเดียวกันก็อาจต้องมีการปรับปรุงแม้กระทั่งกฎหมายบางเรื่อง ที่เราเห็นว่าจะเป็นผลดีสำหรับเราเอง และจะเป็นการรองรับโอกาสและการกำกับดูแลการค้าที่เปิดเสรีจากการเจรจาเอฟทีเอฉบับนี้ได้เหมาะสม

พิศาล มาณวพัฒน์
รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ
หัวหน้าคณะเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น

ท่านปลัดนิത്യนี้ท่านได้รับภาระหนักนะครับ เมื่อเทียบกับระหว่างญี่ปุ่นกับสหรัฐ ญี่ปุ่นง่ายกว่ามาก ความลำบากยากเย็นสลบซับซ้อนมีน้อยกว่า สักเกตจากเอ็นจีโอ ผมพยายามเชื่อเชิญให้มาร่วมประชุม พยายามเชื่อเชิญให้ออกไปพบกับเกษตรกร บินไปหาชาวนาญี่ปุ่นด้วยตัวเอง ก็รู้สึกไม่ได้รับความสนใจเท่ากับที่ให้กับทางเอฟทีเอไทย - สหรัฐ อันนั้นก็เป็นสิ่งที่ผมคิดว่าแสดงถึงความสลบซับซ้อน ความละเอียดอ่อนของเรื่องได้เป็นอย่างดี

ความเป็นมาของการเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น คือว่าท่านนายกฯ ของไทย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้ไปชวนให้ญี่ปุ่นเขามาร่วม สำหรับคนที่ไม่แน่ใจว่าเราศึกษาพอหรือยังก็ขอเรียนว่า ใช้เวลา 18 เดือน เมื่อ 3 ปีที่แล้ว มีข้าราชการทุกกระทรวง มีเอกชนชั้นนำ นักวิชาการชั้นนำ นั่งอยู่ในโต๊ะการทำงานทั้งสองฝ่าย ทำงานร่วมกัน 8 ครั้ง 18 เดือน เมื่อพร้อมแล้วก็เริ่มเจรจา ก็ใช้เวลาเจรจาทางการ 9 รอบ 18 เดือน เพราะฉะนั้น 36 เดือน ถึงจะสรุปผลการเจรจาเมื่อวันที่ 1 กันยายนที่ผ่านมาได้

วัตถุประสงค์ของการเจรจาที่ท่านนักวิชาการหลายท่านสงสัยว่า ทำเอฟทีเอแล้วทำไมดุลการค้าไม่เพิ่ม การแก้ดุลไม่ใช่วัตถุประสงค์หลักของการเจรจา ถ้าท่านได้อ่านรายงานบทความของ ดร.สมเกียรติ ตั้งกิจวาณิชย์ ในหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ นักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถของทีดีอาร์ไอ ได้ชี้ให้เห็นว่า การทำเอฟทีเอต้องมองข้ามในเรื่องของดุลการค้า

ไปสู่สิ่งที่ท่านใช้คำว่า ‘Welfare gain’ (การเปลี่ยนแปลงสวัสดิการสังคมที่ดีขึ้น) ของผู้บริโภค

เพราะฉะนั้นวัตถุประสงค์แรกคือ การส่งสัญญาณทางเศรษฐกิจและการเมือง ที่เราจะมีความผูกพันใกล้ชิดกับประเทศที่มีเศรษฐกิจอันดับสองของโลก ไทยกับญี่ปุ่นค้าขายรวมกันปีละ 35,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ถ้าทำทางด่วนระหว่างกัน สินค้าบริการ และคน ก็จะสามารถไปมาหาสู่กันได้ใกล้ชิดขึ้น ในเรื่องสัญญาณทางการเมืองเป็นเรื่องที่จับต้องลำบาก แต่ว่าคนที่เข้าใจภูมิยุทธศาสตร์ของภูมิภาคนี้จะเข้าใจ สัญญาณที่เราส่งไปในภูมิภาคนี้ และนอกภูมิภาค

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เรื่องการเพิ่มการลงทุนนี้เป็นเรื่องที่เราเห็นได้ชัดว่า วันที่ที่จะมีการประกาศบรรลุข้อตกลง ญี่ปุ่นเขามาท่านนายกฯ ไทยว่า เขามีอยู่ 60,000 ล้านบาทที่จะมาลงทุนใน 2 ปีข้างหน้า ผมไม่เชื่อนะครับ ก็เลยขอดูตัวเลขธุรกิจแผนการ 60,000 ล้านบาท เขาเอามาให้ผมดูได้ครับว่าบริษัทอะไรมีแผนจะลงทุนกี่หมื่นล้านบาท เพราะฉะนั้นเวลาเขาพูดเขามีตัวเลข มีแผนจริง

ข้อต่อไป การขยายตลาด ยกระดับมาตรฐาน โดยเฉพาะสินค้าเกษตร เรื่องสินค้าเกษตรเป็นเรื่องหลักของเรื่องเอฟทีเอ ไทย - ญี่ปุ่น เรามีแต่ได้กับได้ เพราะเราจะได้ตลาดจากภาษีที่ลดลง เราจะได้ตลาดและความแน่นอนจากกฎเกณฑ์กติกาที่เขาจะมาช่วยเราในการยกระดับมาตรฐานสุขอนามัย (SPS) ซึ่งเมื่อ 3 ปีที่แล้วเป็นเรื่องที่เขาไม่ยอมพูดด้วย ถ้าพูดแล้วเขาเดินออกจากห้อง

เรื่องการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เป็นเรื่องในภาคอุตสาหกรรมโดยเฉพาะที่จะได้ โดยเฉพาะรถยนต์ ชิ้นส่วนยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ กลไกลดอุปสรรคต่างๆ เป็นเรื่องที่อยู่ในความตกลงความร่วมมือ 16 สาขา เป็นเรื่องที่เราจะได้ประโยชน์ทั้งสิ้น แต่ยังมีอุปสรรคสัมพันธไมตรีกันอยู่ เป็นเรื่องที่หน่วยราชการและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องทำการบ้านกันต่อไป ในช่วงที่ความตกลงยังไม่ผลบังคับใช้

มีตัวอย่างเล็กๆ น้อยๆ ที่ภาคประชาชนมักจะถามหา

เป็นประจำ ผมก็เลยรวบรวมเป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้ละครับ เรื่องสินค้าเกษตรมีแต่ได้กับได้ครับ เรื่องโทรคมนาคมไม่มีการพูดกันถึง เรื่องเปิดเสรีบริการการเงินไม่มี นี่คือความยากลำบากที่สหรัฐมีมากกว่าญี่ปุ่น เรื่องเสรีการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐก็ไม่มี เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาไม่มีการแก้กฎหมายทั้งสิ้น มีแต่เน้นความร่วมมือ และเรื่องสิทธิบัตรยาก็ไม่มีการพูดถึงเช่นกัน

อันนี้เป็นภาพที่แสดงถึงความแตกต่างว่าทำไมเวลาเราพูดกันเรื่อยๆ ว่าเอฟทีเอ จริงๆ คำที่เป็นทางการว่า ความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย - ญี่ปุ่น (Japan - Thailand Economic Partnership Agreement : JTEPA) มันครอบคลุมมากกว่าเอฟทีเอ ภาพนี้เป็นภาพที่แสดงว่าทำไมมันถึงมีความแตกต่าง คือเอฟทีเอมันมีอยู่ 5 เรื่องเท่านั้นละครับ คือการเปิดเสรีสินค้าซึ่งมีแหล่งกำเนิดสินค้าเป็นเหมือนเหรียญที่มีสองหน้า การเปิดเสรีบริการ การเปิดเสรีในการลงทุน กับ การเคลื่อนย้ายบุคคล อันนี้คือการเปิดเสรี

ส่วนความร่วมมืออีก 16 บท พอเอามารวมกันเป็น 21 บท มันไม่ใช่เปิดเสรีเอฟทีเอเฉยๆ มันเป็น ‘เอฟทีเอพลัส’ ก็เลยเรียกมันว่าหุ้นส่วนเศรษฐกิจ หรือจะเป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดก็ได้

เรื่องเศรษฐกิจในเรื่องเกษตรที่ผมบอกว่าเรามีแต่ได้ เพราะว่าเราไปเน้นในเรื่องของมาตรฐานสุขอนามัย เหตุผลคือเวลาเราไปทำประชาพิจารณ์หรือเราไปพบกับเกษตรกรในต่างจังหวัด เขาพูดเป็นเสียงเดียวกันว่าเขามีปัญหาในเรื่องสุขอนามัย เขาไม่ยอมให้สินค้าเขาถูกส่งคืน เพราะฉะนั้นสิ่งนี้เป็นสิ่งที่เราได้ในความตกลง เป็นสิ่งที่รัฐบาลญี่ปุ่นมีความผูกพันที่จะต้องมาร่วมไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ความเสี่ยง ไม่ว่าจะเป็นการแก้ปัญหา ณ จุดที่มีปัญหา อันนี้เป็นสิ่งที่มาแล้วคนของเราจะต้องพร้อมที่จะใช้ประโยชน์ สหกรณ์เกษตรของญี่ปุ่นมีความเข้มแข็งมาก ความตกลงนี้รวมความเข้มแข็งของสหกรณ์เกษตรเพื่อจะมาช่วยสหกรณ์ไทยโดยตรง ตัดคนกลางออก สองเรื่องนี้เป็นเรื่องที่จะมีผลถึงเกษตรกรไทยทั่วประเทศ

ในเรื่องอุตสาหกรรม คนบอกว่ามีเอฟทีเอแล้วเราจะ

ต้องขาดดุลเพิ่มขึ้น ผมพูดไว้ก่อนเลยนะครับว่า โอกาสขาดดุลเพิ่มขึ้น มี เนื่องจากเราต้องการวัตถุดิบที่มีคุณภาพมาใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะฉะนั้นการขาดดุลถ้าจะมีเพิ่มขึ้น ญี่ปุ่น ก็เพื่อสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพที่ไทยจะได้ดูลกับประเทศต่าง ๆ ทั้งโลก เราขาดดุลกับญี่ปุ่น 7 พันล้านเหรียญสหรัฐ แต่เราได้ดูลกับสหรัฐประมาณ 7 พันล้านเหรียญสหรัฐ เพราะฉะนั้นนี่เป็นการขาดดุลในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีคุณค่า เป็นการซื้อสินค้าวัตถุดิบเพื่อนำเข้ามาผลิต แล้วมีคุณภาพ มีอัตราส่วนของตลาดการส่งออกเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ เอฟทีเอหรือ JTEPA นี้มีเวลาให้เอกชนปรับตัวเพียงพอหรือไม่ เอกชนมีความพอใจ มีความร่วมมือที่จะทำให้ออกชนปรับเปลี่ยนให้มีความสามารถในการแข่งขันได้ เรื่องรถยนต์สำเร็จรูปซึ่งผมบอกญี่ปุ่นว่าบอกเหตุผลผมหน่อยว่าส่งมาทั้งคันแล้วทำให้เรามีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้นได้อย่างไร เขาตอบไม่ได้ ผมก็บอกว่าเอาเข้ามาสิแต่ทำให้เราขาดดุล เพราะเราเอารถยนต์ทั้งคันส่งออกนอกต่อไม่ได้ เรามาขับเอง อันนี้เป็นสิ่งที่เรายังมีดุลพินิจอยู่มากเนื่องจากเราไม่ได้เปิดมาก

ถ้าท่านนักวิชาการบอกว่า น่าจะเปิดเยอะ ๆ เพราะชาวบ้านจะได้ซื้อรถถูก ผมก็คิดว่านักวิชาการก็ต้องมามองภาพรวมนะครับ พอเปิดเยอะ ๆ ท่านก็บอกว่าอย่างนี้เราก็ขาดดุลแล้วพลังงานล่ะครับที่เราต้องการประหยัด เพราะฉะนั้นแม้กระทั่งเรื่องรถยนต์เรื่องเดียว อย่างนำเพียงบางส่วนมาวิเคราะห์วิจารณ์ กรุณาให้ข้อมูลประชาชนให้ครบถ้วน แล้วให้ประชาชนเป็นคนตัดสินใจ ในส่วนของผู้เจรจา เราคิดว่าเอาอำนาจพิจารณาอนุญาตในการลดภาษีในอนาคตไว้กับมือรัฐบาลไทย ดีกว่าไปบอกเขาว่าเราลดแล้วแน่นอนในปีใดปีหนึ่งในอนาคต

ขออธิบายในเรื่องของการนำเข้ารองเท้า ญี่ปุ่นเขามีความต้องการบริโภครองเท้าปีละ 175 ล้านคู่ แต่เราส่งออกไปเพียง 4 ล้านคู่ เพราะว่าเขามีข้อจำกัดในเรื่องโควตา บัดนี้สัญญาเมื่อมีผลบังคับใช้ ข้อจำกัดนี้มันถูกปลดล๊อคออก เพราะฉะนั้นคนที่จะได้ประโยชน์ก็คือคนที่เตรียมจะผลิต

รองเท่าที่ตรงกับรสนิยมของคนญี่ปุ่น ท่านก็จะไปแข่งกับรองเท่าจากประเทศจีน ซึ่งส่งเข้าไปในญี่ปุ่นหลายสิบล้านคู่ได้ นี่คือโอกาสในอนาคต อันนี้เป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ แต่มันมีมูลค่ามหาศาล ในเรื่องสาขาอาชีพที่ญี่ปุ่นรับที่จะผูกพันเปิดเสรีให้บริษัทไทยเข้าไปตั้งกิจการ ให้บริการ และ/หรือให้คนไทยทำงาน ให้บริการในญี่ปุ่นได้ คือญี่ปุ่นเขาผูกพันการเปิดเสรีภาคบริการไม่มากนัก ในดับเบิลยูทีโอ คือเราสามารถให้ญี่ปุ่นเปิดเสรีภาคบริการมากกว่าที่เขาผูกพันในการให้กับคนอื่นไว้ เพราะฉะนั้นเราไม่ได้ส่งคนใช้ เราไม่ได้ส่งคนดูแลคนแก่ไปญี่ปุ่น สิ่งที่เราได้เป็นระดับคนจบปริญญาตรีทั้งสิ้น แล้วไม่ได้หมายความว่าเราส่งมัคคุเทศก์ไปแล้วเขาสามารถจะส่งมัคคุเทศก์มาได้ เราก็ไม่给他 อันนี้เป็นโอกาสของคนไทยที่เรียนจบปริญญาตรี สามารถที่จะไปตั้งบริษัท สามารถที่จะไปให้บริการด้านต่างๆ ในญี่ปุ่นได้ทั้งสิ้น ซึ่งเป็นตลาดที่มีเงินตอบแทนมหาศาล

สถานะล่าสุดของเอฟทีเอไทย - ญี่ปุ่นเป็นอย่างไรขณะนี้ ณ วันนี้ ที่กฎหมายทั้งสองฝ่ายกำลังยกร่าง ถึงแม้เราตกลงกันไปแล้วปีครึ่ง แต่กว่าจะมาเขียนแต่ละคำมันมีความยากลำบาก เขียนกับฝรั่งมีความยากลำบากเท่าไร เขียนกับญี่ปุ่นก็มีความยากลำบากเป็น 10 เท่าของฝรั่ง มันไม่ใช่เรื่องภาษาอย่างเดียว มันเป็นเรื่องวิธีคิด มันเป็นเรื่องของวิธีการทำงาน คนที่ทำงานกับญี่ปุ่นมาแล้วคงจะเข้าใจถึงความยากของเรื่อง ความเข้าใจในเรื่องวิธีคิด

คณะทำงานเจรจาจากภูวามว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า ก็เป็นเรื่องที่ ดร.ฉวีวรรณ คงเจริญกิจกุล (ผู้อำนวยการสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง) เป็นผู้นำทีมเจรจาอยู่ เหตุผลที่ต้องทำตอนนี้ก็เพราะว่าผู้กำหนดนโยบายเขาต้องมานั่งเจรจาเรื่องสำคัญของสินค้าให้จบก่อนเสร็จแล้วเราค่อยมานั่งเอาสินค้าที่จบแล้ว มาดูกันทีละตัวว่ามีกติกากะไรบ้าง ซึ่งอันนี้เราบอกญี่ปุ่นแล้วว่าฝ่ายนโยบายบอกกันไว้ว่าต้องเอื้อประโยชน์ เพราะฉะนั้นผมก็บอกญี่ปุ่นว่าสินค้าเกษตรเราเข้าไม่ได้ เหล็กก็ไม่ต้องมา

ก็เป็นสิ่งที่เราจะร่วมมือกันทำงานเพื่อให้เกิดการค้า

มากกว่าร่วมกันในการสร้างสื่อเพื่อให้สินค้ามันเข้าไม่ได้ เพราะฉะนั้นต้นปีหน้าคงจะเสร็จ ท่านนายก ทักษิณ คงจะลงนามกันได้ในเดือนเมษายน และมีผลบังคับใช้ในปีหน้า ก็เป็นสิ่งที่เรามีเวลาอยู่หนึ่งปีเต็มในการเตรียมตัวเพื่อใช้ประโยชน์

มีคำถามว่าแล้วไปปรึกษาหารือกับกลุ่มคนต่างๆ พอมีผมคิดว่าสำนักงานของเรา กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม มีการประชุมเป็นประจำ และนอกจากนั้นเรากลัวว่าคนที่อยู่ต่างจังหวัดจะมาประชุมไม่ได้ เราก็ออกไปหาเขา ไม่ว่าจะเป็นที่ท่ายาง บ้านแพ้ว วังน้ำเขียว ระยอง สุโขทัย อาจารย์ที่ปรึกษาของเราก็เป็นคนจัด และสิ่งต่างๆ ที่ได้ก็ไปนั่งคุยกันถึงในโรมังคุด ไร่ผลไม้ที่ส่งไปที่ญี่ปุ่น

มีคำถามอีกว่าคณะเจรจาทำงานกันเป็นทีมหรือไม่ ได้ข่าวว่ากระทรวงการต่างประเทศทะเลาะกับกระทรวงพาณิชย์เป็นประจำ ผมก็ไม่แน่ใจว่าอาจารย์ที่พูดแบบนี้หรือเขียนแบบนี้ไปจุดเทียนแล้วก็นั่งอยู่ตรงมุมไหนของห้องสมุด เพราะว่าผมทำงานอยู่ 3 ปีกับกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงอื่นๆ มีแต่การที่ปรึกษาหารือทำงานด้วยกันได้ดีโดยตลอด ผมรับประกันถึงความรู้ความสามารถ การทำงานเป็นทีม

มีคนบอกว่า เขาวิ่งไปหานักการเมืองกันเยอะแยะทำไมเราไม่ทำบ้างคือเราวิ่งไปหารัฐมนตรีเขาไม่มีประโยชน์นะครับ รัฐมนตรีเขาจะอ่านเอกสารที่ผู้อำนวยการของประเทศเขาเป็นคนเขียนนะครับ เพราะฉะนั้นผมไปพบทุกครั้ง ผมจะไปพบกลุ่มอิทธิพล ผมจะไปพบส.ส.ที่มีอิทธิพล เจียบๆ ทุกครั้ง ก็ไม่เป็นข่าว แต่อยากจะเล่าให้ฟังว่าเป็นการกระทำหรือกลยุทธ์ที่เกิดขึ้นตลอดเวลา

มีคำวิจารณ์เสมอว่าผู้แทนไทยไม่มีเอกภาพ ญี่ปุ่นชอบข้ามหัวไปพบรัฐมนตรีแทน จริงๆ แล้วผมมีโอกาสเข้าพบและท่านนายก ทักษิณ เดินมาพบ หรืออยู่บนเครื่องบินกำลังบินไปต่างประเทศ 8 ชั่วโมง 10 ชั่วโมง คุยกันอยู่บนเครื่องบินเป็นชั่วโมงนะครับ ทั้งในทริปที่ท่านไปยุโรปไปเกาหลี หรือในช่วงใกล้ๆ ซึ่งทางผู้เจรจาทางสหรัฐคงจะประสบในอนาคต ท่านก็จะเชิญรัฐมนตรี เชิญรองนายก เชิญปลัด มานั่งทานก๋วยเตี๋ยวที่

ห้องทำงานท่าน คุยกันในเรื่องที่ผมมีประเด็นที่ต้องการถาม ท่านสมคิดเองก็เชิญผมไปทานโจ๊กที่ห้องท่านเป็นประจำแทบ ทุกสัปดาห์ เป็นเวลาที่ทำให้ฝ่ายไทย ภาพผู้กำหนดนโยบาย และภาพผู้ปฏิบัติมีความเข้าใจและพูดเป็นเสียงเดียว

แต่สิ่งที่ผมจะเน้นที่สุดคือ บทบาทของสื่อมวลชน รัฐสภา เอ็นจีโอ และนักวิชาการ เพราะบทบาทของท่านทั้งหลาย ผมเอามาใช้โดยที่ท่านไม่รู้ตัวนะครับ ในการประชุมเจรจา JTEPA ครั้งที่ 7 เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา ผมถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ

สื่อมวลชนโดยความร่วมมือเพรียงกัน เล่นข่าวญี่ปุ่นที่หนักมาก ซึ่งเป็นการเล่นข่าวที่ให้ประโยชน์กับผมมาก ในขณะที่รัฐสภาทุก ๆ เดือนเว้นเดือนที่เชิญผมไป เป็นการเชิญที่ผมใช้ ท่านไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ผมใช้รัฐสภาเอามาบอกญี่ปุ่นทุกครั้งว่าในสังคมประชาธิปไตยอย่างเรา มันเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่เรายอมไม่ได้

เอ็นจีโอผมก็ใช้ทุกครั้ง เพราะสังคมของญี่ปุ่นเขาให้คุณค่ากับเอ็นจีโอ นักวิชาการไม่ต้องพูดถึงอยู่ในห้องเจรจากับเราด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้น 3 - 4 สถาบันนี้เป็นเครื่องมือที่มีความสำเร็จที่เกิดขึ้นก็มาจากบทบาทที่เราเล่นต่างกัน แล้วผมได้ใช้ประโยชน์ในการสร้างอำนาจการต่อรอง เรามีการเผยแพร่ข้อมูลพอหรือไม่เว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศ <http://www.mfa.go.th/jtepa> ผมอยากเอาไปแข่งขันกับเว็บไซต์ของทางด้านวิชาการที่มีความไม่น่าสนใจทั่วประเทศนะครับ เพราะขณะนี้มีคนเข้ามาดูแล้ว 34,718 คน ตอนนี่คงเป็น 36,000 กว่าคนแล้ว ผมเชื่อเชิญให้เข้ามาดู เพราะทุกอย่างที่เราอยู่ที่นี่หมด

เรามีการประชาสัมพันธ์พอหรือไม่ คนที่บ้านผมเขา มาตึง ๆ ผมว่า เบื่อที่จะเห็นในทีวี เพราะฉะนั้นทีวีก็ช่างมาขอให้ออก วิหตุตามต้อมาถามตลอด บทความ หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ มติชนอะไรต่าง ๆ ก็กรุณาลงให้เป็นอย่างดี มติชนนี่ลงแล้วยังส่งเงินพันบาทมาให้ผมด้วย

ทีนี้ลองกลับมาเหลียวหลังทำความเข้าใจญี่ปุ่นบ้าง สิ่งที่ต้องเข้าใจญี่ปุ่นก็คือว่า เรากำลังคุยกับคนที่ดูเหมือนปกติ

ธรรมดา ไม่ใช่ว่าเขาเป็นคนบ้านะครับ แต่เขาไม่ปกติ การเจรจา มันก็มีอะไรสอดแทรกเข้ามาในสถานะพิเศษของเขา ที่นั่นลองมา เข้าใจว่าเขามีลักษณะพิเศษอย่างไร

เรื่องความเรียบง่าย นี่เป็นเรื่องที่เห็นได้ชัด เวลาเรา เห็นสวนญี่ปุ่นมันมีแต่ก้อนหิน ไม่มีต้นไม้ เวลาเราไปศาลเจ้า ยาซุคุนิที่กำลังมีชื่อเสียงโด่งดังขณะนี้ ก็เป็นศาลเจ้าปกติธรรมดา แต่ในความปกติทั้งหลายหรือเรียบง่าย มันมีความสลบซับซ้อน อยู่ตลอดเวลา คนที่เข้าใจญี่ปุ่นอย่างลึกซึ้งซึ่งจะเข้าใจว่าความสลบ ซับซ้อนนี้ บางทีเอาเขาไปฆ่าเขาก็ไม่ยอมรับในบางเรื่อง

ภาคการเมืองญี่ปุ่น ส่วนใหญ่อ่านตามบทภาคข้าราชการ เพราะฉะนั้นภาคข้าราชการมีอำนาจในการกำหนดทำทักตึก การเจรจา สิ่งที่ไม่เหมือนประเทศไทยคือ ผู้บริโภค ประชาชน ภาคประชาชน สื่อมวลชน สงบเสงี่ยม สงบเสงี่ยมนี่คือเขาก็ ลงชวาณะครับ แต่สมมุติว่าผมเห็นว่าข่าวหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ลง ไม่ตรงกับที่เราตกลงกันไว้ในห้องประชุม ผมก็บินไปหาเขา ผมก็ เขียนแล้วก็แปลเป็นภาษาญี่ปุ่น แล้วก็ให้สัมภาษณ์เฉพาะที่เรา เห็นว่าตรงนี้ลงไม่ตรง วันรุ่งขึ้นผมเป็นข่าวครับ แต่สิ่งที่ผมอยาก ให้ลงเขาไม่ลงครับ ไปลงอีกอย่างหนึ่งซึ่งมันไม่ตรง เพราะฉะนั้น ความสงบเสงี่ยมกับอยู่ในกรอบของฝ่ายสื่อมวลชนญี่ปุ่นก็เป็น อุปสรรคที่ผมจะต้องหาทางไปทางอื่นเพื่อจะให้สิ่งที่ เป็นข้อถูกต้อง หรือยุทธวิธีของเราไปถึงคนที่ตัดสินใจได้

อีกอย่างหนึ่งก็คือ ญี่ปุ่นเขาเจรจากันเป็นกระทรวง นะครับ และทุกกระทรวงเขาคุยให้ถึงที่สุดในเรื่องที่เขาต้องการ ไม่มีการมองว่าอีกกระทรวงหนึ่งได้ประโยชน์จากไทยมากแล้ว เพราะฉะนั้นกระทรวงนี้ควรจะลดราวาคอก ไม่มีค่านี เขามีคน ให้ใบสั่งอยู่ประมาณ 1 กลุ่ม ต่อ 1 กระทรวง เพราะฉะนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมเขาฟังใบสั่งจากสมาพันธ์ธุรกิจแห่งญี่ปุ่น ไม่ได้ฟังใบสั่งจากผู้บริโภค กระทรวงเกษตรเขาก็ฟังใบสั่งจาก ผู้ผลิต เขาไม่ได้ฟังใบสั่งจากซูเปอร์มาร์เก็ตที่ซื้อผลไม้ไทยเข้ามา ขาย

เพราะฉะนั้นเรากำลังเผชิญกับคู่แข่งที่มีความชัดเจน ว่าเขาต้องการอะไร ในขณะที่ฝ่ายเรา เรากำลังสมดุลผลประโยชน์

ต่าง ๆ เอาไว้ด้วยกัน เพราะฉะนั้นความยากลำบากมันก็มีความ
สลับซับซ้อนมากขึ้น

อันสุดท้ายเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าเป็นเรื่องที่หนังสือพิมพ์
เอามาเขียนวิจารณ์ แต่สำหรับผมแล้วการที่ญี่ปุ่นเข้าถึงผู้นำไทย
ได้ ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่มีประโยชน์กับผม อย่างที่ผมได้เรียนแล้ว
ไทยเป็นชาติที่ไม่มีมิติ เพราะฉะนั้นใครมาถึงเรือนชานเราต้อนรับ
เขามาพบท่านนายกฯ มีประโยชน์ เพราะว่าเขาฟังจากผมแล้ว
เขาไม่เชื่อ แต่เขาฟังนายกฯแล้ว เขาเชื่อ แต่มันก็ยังมีกรณีว่า
ท่านนายกฯของเราพูด 10 ประโยค ประโยคไหนก็ตามที่เป็น
สิ่งที่เขาอยากได้ เขาจะเอามาบอกผม ประโยคไหนก็ตามที่เขา
ไม่ต้องการฟัง อีก 9 ประโยคเขาไม่ได้ยินครับ เขาไม่ได้จดเอาไว้
เพราะฉะนั้นนี่ก็เป็นความลำบากเล็กๆ น้อยๆ

ประเด็นต่อไปก็เป็นเรื่องที่เราจะต้องมีหน่วยงานที่
เตรียมความพร้อม บทบาทของภาคเอกชน นักวิชาการ เอ็นจีโอ
กรุณาอย่าเพิ่งจบนะครับ เพราะความตกลงนี้ยังไม่ได้รับการ
ลงนาม ท่านมีข้อสงสัยข้อเสนอแนะอย่างไร ก่อนที่จะเขียนลง
หนังสือพิมพ์หรือให้สัมภาษณ์ หรือพูดในข่าววันนี้ กรุณาหา
ข้อมูลข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนก่อน ถ้าท่านได้ข้อเท็จจริงครบถ้วน
แล้วท่านเสนอความเห็น แล้วไม่ตรงกับที่ผมอยากฟัง ผมชอบ
นะครับ เพราะผมจะได้เอาไปแก้ไข แต่ถ้าท่านให้ข้อมูลข้อเสนอ
แนะที่มีอยู่บนพื้นฐานของสิ่งที่มันไม่มี ผมรำคาญครับ

ผมก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่าประตูผมเปิดอยู่เสมอ การ
หารือเราเชิญเอ็นจีโอเข้ามาร่วม แรกๆ ก็มาร่วมดี เสร็จแล้วก็
หายไป ผมก็แน่ใจว่าคงมีภารกิจที่สำคัญอื่นอื่นมากกว่า เพราะ
ฉะนั้นถ้าท่านมีเวลาว่าง แสวงหาข้อเท็จจริง คิด ชักถาม เสนอ
ข้อเสนอแนะ อันนี้ผมจะขอบคุณมาก

ศาสตราจารย์วอลเดน เบลโล สำนักงานสิทธิมนุษยชนศึกษา และการพัฒนาสังคม

ผมต้องออกตัวก่อนว่าผมไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจรจาการค้าของประเทศไทย แต่ผมก็ติดตามการเจรจาในประเทศไทยพัฒนาแล้วมาโดยตลอด ผมคิดว่าที่พูดถึงการเจรจาเอฟทีเอของไทยนั้นเป็นเรื่องน่าสนใจมาก

ผมค่อนข้างรู้สึกช็อกกับวิดิทัศน์ที่น่าเสนอในตอนแรก เพราะมีคนที่ประสบปัญหาความยากลำบากมาก ในขณะที่เรามีเปิดเจรจาเขตการค้าเสรีกับประเทศจีน ผมคิดว่าประเทศในภูมิภาคเอเชียประเทศอื่นๆ ก็คงกำลังทำการตัดสินใจในการทำการค้ากับจีนอยู่เหมือนกัน

ผมขอตั้งคำถาม ณ เวทีนี้ว่า เราควรจะทำประเทศให้เข้มแข็งและหนักแน่น ก่อนที่ข้อตกลงทางการค้าจะเข้ามามีผลกระทบหรือไม่ เพื่อป้องกันผลเสียทั้งหลายที่ตามมาจากการทำข้อตกลง

ที่ผมยกคำถามนี้มา เพราะเห็นจากหลายๆ บทเรียนซึ่งไม่ใช่จากกรณีประเทศไทย ผมเชื่อเราทุกคนรู้ว่าการเจรจาการค้ารอบอุรุกวัยซึ่งทำให้เกิดองค์การการค้าโลก ซึ่งเป็นการจัดข้อตกลงที่เสนอไว้ 19-20 ข้อตกลง รวมทั้งอีกหลายประเด็นย่อยๆ เกี่ยวกับการเติบโตทางเศรษฐกิจ อันเป็นข้อตกลงที่ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องใช้เวลาอันยาวนานในการทำความเข้าใจ ในความเป็นจริง เอกสารต่างๆ ที่ได้รับการลงนามในปี 1995 ไม่ได้ตระหนักถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมด

จนกระทั่งปี 1999 ในซีแอตเทิล และในช่วงเวลานั้น

ผมยังจำได้ถึงกรณีที่รัฐบาลอินโดนีเซียประกาศในปี 1997 ว่า จะพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์ภายในประเทศเพื่อบริโภคภายใน และส่งออก

ตอนนั้น ดับเบิลยูทีโอ อียู สหรัฐ แสดงการคัดค้านในทันที โดยกล่าวว่าคุณไม่สามารถทำได้เพราะมันผิดกฎหมายของ ดับเบิลยูทีโอ มันไม่สนองต่อกฎของดับเบิลยูทีโอ รัฐบาลอินโดนีเซียตอบว่า เป็นสิทธิของเขาที่จะทำแบบนี้

ตามกลไกของดับเบิลยูทีโอ อินโดนีเซียจะต้องแพ้แน่ เพราะได้ลงนามในข้อตกลงการค้าและการลงทุน แต่ในความเป็นจริงอินโดนีเซียรอดตัวมาได้ด้วยการใช้นโยบายทางการค้า เป็นกลไกสำหรับนโยบายด้านอุตสาหกรรม

ผมยกตัวอย่างเรื่องเหล่านี้ เพื่อจะบอกว่ามันเป็นความไม่เสมอภาคอย่างยิ่งของการเจรจาต่อรองระหว่างประเทศกำลังพัฒนากับประเทศมหาอำนาจอย่าง ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา หรือ สหภาพยุโรป

ผู้เจรจาของประเทศกำลังพัฒนาในเอเชียอย่าง ไทย และอื่นๆ นั้นล้วนเป็นคนที่มีความสามารถ พวกเขาทำงานหนัก และพยายามอย่างมาก แต่เรารู้กันว่าในกรณีของประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ประเทศไทย ที่มักจะถูกกำราบโดยอำนาจหรือบุคคลที่มีอำนาจออกคำสั่งเพราะมีอำนาจต่อรองมากกว่า

เหตุแห่งความไม่เสมอภาคของการเจรจาต่อรองคือ ความต้องการที่จะลงนาม ผมคิดว่าวิธีเดียวที่จะลงนามได้ และเป็นวิธีเดียวที่จะสนับสนุนนักเจรจาของเราระหว่างกระบวนการเจรจาก็คือ การไม่ยอมแพ้ต่อข้อเรียกร้องที่มีเบื้องหลังที่มักจะออกมาจากประเทศมหาอำนาจ เพราะสหรัฐ ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป มักจะเรียกร้องการปกปิดข้อมูลอย่างลับสุดยอดระหว่างการเจรจา เพราะอ้างว่าไม่ต้องการให้การเจรจาล้มเหลว

อีกด้านหนึ่ง ผมคิดว่าความโปร่งใส การถกเถียงอย่าง กว้างขวาง การลงนามโดยรัฐสภา และการทำความเข้าใจกับประชาชน เป็นเครื่องมือที่จำเป็นเพื่อจะสามารถสร้างสมดุลของข้อเรียกร้องจากประเทศกำลังพัฒนาซึ่งควบคุมเนื้อหา หัวข้อ

และทรัพยากรที่เราไม่มี

ผมอยากกล่าวต่อไปว่า ผลที่ตามมาจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างไทย - จีน หรือ การยอมรับผลเจรจาออบุรุกวัยของดับเบิลยูทีโอจากประเทศกำลังพัฒนา อาจจะถูกงดเว้นโดยกระบวนการเจรจาที่มีกระบวนการป้องกันที่ดีกว่า รวมทั้งมีการปรึกษากันในเชิงลึก กระทั่งการลงนามก็ต้องเปิดเผยให้สาธารณะได้รับรู้ และทำให้กระบวนการเจรจามีความโปร่งใสมากที่สุดเท่าที่ทำได้

เมื่อเข้าสู่เวลาของการต่อรองทางการค้าอย่างเคร่งครัด เช่นทุกวันนี้ ประเด็นความมั่นคงของชาติอาจจะเข้ามาเกี่ยวข้องได้ทุกเมื่อ เช่น ประเด็นด้านสาธารณสุข ยาเสพติด ประเด็นเอตส์ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาที่ต้องพิสูจน์จนถึงที่สุด และยังมีประเด็นทางการเกษตร ทุกภาคส่วนของเกษตรกรอาจจะย่อยยับไปด้วยสิ่งที่ได้ตกลงกันไปบนโต๊ะเจรจา

เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งเรารู้กันว่าบริษัทจากอเมริกาผูกขาดอยู่อย่างสมบูรณ์ และเอาเรื่องนี้มาใช้ในการเจรจาต่อรอง เรื่องนี้กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ที่จะสามารถต่อต้านได้ด้วยกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตยและมีความโปร่งใสนั้น

เพื่อที่สาธารณชนจะสามารถเข้าถึงข้อมูลการเจรจา ผมคิดว่าประเด็นนี้ไม่ใช่คำถามสำหรับนักเจรจาที่มีต่อสังคม แต่มีไว้สำหรับสาธารณะและรัฐสภา ที่กลายมาเป็นหุ้นส่วนในกระบวนการปกป้องผลประโยชน์ของชาติระหว่างการเจรจาต่อรอง

ผมยังคิดว่าองค์กรภาคประชาชนต่างๆ จะสามารถช่วยนักเจรจาจากภาครัฐในการปกป้องผลประโยชน์ของชาติได้ด้วย พวกเราชาวเอเชียควรพึงตระหนักถึงการเจรจาเพื่อเปิดเขตการค้าเสรีของสหรัฐต่อประเทศแถบนี้ เราตระหนักดีถึงรูปแบบการเจรจาของสหรัฐ เรื่องการค้าเสรีกับสิงคโปร์ ในข้อเสนอของทริปส์ที่ต้องการให้ยืดเวลา และเปิดกว้างในประเด็นของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ทั้ง พืช สัตว์ ชีววิทยา และ ยีน กระทั่งนอกเหนือไปจากคำถามของการณ์อย่างชัดเจนของดับเบิลยูทีโอ เรื่องข้อตกลงทริปส์ซึ่งหลายคนเป็นห่วงมาก ฉะนั้นรูปแบบเอฟทีเอ

สหรัฐ ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป

มักจะเรียกร้องการปกป้องข้อมูลอย่างลับสุดขอระหว่างการเจรจา เพราะอ้างว่าไม่ต้องการให้การเจรจาลับเหลว

ของสิงคโปร์-สหรัฐ จึงเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอยู่ในขณะนี้

เรื่องจะไม่แย่ไปกว่านี้ถ้ารัฐบาลในประเทศแถบอาเซียน ทำให้กระบวนการโปร่งใสมากที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยการเปิดเผยข้อมูล อย่างน้อยที่สุดก็ข้อมูลของตัวเองในการเจรจา เพื่อที่ประชาชนจะเข้ามาแทรกแซงได้ตั้งแต่เนิ่น ๆ

นี่เป็นข้อสรุปหลัก ๆ ที่เป็นความลับ ไม่เปิดเผยให้ภายนอกได้รับรู้ แต่จะเปิดเผยให้กับฝ่ายที่มีอำนาจเหนือกว่าในการเจรจาต่อรองเท่านั้น อยากจะบอกว่าเราสามารถเอาหลักประชาธิปไตยมาใช้เพื่อดึงกระบวนการให้ช้าลง ซึ่งถ้าไม่ทำแล้วสุดท้ายอาจลงเอยแบบไม่เป็นผลดีกับเรา

สหรัฐและบทบาทต่อสังคมโลกในการเจรจาต่อรองในสนธิสัญญาการค้ามหาอำนาจ ผมคิดว่าประชาชนควรตระหนักในเรื่องอำนาจที่ไม่เป็นธรรมระหว่างประเทศเรากับสหรัฐอเมริกาที่เพิ่มขึ้นอย่างน่ากลัวเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา

ประชาชนจึงไม่เพียงควรที่จะเข้าถึงข้อมูลรายละเอียดของการเจรจาต่อรอง แต่ควรจะเป็นฝ่ายที่ตัดสินใจด้วยว่าเอาหรือไม่ กระทั่งเข้าไปอยู่ในกระบวนการเจรจากับสหรัฐด้วย

ที่ผมพูดอย่างนี้ เพราะดูจากสถิติของสหรัฐที่ผ่านมา เรื่องข้อตกลงว่าด้วยการล่องละเมิดทางการค้าเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา นั้น เลวร้ายมาก

พอดีผมเพิ่งกลับจากประเทศแคนาดา และประเด็นใหญ่ที่แคนาดากำลังพูดกันอยู่ตอนนี้คือ วิธีที่สหรัฐปฏิเสธที่จะรับโทษจากระเบียบข้อตกลงของนาฟตา (North American Free

Trade Agreement : NAFTA) เพราะสหรัฐได้ละเมิดข้อตกลงบางอย่างเกี่ยวกับการค้าไม้ของแคนาดา ดังนั้นแคนาดาจึงส่งเรื่องนี้ไปยังศาลสูงของนาฟตา และศาลสูงก็ตัดสินให้แคนาดาเป็นฝ่ายชนะ ทั้งแคนาดายังได้เสียงสนับสนุนจากดับเบิลยูทีโอด้วย แต่ถึงอย่างนั้นสหรัฐก็ยังปฏิเสธที่จะปฏิบัติตาม นี่เป็นเหตุผลที่ทำให้ความสัมพันธ์ทางการค้าของสหรัฐและแคนาดาเดินทางไปสู่จุดต่ำสุดในรอบสิบปี

นี่เป็นเรื่องผิดปกติที่สหรัฐไม่ยินยอมทำตามกฎข้อห้ามทางการค้าบ่อยขึ้นๆ ทุกที

และสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา คือชาวแคนาดาเริ่มตั้งคำถามอย่างจริงจังว่า ประเทศของเขาควรเข้าไปอยู่ในนาฟตาหรือไม่ เพราะมันมีความชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ ว่า นาฟตามีความจำเป็นที่ต้องเอาความสัมพันธ์ทางการค้าที่ไม่เป็นธรรมระหว่างแคนาดากับสหรัฐเข้ามารวมอยู่ด้วย

เราจึงควรระมัดระวังมากๆ เพราะนี่เป็นมหาอำนาจทางการค้าที่เคยละเมิดข้อตกลงมาบ่อยมาก นำมาซึ่งคำถามสำคัญว่า ถ้าเราจะเข้าร่วมเอฟทีเอกับสหรัฐ เราจะรับมือกับผลที่ตามมาหลังได้หรือไม่

คำถามจากผู้เข้าร่วมอภิปราย

ท่านคิดว่าสัญญาการค้าเอฟทีเอควรได้รับการอนุมัติจากรัฐสภาหรือไม่ ข้อที่สองประเทศไทยเปิดโอกาสให้มีการลงทุนมาเป็นเวลา 30 - 40 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีมาก ผมขอตั้งคำถามว่าการที่เรามีผู้ลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นมาประกอบการค้าหลายสาขามากมาย โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องการเกษตร คิดว่าเอฟทีเอจะเป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับธุรกิจของญี่ปุ่นที่จะมาประกอบกิจการค้าในประเทศไทยมากกว่าที่ประเทศไทยจะได้รับจากญี่ปุ่นหรือไม่

พิศาล มาณวพัฒน์ : ก็อย่างที่ท่านปลัดนิதியได้พูดไว้ว่า ถ้าข้อตกลงที่ลงนามแล้วไม่มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายภายในใด ๆ ทั้งสิ้น คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติก็ถือว่าเป็นการสิ้นสุดกระบวนการ ส่วนคำถามที่ถามว่าควรจะมีการผ่านกระบวนการรัฐสภาหรือไม่ ในขณะที่มันไม่มีกฎระเบียบบังคับให้ผ่าน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาผมได้ให้ความสำคัญสูงสุดกับรัฐสภารายงานการศึกษาทั้งหมดผมถ่ายเอกสารให้กับท่านสมาชิกรัฐสภา เพราะฉะนั้นจะมีวิธีการที่จะต้องผ่านไม่ผ่านเป็นเรื่องกติกากฎหมายบ้านเมือง แต่ผมให้ความสำคัญกับกระบวนการเพราะผมได้ใช้ความเป็นสังคมประชาธิปไตยให้เป็นประโยชน์และการที่สภาจะมีข้อคิดเห็นแนะนำผม ผมคิดว่ามันเป็นสิ่งที่สร้างสรรค์

ส่วนในกรณีที่สอง ผมคิดว่าเราสร้างสะพานแล้ว ถ้าคนใช้ประโยชน์เป็นคนญี่ปุ่นมาเดินข้ามสะพานเยอะ แล้วเราไม่เดินข้ามสะพาน ผมก็คิดว่าเราก็ต้องมองดูตัวเอง ผมหวังว่าสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะมีผู้เชี่ยวชาญพอที่จะใช้ประโยชน์ของความร่วมมือเกี่ยวกับสุขอนามัย ผมหวังว่าสหกรณ์ไทยจะมีความเข้มแข็ง ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงเกษตรเพื่อจะใช้ประโยชน์จากการที่เราจะเป็นเจ้าข้าวเจ้าของ

ผมหวังว่าผู้ส่งออกรายเล็กรายย่อยจะใช้ประโยชน์จากเรื่องเกี่ยวกับการค้าไร้กระดาษ การอำนวยความสะดวกของภาษีศุลกากรเพื่อจะใช้ประโยชน์จากการส่งตรงไปที่ผู้บริโภคของญี่ปุ่นเอง ทั้งหมดนี้ผมคิดว่าเราไม่ควรจะดูถูกภูมิปัญญาคนไทย เราควรจะมองว่าในเมื่อมันมีโอกาสแล้ว เราสร้างไว้แล้ว เราหาทางใช้โอกาสนั้นร่วมกัน ช่วยกันเสนอแนะ เอ็นจีโอ นักวิชาการ ข้าราชการ เอกชน ร่วมมือกัน มีความสามัคคีกัน แล้วก็ไปข้างหน้าด้วยกัน เราอยู่กับในโลกของโลกาภิวัตน์ เขาเป็นมหามิตรกับเรา เราเป็นมหามิตรเขา เรามีผลประโยชน์ร่วมกันเยอะ

ขอตถามว่าประเทศไทยใช้วิธีการอะไรจัดการกับทบทบัญญัติในดับเบิลยูทีโอ ถ้าการเจรจาในดับเบิลยูทีโอมีแต่มีแต่มีต่อกับประเทศกำลังพัฒนาที่เรียกว่า special and differential treatment (S&D - ให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการปฏิบัติตามพันธกรณี) และเรื่อง Substantial coverage (การครอบคลุมการค้าระหว่างประเทศมากพอ) ของประเทศไทย

ชุตินา บุญยประภัสร์ : ข้อแรก เรียบอย่างนั้นะคะ เวลาเราไปเจรจากับเจรจาของเราที่มีทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว ก็กับการเจรจากับประเทศกำลังพัฒนา ทบทบัญญัติเรื่องเอสแอนด์ดีเขาใช้สำหรับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อไม่ให้เสียเปรียบประเทศพัฒนาแล้ว เวลาเจรจาในดับเบิลยูทีโอ เช่นเราบอกว่าประเทศพัฒนาแล้วต้องลดภาษีลงร้อยละ 30 นะ ประเทศกำลังพัฒนาก็ต้องลดภาษีลงเหมือนกัน แต่ลดลงร้อยละ 20 อย่างนี้เป็นต้น ระยะเวลาในการลดของประเทศพัฒนาแล้วอาจจะสั้นกว่าของเรา

เวลาเราไปเจรจากับประเทศพัฒนาแล้วในเอฟทีเอ เราก็อ้างบทบัญญัตินี้เป็นกรอบในการเจรจาตั้งแต่เริ่มต้น ว่าที่เขามาเจรจาท่าเอฟทีเอกับเราก็อมต้องเข้าใจดีว่าเรายืนกันอยู่บนคนละระดับ เพราะสภาพโครงสร้างภาษีของประเทศพัฒนาแล้ว ส่วนใหญ่ต่ำกว่าอยู่แล้ว แต่ของประเทศกำลังพัฒนาจะสูงกว่าเยอะถ้าเทียบกับประเทศพัฒนาแล้ว เพราะฉะนั้นเป็นไป

ไม่ได้ถ้าจะบอกว่าให้เราลดภาษีลงมาเท่าเขาทันทีในวันแรก เพราะมันต้องเกิดผลกระทบกับเรา

เพราะฉะนั้นในการเจรจาเราก็สร้างกรอบการเจรจากันก่อนในวันแรกเพื่อไม่ให้มีความคาดหวังว่าจะต้องอยู่บนการลดที่เท่าเทียมกัน ซึ่งมันเป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นเราได้สร้างเอสแอนด์ดีเข้าไปในกระบวนการเจรจาเอฟทีเอด้วย ผลที่ออกมา ก็จะพบว่า การเจรจาลดภาษีของประเทศไทยจะลดน้อยกว่าประเทศพัฒนาแล้ว อย่างเช่นออสเตรเลีย จะลดภาษี ตัวไหนที่ศูนย์อยู่แล้วก็ศูนย์ไว้ ตัวไหนที่ไม่ศูนย์เขาก็จะลดให้เราหมดทันทีใน 1 วัน เหลืออันที่เขามีปัญหาที่ต้องค่อยๆ ลดเหมือนกัน

แต่ส่วนของเรา เราจะบอกว่าเราไม่ลดหมดนะ เราจะลดลงอย่างน้อยสัก 20 - 30 เปอร์เซ็นต์ คือเป็นการต่อรองกันในวันแรกที่จะเป็นศูนย์ ที่เหลือเราก็จะต้องค่อยๆ ลด 5 ปีก็มี 10 ปีก็มี 15 ปี 20 ปีก็มี ขึ้นอยู่กับการเจรจาต่อรอง ขึ้นอยู่กับตำแหน่งสถานะที่ได้มาจากการหารือกับทุกภาคส่วนของเรา ว่าถ้าเราจะต้องลด เราคิดว่าต้องใช้เวลาเท่าไรที่คิดว่าจะมีเวลาพอในการปรับตัว

ส่วนเรื่อง Substantial coverage ก็เรียนว่าทุกเอฟทีเอของเรามี Substantial coverage เพราะไม่อย่างนั้น ก็ผิดกติกาดับเบิลยูทีโอ ไม่สามารถเอาออกมาทำเอฟทีเอได้ เพราะฉะนั้นที่เราทำเป็นไปตามกติกา

เวทีนโยบายสาธารณะมหาวิท

เรื่อง
FTA: กีดกันหรือโอกาสทาง
ร่วมจัดโดย

27 ตุลาคม 254

โรงแรมมิราเคิล แกรนด์

นายแพทย์สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์
บัตูร เศรษฐศิริโรจน์

เลขาธิการมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

ผู้อำนวยการโครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร
และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รองศาสตราจารย์ ดร.จุฑา มนต์ไพบูลย์
ศาสตราจารย์ ดร.อมเรศ ภูมิรัตน์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ดำเนินรายการโดย

ดร.ศรีประภา เพชรมีศรี

สำนักงานสิทธิมนุษยชนศึกษาและการพัฒนาสังคม

วิทยาลัยมหิดล ครั้งที่ 2

ทางการค้าของไทย ?

าย

548

ด์ คอนเวนชัน

‘ผลกระทบของการเปิดเสรีการค้าและบริการ’

ดร.จุฑา มณีสไพบูลย์
คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความคาดหมายอันดับแรกของข้อตกลงการเปิดการค้าเสรีแบบทวิภาคีนั้นคือ อยากรให้มีการเพิ่มการค้าและการลงทุน อันดับสอง คือป้องกันต้นทุนที่เกิดจากการไม่ร่วมเป็นภาคี คือจะมีการลดสิ่งที่เป็นการสูญเสีย เช่น ลดภาษีของการเปิดสินค้าบางประเภททำให้เรามีความได้เปรียบบ้างในบางส่วน เพราะฉะนั้นสิ่งที่เราคิดว่าเป็นต้นทุนที่เราจะได้รับจากการที่เกิดการตกลงของเอฟทีเอคือ อาจจะมีการเบี่ยงเบนทางการค้า และการลงทุนหรืออาจจะมีการปรับโครงสร้างการผลิตภายในประเทศ ซึ่งอันนี้ถือว่าเป็นต้นทุนที่แพงพอสมควร รวมถึงต้นทุนของการจัดการ และต้นทุนที่เกิดจากการเบี่ยงเบนแนวทางของพหุภาคี

ตรงนี้มีข้อเสนอแนะว่าระบบที่ควรเป็นในการเปิดเสรีทางการค้าของไทย สิ่งที่ยอยากจะเน้นคือเรื่องของผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้ว เช่น มูลค่าการค้าของไทย-ออสเตรเลียขึ้น ปีพ.ศ.2546 เราได้ดุลการค้ากับออสเตรเลียเป็นเงิน 10,000 กว่าล้านบาทซึ่งในปีพ.ศ.2547 เราได้ดุลที่ 12,540 ล้านบาท

เมื่อเทียบกับปีพ.ศ.2548 พบว่าตอนนี้เราเริ่มขาดดุลอยู่ 9,000 กว่าล้าน เนื่องจากเรานำเข้าสินค้าจากประเทศออสเตรเลียตั้งแต่เพชรพลอย อัญมณี เงินแท่ง ทองคำ ตรงนี้ทำให้ยอดของการนำเข้าของเราเพิ่มสูงขึ้น

ข้อมูลการค้าของไทยกับจีนตั้งแต่ปีพ.ศ.2545 ไทยมีมูลค่าการค้ากับจีนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งการนำเข้าและส่งออก ตลอดทั้งปีพ.ศ.2548 ไทยขาดดุลการค้ากับจีนที่ 43,000 กว่า

สิ่งที่เราคิดว่าเป็นต้นทุนที่เราจะได้รับจากการที่เกิดการตกลงของเอฟทีเอคือ
อาจจะมีการเบี่ยงเบนทางการค้าและการลงทุน
หรืออาจจะมีการปรับโครงสร้างการผลิตภายในประเทศซึ่งถือเป็นต้นทุนที่แพง

ล้าน ในช่วง 4 เดือนแรกของปีพ.ศ.2547 ไทยขาดดุลอยู่ 9,000 กว่าล้านบาท และในปีพ.ศ.2548 ไทยขาดดุลอยู่ที่ 39,000 กว่าล้านบาท ตรงนี้แสดงว่าเรามีการนำเข้ามากขึ้น

สำหรับสหรัฐอเมริกาซึ่งกำลังอยู่ในช่วงการเจรจา ไทยมีมูลค่าการค้าเพิ่มขึ้นทั้งการนำเข้าและการส่งออกในปีพ.ศ. 2547 ไทยเกินดุลการค้ากับสหรัฐ 330,000 กว่าล้านบาทแล้ว ในช่วง 4 เดือนแรกของปีพ.ศ.2547 นั้นไทยเกินดุลอยู่ที่ 90,000 กว่าล้าน แต่ในปีพ.ศ.2548 การเกินดุลของไทยลดลงมาอยู่ที่ 82,000 กว่าล้าน ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณามากขึ้นว่าหากการเจรจาเสร็จสิ้นแล้ว สหรัฐอเมริกาถือเป็นยักษ์ใหญ่ เราต้องเตรียมตัวอย่างไร

สำหรับอินเดียนั้นเราขาดดุลการค้ามาโดยตลอดตั้งแต่ปีพ.ศ.2546-2547 แต่ในช่วง 4 เดือนแรกของปีพ.ศ.2548 นั้นเราเกินดุลอินเดียอยู่ 1,000 กว่าล้านเศษ

เราได้สำรวจโดยให้ผู้ประกอบการตอบแบบสอบถาม หรือแสดงความคิดเห็นว่า ผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้า นั้น เขาคิดเห็นเป็นอย่างไร โดยทั้ง 7 กลุ่มอุตสาหกรรม เราให้จัดอันดับตั้งแต่ 1-5 เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนด้านแรงงาน ต้นทุนการขนส่ง ต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนการบริหารจัดการ

สิ่งที่เราพบมากจากที่เขาตอบมาคือจะมีการแข่งขันกันมากขึ้น และมีการเกรงกลัวเรื่องการแข่งขันจากต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมเครื่องหนัง สิ่งทอ และเครื่องใช้ไฟฟ้า

เขากลัวเรื่องข้อได้เปรียบเสียเปรียบกับบริษัทคู่แข่งค่อนข้างมาก จากสิ่งที่ผู้ประกอบการตอบมา จับได้ว่าเขารู้สึกว่าเสียเปรียบในเรื่องฝีมือแรงงาน อยากเสนอแนะให้เกือบทุกอุตสาหกรรมพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานเพื่อที่จะได้แข่งกับต่างชาติได้ และอีกสิ่งหนึ่งที่เห็นว่าน่าจะลดต้นทุนได้คือการจ้างเหมาหรือ Outsourcing ซึ่งอยากจะขอเปิดประเด็นให้ผู้เข้าร่วมอภิปรายทุกคนนั้นได้แสดงความคิดเห็นเพื่อจะได้มีเสียงสะท้อนที่กว้างขึ้น

ถ้ามองจากการจ้างงานจะพบว่า โครงสร้างของการจ้างงานของอุตสาหกรรมทั้ง 7 กลุ่มจะเป็นแบบที่เรารู้จักกัน คือ ในรูปของพีระมิด หมายความว่าระดับสูงกับระดับกลางมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นระดับล่างคือสายปฏิบัติการ และสายพนักงานปฏิบัติ

ส่วนจำนวนการจ้างงานชาวต่างชาติจะพบว่ามีอยู่ในอุตสาหกรรมเครื่องหนัง อัญมณี เครื่องประดับ แต่ไม่พบในอุตสาหกรรมสปาและการบริการ

ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม กับเครื่องใช้ไฟฟ้า และแปรรูปอาหารจะพบว่าสัดส่วนของแรงงานต่างชาติมีเพิ่มมากขึ้น และส่วนใหญ่มาในฐานะแรงงานระดับผู้บริหาร ซึ่งในกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าพบว่ากลุ่มผู้บริหารระดับสูงเป็นชาวต่างชาติมากกว่าผู้บริหารชาวไทย

ในการสำรวจนั้นพบว่าค่าจ้างขั้นต่ำเฉลี่ยอยู่ที่น้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน มีความแตกต่างเรื่องค่าจ้างระหว่างภาคหญิงกับเพศชายค่อนข้างน้อย ในกลุ่มของอุตสาหกรรมเครื่องหนัง และสปาและนวดแผนไทยเป็นกลุ่มที่มีค่าจ้างสูงกว่าค่าเฉลี่ย

ยังพบว่ากลุ่มผู้บริหารระดับสูงค่าตอบแทนค่อนข้างสูงมาก ห่างจากฝ่ายปฏิบัติการค่อนข้างมาก แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่มีการศึกษาค่อนข้างน้อย อยู่ในระดับประถมศึกษา ยกเว้นกรณีที่เป็นเครื่องหนัง อัญมณีเครื่องประดับ เครื่องใช้ไฟฟ้า กลุ่มนี้จะมีระดับการศึกษาสูงกว่า แล้วยังพบอีกว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นนั้นจะมีอยู่ในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร และในการเปิดเสรีทางการค้า ย่อมทำให้มีการแข่งขันสูงขึ้น เพราะ

ฉะนั้นผู้ประกอบการจำเป็นต้องใช้มาตรการในการลดต้นทุนการผลิต มีการปรับปรุงการผลิตเพื่อให้แข่งขันได้ เราจะเห็นสภาพของการลดจำนวนคนทั้งภาคเอกชนและข้าราชการ แล้วยังพบว่ารูปแบบการจ้างงานเปลี่ยนแปลงไปจากปกติ มีการจ้างงานแบบไม่เป็นเวลาหรือ Part-timer มากขึ้น ข้อเสนอตรงนี้คือ ในการจ่ายค่าจ้างนั้นเรายังมีการจ่ายค่าจ้างขั้นต่ำเป็นรายวัน ยังไม่มีการจ่ายค่าแรงเป็นรายชั่วโมงตามกฎหมาย ตรงนี้เสนอให้มีการเปลี่ยนแปลง

อีกเรื่องคือการจ้างงานระยะสั้น ซึ่งอายุงานไม่ต่อเนื่อง ปัญหาคือ เราจะคิดสวัสดิการหรือจ่ายเงินชดเชยให้อย่างไร คนกลุ่มนี้ค่อนข้างจะเสียประโยชน์ เรื่องของการจ้างเหมาช่วงแบบนี้เราจะพบว่า แม้ในมาตรา 12 ของพ.ร.บ.คุ้มครองแรงงาน 2541 นั้น ได้มีการไล่ไปถึงผู้รับเหมาช่วงรายแรกว่า ต้องเป็นผู้รับภาระในการจ่ายเงินชดเชยหรือด้านสวัสดิการ แต่ในข้อเท็จจริงแล้วมีปัญหาอยู่

การที่บริษัทต่างชาติหรือบริษัทเครือข่ายส่งบุคลากรมาทำงานในประเทศไทย ตรงนี้เป็นสิ่งที่น่ากังวล เราจะมีพ.ร.บ.แรงงานต่างด้าวและกฎหมายหลายๆ ฉบับที่อนุญาตให้แรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเภทต่างๆ แต่ดิฉันคิดว่าในส่วนนี้กลุ่มวิชาชีพจะต้องผนึกกำลังกันเอง เพราะในการเปิดเสรีแล้วให้คนเข้ามา เช่น ถ้าขอ BOI แล้วสามารถส่งคนเข้ามาได้ก็ควรจะมีเงื่อนไขที่รัดกุม

บัณฑิต เศรษฐศิริโรจน์

ผู้อำนวยการโครงการยุทธศาสตร์นโยบาย
ฐานทรัพยากร

และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ผมขออนุญาตหยิบประเด็นเรื่องการเจรจาไทย-สหรัฐ มาเป็นหลัก เพราะว่าเรายังมีโอกาสที่จะใช้กระบวนการทาง ประชาธิปไตย ความเห็น ความรู้ทางวิชาการ เข้าไปช่วยใน กระบวนการเจรจาไทย-สหรัฐพอสมควร ซึ่งมีการเจรจาไปแล้ว 5 ครั้ง เส้นตายล่าสุดอยู่ที่ฤดูใบไม้ผลิปีหน้า หรืออาจจะเร็วกว่านั้น ขึ้นอยู่กับสภาพทางการเมือง

ผมอยากจะพูดประเด็นสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นประเด็น ที่ยังไม่ค่อยถูกหยิบยกขึ้นมาในสังคมมากนัก ในกรณีเอฟทีเอ ระหว่างไทย-สหรัฐอเมริกา ในประเด็นเรื่องของสิ่งแวดล้อม ปรากฏเป็นหนึ่งในหัวข้อการเจรจาใน 23 หัวข้อ และเป็นสิ่งที่ ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายของสหรัฐ

Trade Promotion Authority ปี 2000 กำหนดหัวข้อ การเจรจาไว้ทั้งหมด 17 หัวข้อใหญ่ แล้วก็แตกแยกย่อยเป็น 23 หัวข้อ หนึ่งในหัวข้อนั้นคือ ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อม ฉะนั้น ผู้แทนการค้าของสหรัฐ ก็ไปขออนุมัติจากรัฐสภามาเจรจา

ภายในกฎหมายของสหรัฐ ผมมี 2 เรื่องที่จะเสนอ คือ หนึ่ง หลักใหญ่ ต้องการอธิบายว่าการค้ากับสิ่งแวดล้อมจะต้อง สนับสนุนซึ่งกันและกัน ภายใต้แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนใน การทำการค้า จำเป็นที่จะต้องดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม สหรัฐเขียน ตรงไปตรงมาในกฎหมายของตนว่าไม่ต้องการที่จะให้ประเทศ คู่เจรจาในกรณีนี้คือประเทศไทย มีความล้มเหลวในการบังคับใช้ กฎหมายสิ่งแวดล้อม

สอง สหรัฐเองไม่ได้ทำเรื่องนี้เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างเดียว

แต่ต้องการหาตลาดสำหรับการขายสินค้าด้านเทคโนโลยี ด้านบริการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมด้วย นี่คือการเดินในเบื้องตันว่า สหรัฐต้องการทั้ง 2 เรื่องนี้ไปควบคู่กัน สิ่งที่ตร.วอลเดนหยิบยกขึ้นมา ว่าสหรัฐใช้โมเดลที่กำกับสิงคโปร์เป็นหลัก ตรงนี้คือสิ่งที่ปรากฏอยู่ในความตกลงที่มีผลใช้บังคับแล้ว ก็คือกรณีสหรัฐ – สิงคโปร์ ในบทที่ว่าด้วยสิ่งแวดล้อม ซึ่งตรงไปตรงมากับสิ่งที่อยู่ในกฎหมายของเขา

วันนี้สิ่งที่สิงคโปร์รับไปแล้วคือเอกกฎหมายของสหรัฐเข้ามาบังคับใช้ในประเทศของตัวเอง โดยผ่านการกระทำเอฟทีเอ แปล่อีกครั้งคือ สิงคโปร์เอกกฎหมายของสหรัฐมาบังคับใช้ในประเทศของตัวเอง แม้ว่าสิงคโปร์ไม่ได้เป็นอาณานิคมของสหรัฐแล้วประเทศไทยจะเผชิญสภาวะการณ์เช่นนั้นหรือไม่

วันนี้เราไม่เห็นข้อมูลที่เปิดเผย ผมไม่มีโอกาสได้เห็นเนื้อหาของการเจรจา ซึ่งสหรัฐยื่นให้กับไทยแล้ว ผมช่วยงานในคณะกรรมการต่างประเทศของวุฒิสภา ก็ไม่เคยมีโอกาสเห็นตัวเอกสาร สิ่งที่เราได้เห็นคือสิ่งที่ USTR คือผู้แทนการค้าสหรัฐไปขออนุมัติจากรัฐสภาของเขาตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎหมายแล้วบอกว่าในการเจรจากับประเทศไทย 23 หัวข้อมีเป้าหมายในแต่ละเรื่องอย่างไรบ้าง

ตรงนี้คือจดหมายฉบับที่ผู้แทนการค้าของสหรัฐในสมัยนั้นคือ นายโรเบิร์ต โซลิค ได้นำไปอธิบายชี้แจงในวุฒิสภาของสหรัฐ ซึ่งตรงกับสิ่งที่เขียนไว้ในกฎหมายเพราะเมื่อเสร็จแล้วสิ่งที่เขาต้องทำคือ เอาผลการเจรจาเข้าไปขออนุมัติ ขอความเห็นชอบจากรัฐสภาอีกทีหนึ่ง

โดยสรุปคือ สิ่งที่สหรัฐเรียกร้องภายใต้บทที่เรียกว่า Environment Chapter นั้นมีอยู่ 3 ส่วนที่เป็นเนื้อหาสำคัญคือ

1. สิ่งที่กำหนดไว้ในกฎหมายของเขาที่ต้องการให้ประเทศไทย บังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ในข้อเสนอที่เราพอได้รับทราบมา โดยดูเทียบเคียงกับสิงคโปร์ ซิลี คือมีการตั้งคณะกรรมการร่วมที่เรียกว่า Join Committee ขึ้นมา โดยมีตัวแทนของแต่ละฝ่ายเข้ามาเป็น Co-Chairman ทำการติดตามดู ยิ่งในกรณีประเทศไทย คณะกรรมการชุดนี้จะ

ดูว่าประเทศไทยได้มีการใช้บังคับกฎหมายสิ่งแวดล้อมของไทย
เองอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่

ถ้ามีความผิดพลาดล้มเหลวจะนำไปสู่บทลงโทษคือปรับ
ตัวเลขที่มีการพุดกันออกมาอยู่ที่ประมาณ 12 ล้านเหรียญสหรัฐ
เงินจำนวนนี้ไม่ได้ไปไหน จะเอามาให้ประเทศไทยเพื่อเอาไปให้
ประเทศไทยแก้ปัญหาที่ประเทศไทยทำล้มเหลว ไม่สามารถ
บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ต้องการให้มีการเพิ่มระดับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม
ให้สูงขึ้น ไม่ต้องการให้มีความคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อจูงใจการ
ลงทุน ในข้อนี้เท่าที่ผ่านมา สหรัฐไปทำกับประเทศต่างๆ ไม่ได้
ถือว่าเป็นข้อบังคับ ใช้คำว่า encourage ไม่ได้บอกว่าห้าม

3. ไม่ค่อยเป็นที่เปิดเผยในสาธารณะมากนัก คือมีข้อ
เรียกร้องที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างตัว MEA ก็คือความ
ตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศกับความสัมพันธ์
ในเอฟทีเอ สิ่งที่สหรัฐและประเทศที่เป็นคู่ทำเอฟทีเอ กรณีนี้ก็คือ
ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ร่วมกันเท่านั้น

ยกตัวอย่างในกรณีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลาย
ทางชีวภาพ ที่ประเทศไทยเป็นภาคีหรือพิธีสารเกียวโต ที่เกี่ยวข้องกับ
การลดภาวะเรือนกระจก ประเทศไทยเป็นภาคีแต่สหรัฐ
ไม่ได้เป็น ตามข้อเรียกร้องนี้ก็คือ อย่าเอามาตรการมาอ้างสิทธิ
กรณีในประเทศไทยต้องปฏิบัติแล้วเอามาบังคับใช้กับสหรัฐ ถ้า
สหรัฐเข้ามาลงทุน สหรัฐจะยอมรับเฉพาะความตกลงที่สหรัฐ
กับประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ร่วมกันเท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่ก็อยู่ใน
ดับเบิ้ลยูทีโอ ความตกลงด้านพหุภาคีและสิ่งแวดล้อม ในยุคหลังๆ
สหรัฐแทบจะไม่ได้เป็นภาคีเลย

เพราะฉะนั้นคำอธิบายของสหรัฐในประเด็นเรื่องสิ่ง-
แวดล้อมทำให้เห็นภาพเข้าใจง่าย ๆ แบบนี้ ภายใต้เอฟทีเอ จะมี
การลดภาษี จะมีการขจัด NTB การส่งออกจะมากขึ้น กิจกรรม
ทางเศรษฐกิจจะมากขึ้น เพราะฉะนั้นอาจจะมีความเสี่ยงสิ่งแวดล้อม
อันเนื่องมาจากการใช้ทรัพยากรในการผลิตหรือการปล่อยมลพิษ
อันเนื่องมาจากกระบวนการกิจกรรมการผลิต การลงทุน

สิ่งที่สหรัฐเสนอคือ ให้มีข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม

เพื่อที่จะบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ ต้องดูแลสิ่งแวดล้อม
อย่าลดหย่อนเพื่อส่งเสริมการค้าและการลงทุน ภาพก็เป็นภาพ
ในเชิงบวก เพื่อสนับสนุนแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนแต่ผม
คิดว่าเราต้องมองให้ลึกไปกว่านั้น

งานที่น่าเสนอตรงนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานที่ทำภายใต้
โครงการวิจัยของสำนักงานสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มี ดร.
สุภาวรรณ เสถียรไทย เป็นหัวหน้าคณะ เรากำลังรวิวผลกระทบ
ด้านสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากการเจรจาเอฟทีเอไทย-สหรัฐ
โดยทีมงานพยายามถอดรหัสข้อเรียกร้องของสหรัฐ

ในประเด็นนี้จากข้อเรียกร้องของสหรัฐที่อยู่ใน Environ-
ment Chapter ก็คือการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างมี
ประสิทธิภาพ สิ่งแวดล้อมก็จะดีขึ้น ถ้ามองอย่างตรงไปตรงมา
สวัสดิการทางสังคมดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันการบังคับใช้กฎหมาย
สิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพนั่นคือผู้ประกอบการต้องมีต้นทุน
มากขึ้น ตรงนี้เองเป็นคำถามเชิงขีดความสามารถในการแข่งขัน
ในระยะเริ่มต้นของการปรับตัว

อย่างไรก็ตามถ้าจะมองมากกว่านั้น เราเจรจา 23
เรื่องไปพร้อมๆ กัน ทำนทุตินตย์พูดอย่างชัดเจนว่าทั้ง 23
หัวข้อนั้นมีความโยงใยกระทบซึ่งกันและกัน สิ่งที่เป็นคำถามใน
การวิเคราะห์ของทีมงานที่ศึกษากันในเรื่องนี้คือข้อกำหนดในเรื่อง
อื่นๆ ซึ่งไม่ได้อยู่ในเรื่องสิ่งแวดล้อม แต่จะมีเงื่อนไขที่กระทบ
ในหลักการเรื่องสิ่งแวดล้อม ทั้งเรื่องการคุ้มครองการลงทุน การ
ใช้ข้อกำหนดในเรื่องสุขอนามัย สุขอนามัยพืช การคุ้มครองเรื่อง
ทรัพย์สินทางปัญญา การระงับข้อพิพาทหรือความสัมพันธ์กับ
ความตกลงพหุภาคีระหว่างประเทศ ซึ่งอีกสักครู่จะขยายความ
เกี่ยวกับการลงทุนและทรัพย์สินทางปัญญาว่าจะมีผลทำให้สิ่ง-
แวดล้อมดีขึ้นจริงหรือไม่ หรือเป็นเพียง Cosmetic chapter
คือทำให้ดูว่าการทำเอฟทีเอ จะไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

แต่ท้ายที่สุดแล้วหลักการสิ่งแวดล้อมที่บรรจุอยู่ในบท
ว่าด้วยสิ่งแวดล้อมจะไม่ได้ถูกใช้งานในทางปฏิบัติ ตรงนั้นเป็น
คำถามสมมุติฐานของการศึกษา ซึ่งจะลงในรายละเอียดต่อไป

จากข้อเรียกร้องที่ผ่านมา ผลกระทบในเชิงบวกที่พอจะ

เห็นอยู่คือ ข้อกำหนดให้ประเทศไทยบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ กฎหมายภายในของไทยเองอาจจะส่งผลให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น ที่ใช้คำว่า ‘อาจ’ เพราะว่างาน survey literature ที่ผ่านมา ข้อกำหนดเหล่านี้ที่เคยมีอยู่ขึ้นอยู่กับนโยบายและการปฏิบัติจริงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะใช้กฎหมาย ลำพังเพียงแค่ข้อกำหนดที่เขียนไว้นั้น ไม่ได้ส่งผล มีความแตกต่างกันไปแล้วแต่ละประเทศ ปัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับความจริงใจ ความเข้มงวดของนโยบายและผู้ปฏิบัติ

ประการต่อมาคือ มีข้อกำหนดเรื่องการเพิ่มระดับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพนั้นอาจมีการปรับปรุงกฎหมายภายในดีขึ้น เช่นเดียวกันยังมีข้อสงสัยอยู่ เพราะเมื่อดูกับสิ่งที่กำหนดไว้จากความตกลงพหุภาคี ซึ่งทั้งอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ พิธีสารเกียวโต ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี

แต่จนมาถึงวันนี้ การปรับกฎหมายภายใน เราทำไปได้ น้อยมาก ซ้ำมากกับสิ่งที่มีสัญญาเป็นพันธะผูกพัน แม้แต่รัฐธรรมนูญของเรากำหนดเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้หลายเรื่อง แต่ถึงวันนี้เองเรายังปรับปรุงกฎหมายให้อนุมัติตามหลักการในรัฐธรรมนูญค่อนข้างช้ามาก เพราะฉะนั้นตรงนี้ยังเป็นข้อสงสัยอยู่

ในประการถัดมา มีข้อเจรจากลไกความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมคือ สหรัฐจะมาช่วยสนับสนุนเรื่องเทคโนโลยี เรื่องเทคนิค ให้เราเพิ่มศักยภาพเจ้าหน้าที่รัฐในการดูแลได้มากขึ้น ตรงนี้ก็อาจจะเห็นผลดีที่ยังมีข้อสงสัยอยู่ คือได้ยินมาว่าหลังสุดข้อตกลงในเรื่องนี้ไม่ได้อยู่ในเนื้อหาหลัก แต่จะกลายเป็นเหมือนเอกสารประกอบ ซึ่งกลายเป็นว่าสภาพการบังคับก็จะอ่อนด้อยลงไป

ในเชิงลบ ข้อกำหนดในการใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม มีการตั้งคณะกรรมการร่วม มีคนจากสหรัฐส่งมาเป็น Co-Chairman ทำผิคนำไปสู่การลงโทษ อำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย การติดตามใช้กฎหมาย คือ อำนาจอธิปไตย คำถามตรงนี้คือว่าสมควรหรือไม่กับการที่จะให้เอฟทีเอมีผลต่อการทำให้เกิดกลไกของการเข้ามาแทรกแซงและเหมือนกับลิดรอนอำนาจอธิปไตย

ส่วนหนึ่งคืออำนาจอธิปไตยในการบังคับใช้กฎหมาย

เรื่องการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องจำเป็น แต่กลไกของการบังคับใช้ที่จะต้องเอาความตกลงฉบับนี้มาและมีกลไกลักษณะนี้มา เป็นคำถามทั้งในเชิงปรัชญาด้วยว่า มันสมควรแล้วหรือไม่

ประการที่ 2 การเพิ่มต้นทุนสินค้าจากการที่ต้องบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างเข้มงวดมากขึ้น นำไปสู่การเพิ่มต้นทุนสินค้า ก็อาจจะกระทบขีดความสามารถในการแข่งขัน อาจจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการปรับตัว ถ้าไม่มีเอฟทีเอ เราก็ต้องทำอยู่แล้ว แต่การเลือกทำนั้นเราทำโดยดูความพร้อมของแต่ละธุรกิจการผลิต ความพร้อมของแต่ละภาคส่วน

แต่ถ้าภายใต้เอฟทีเอที่เอนั้นมันไม่แยกส่วน เราไม่มีสิทธิ์เลือกว่าเราจะเพิ่มการดูแลเฉพาะส่วนนี้ก่อนแล้วส่วนนี้ยังไม่ทำ

ประการที่ 3 ข้อกำหนดเรื่องสิ่งแวดล้อมและการค้าซึ่งมันอยู่ในความตกลงเรื่องการค้าเสรีน่าเป็นห่วงนะครับ จะกลายเป็นปัญหา การกีดกันทางการค้าจากเหตุผลที่ว่า สินค้าไทยชนิดนี้ การผลิตในสินค้ารายการนี้ไม่สามารถปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพได้ เพราะฉะนั้นสินค้าชนิดนั้นอาจถูกกีดกันในการส่งสินค้าไปสหรัฐอเมริกา เขตลดเรื่องภาษีศุลกากร ลดเรื่อง NTB แต่ว่านี่จะกลายเป็น NTB ที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพราะว่าอยู่ภายใต้ความตกลงเอฟทีเอ และทั้ง 2 รัฐบาลเห็นชอบร่วมกัน

เราเคยโต้แย้งการใช้มาตรการกีดกันสินค้าไทยของของสหรัฐมาตลอด แต่วันนี้ภายใต้เอฟทีเอ ข้อกีดกัน ข้อเรียกร้องตรงนี้จะกลายเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ผลกระทบต่อสิทธิพันธกรณีของไทย อย่างที่ยกตัวอย่างไว้ 2-3 หัวข้อ อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ พิธีสารเกียวโต ถ้าไทยจะทำ แล้วสหรัฐปฏิเสธโดยบอกว่าข้อนี้กระทบ และมีอยู่ในข้อเรียกร้องแล้วขัดแย้งกับเอฟทีเอ เราอาจจะถูกประเทศประชาคมโลก ประเทศภาคีของอนุสัญญาเหล่านั้น กล่าวหาไทยว่าเราไม่สามารถปฏิบัติตามพันธกรณีเหล่านั้นได้

ในสิ่งแวดล่อม ยังมีอีกหลายบท ทั้งการเปิดเสรีเกษตร
เปิดเสรีบริการ การระงับข้อพิพาท การคุ้มครองทรัพย์สินทาง
ปัญญา การคุ้มครองการลงทุน เมื่อเข้า ดร.วอลเดน พูดถึงนาฟตา
ตอนนี้สหรัฐทำให้เข้มงวดไปกว่านั้นคือ ใช้โมเดลซึ่งจะเป็นของ
ซีลีและลิงคโพร

ในอดีตจากประสบการณ์การเปิดเสรีด้านการลงทุน
ภายใต้นาฟตาและลิงคโพร จากข้อเรียกร้องแล้วให้การคุ้มครอง
สิทธินักลงทุนเข้มงวดมาก ถ้าฟังเฉพาะโมเดลที่ถอยกลับไปคือ
นาฟตา มีกรณีพิพาทในประเด็นเรื่องสิ่งแวดล่อมและการลงทุน
เป็นจำนวนมาก ข้อมูลถึงเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2005 มี 42 กรณี

ยกตัวอย่างเช่น กรณีนักลงทุนสหรัฐฟ้องรัฐบาลเม็กซิโก
กรณีบริษัทเมตาแครต ฟ้องรัฐบาลท้องถิ่นของประเทศเม็กซิโก
เนื่องจากปฏิเสธการออกใบอนุญาตที่บริษัทนี้จะไปประกอบธุรกิจ
การทรีตเวสต์ในประเทศเม็กซิโก เนื่องจากเทศบาลประกาศ
พื้นที่ที่บริษัทใช้ประกอบธุรกิจเป็นเขตอนุรักษ์ต้นตะบองเพชร

เมตาแครตฟ้องในกระบวนการนาฟตา อนุญาต-
ตุลาการตัดสินว่าการปฏิเสธออกใบอนุญาตของรัฐบาลเม็กซิโก
มีกระบวนการขั้นตอนไม่เป็นไปตามมาตรฐานการปฏิบัติขั้นต่ำ
ซึ่งกำหนดไว้ในนาฟตา และมีลักษณะเป็นการยึดทรัพย์ เพราะ
ที่ดินที่ใช้เพื่อประกอบธุรกิจนั้นไม่สามารถใช้ได้ ท้ายที่สุดรัฐบาล
เม็กซิโกแพคดี ต้องจ่ายกว่า 15 ล้านดอลลาร์

อีกกรณี ผู้ลงทุนในสหรัฐฟ้องแคนาดาก็มีลักษณะเช่น
เดียวกัน ตรงนี้เห็นว่าข้อกำหนดเรื่องการลงทุนในบทอื่นๆ ซึ่งจะ
มีผลไปลบล้างหลักการข้อเรียกร้องซึ่งทำให้เหมือนกับจะสบายใจ
ว่า ภายใต้เอฟทีเอนั้นจะไม่มีผลกระทบด้านสิ่งแวดล่อม แต่ผม
มีข้อที่อยากจะนำเสนอเพื่อเป็นการหารือ แลกเปลี่ยน ว่าเราจะ
ทำอย่างไรต่อไป

ดร.อมเรศ ภูมิรัตน์
คณบดีคณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล

เรื่องเอฟทีเอ ผมต้องไปศึกษาอยู่พักใหญ่ ๆ กว่าจะเข้าใจได้แต่ไม่ต้องแก้ ฉะนั้นจะพูดเพียงประเด็นเดียวคือ เรื่องทรัพย์สินทางปัญญา

ก่อนอื่นต้องทำความเข้าใจลึก ๆ ถึงวัตถุประสงค์ของทั้งเอฟทีเอกับไอพอาร์(กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา) ว่าจุดประสงค์ลึก ๆ ของ 2 กระบวนการนี้คืออะไร ถ้าเป็นเอฟทีเอ คือลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกันเพื่อเกิดการค้าเสรี และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นสูงสุดในประเทศต่าง ๆ ก็มีผลิตภัณฑ์และได้ต้นทุนผลิตภัณฑ์ต่ำ ได้สินค้าคุณภาพดีในราคาที่สามารที่จะซื้อหาได้

ถ้าพูดถึงวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ลึก ๆ เลย กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา มีขึ้นเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์ของประชาชนในประเทศ โดยมุ่งหวังถึงความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศเป็นสำคัญ

เราควรจะพยายามทำความเข้าใจตรงนี้ว่า กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญากระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรคในประเทศนั้น ๆ ชีตความสามารถของการสร้างสรรคในแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน บุคลากรที่มีความสามารถในการคิดอะไรใหม่ๆ ในแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน เงินทุนสนับสนุนให้เกิดความคิดใหม่ๆ ในแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน บรรยากาศทางวิชาการในแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน

เพราะฉะนั้นหากกฎหมายจะออกมาเพื่อเอื้อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์โดยมีผลตอบแทนคือหากมีความคิดสร้างสรรค์

ซึ่งอาจจะนำไปสู่การเป็นของใหม่ และใช้ประโยชน์ได้ในกฎหมาย ก็จะทำให้รางวัลระยะหนึ่ง ซึ่งคนอื่นจะผลิตสิ่งนี้ไม่ได้ นั่นคือรากฐาน แต่ลึกๆ คือเพื่อกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค

แต่ถ้าหากว่าบริษัทของแต่ละประเทศเห็นความสามารถในการสร้างสรรคไม่เหมือนกัน จะไปหวังให้กฎหมายออกมาเหมือนกันคงไม่ได้ กฎหมายของแต่ละประเทศออกมาเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับคนในประเทศนั้นๆ ให้ได้สิ่งที่สมควรจะได้ เพราะฉะนั้น ถ้าหากมีใครบอกว่ากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของทุกประเทศควรมีมาตรฐานเท่ากันหมดนั้นจะเป็นกฎหมายที่ไม่ดีเลย เพราะจะไม่เอื้อให้เกิดประโยชน์ของคนในประเทศ

ฉะนั้นในแต่ละประเทศ กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาจะแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายสิทธิบัตร กฎหมายลิขสิทธิ์ กฎหมายความลับทางการค้า และเป็นที่ยอมรับว่าแต่ละประเทศให้ความสำคัญกับกฎหมายในแง่มุมมองที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนาในงานวิชาการของสิ่งนั้น

ถ้าหากว่าเอฟทีเอ หรือโอพีอาร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเอื้อประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนของประเทศตนแล้ว และขึ้นอยู่กับการพัฒนาของประเทศและอำนาจในการต่อรอง

แต่ที่ผมไม่เข้าใจจนถึงทุกวันนี้ ว่าทำไมกฎหมายทั้ง 2 เรื่องนี้จึงมาพ่วงติดอยู่ด้วยกัน ทำไมพูดถึงเอฟทีเอ แล้วบางประเทศต้องพูดถึงโอพีอาร์ด้วย บางประเทศไม่พูดถึง และเป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศที่ไม่ให้ความสำคัญแก้อพีอาร์คือประเทศไทย ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการเจรจาทางการค้าค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็น ออสเตรเลีย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น ค่อนข้างสูง เพราะอะไร ก็เพราะไม่พูดถึงเรื่องโอพีอาร์เลย

โอพีอาร์ ถูกเขียนไว้สั้นๆ ว่าจะร่วมมือกันพัฒนาในเรื่องเกี่ยวข้องกับสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา นั่นอาจจะเป็นเหตุผลที่ทำให้การพูดคุยกับสหรัฐยากเย็นหนักหนา เพราะว่ามีเรื่องโอพีอาร์ เข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของแต่ละประเทศไม่เหมือนกัน

ในสหรัฐแต่ละปีอาจมีคนยื่นสิทธิบัตร 300,000 กว่าเรื่อง ได้รับอนุญาตประมาณ 170,000 เรื่อง ประเทศไทยเป็น

หลักพัน ต่างกันมหาศาล เพราะฉะนั้นถ้าจะให้ 2 ประเทศนี้มี
กฎหมายสิทธิบัตรที่คล้าย ๆ กัน ผมว่าน่าเป็นห่วง

ในเรื่องสิทธิบัตร เป็นสิ่งที่รัฐบาลให้กับผู้ประดิษฐ์มี
สิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียว สามารถค้าขายสิ่งประดิษฐ์ของเขาถ้า
สิ่งนั้นเป็นสิ่งที่ใหม่ ใช้ประโยชน์ได้และทำได้ไม่ถ่วงนัก

กฎหมายสิทธิบัตร รวมไว้ค่อนข้างเยอะมาก เรื่องที่
คุยกันบ่อยมากคือเรื่องสิทธิบัตร แต่ก็มีเรื่องของลิขสิทธิ์ คอม-
พิวเตอร์โปรแกรม ชื่อทางการค้า ความลับทางการค้า แหล่ง
ผลิตทางภูมิศาสตร์ เพราะฉะนั้นกฎหมายนี้จะครอบคลุมค่อนข้าง
มาก เรียกรวมว่า ทรัพย์สินทางปัญญา

จุดสำคัญ 3 เรื่อง เวลาพิจารณาทรัพย์สินทางปัญญา
คือ ใหม่หรือไม่ใหม่ เด่นหรือไม่ และเป็นอะไรที่ใคร ๆ ก็ผลิตได้
หรือเปล่า และต้องใช้ประโยชน์ได้

ประเทศไทยเองมีกฎหมายของเราอยู่ ผมว่าเรามี
กฎหมายที่เราคิดแล้วว่าเหมาะสมกับบ้านเราเรามีพระราชบัญญัติ
สิทธิบัตร พ.ศ.2522 แก้ไขครั้งที่ 3 เมื่อพ.ศ.2542 เรามี
กฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มีกฎหมายว่าด้วยความลับ
ทางการค้า เรามีกฎหมายคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.2542 นี่เป็น
กฎหมายที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว และเป็นกฎหมายที่เหมาะสม
สำหรับประเทศไทย

ถ้าหากสหรัฐจะใช้เอฟทีเอ บีบบังคับให้ประเทศไทย
เปลี่ยนกฎหมายพวกนั้น หรือทำอะไรให้กฎหมายพวกนั้น
มีความเข้มข้นมากขึ้น ผมไม่แน่ใจว่านั่นคือสิ่งที่ควรจะทำ เพราะ
ว่านักร่างกฎหมายก็คงจะต้องให้เหตุผลว่าในระยะเวลา
นั้น ๆ กฎหมายอันนั้นเหมาะสมสำหรับประชาชน เหมาะ
สำหรับบ้านเรา เพราะฉะนั้นการใช้เอฟทีเอเข้ามาเพื่อ
มีผลกระทบทางด้านกฎหมายของบ้านเรา แล้วทำให้
กฎหมายที่เราคิดว่าเหมาะสมแล้วนั้นถูกเปลี่ยนไป
ผมไม่แน่ใจว่าเราควรจะใช้สิ่งนี้เป็นเครื่อง
แลกเปลี่ยนกับข้อได้เปรียบอื่น ๆ หรือไม่

ยกตัวอย่าง ในกฎหมายสิทธิบัตรไทย เขียนไว้ชัดเจน
ว่า ต้องใหม่ ต้องใช้ประโยชน์ได้ จะต้องไม่เป็นสิ่งที่ทุกคนทำได้
แต่มีข้อยกเว้นอยู่ว่า กฎเกณฑ์ทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์

และข้อมูลการวินิจฉัยโรค จัดเป็นสิทธิบัตรไม่ได้ ที่สำคัญและเขียนไว้ค่อนข้างชัดเจนว่าจุลชีพและส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของจุลชีพที่มีอยู่ตามธรรมชาติ สัตว์ พืช หรือสารสกัดจากสัตว์ และพืช จัดสิทธิบัตรไม่ได้

ในสหรัฐที่กำลังผลักดันจะยอมให้จัดสิทธิบัตรสิ่งมีชีวิตได้ ผมว่าถ้าหากประเทศไทยจะต้องใช้เอฟทีเอ แล้วยอมแก้กฎหมายสิทธิบัตรเพื่อให้จัดสิทธิบัตรพืชและสัตว์ได้ ผมไม่แน่ใจว่านั่นคือสิ่งที่ควรจะทำ เรามีพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืชอยู่แล้ว พ.ศ.2542 ก็พูดถึงการคุ้มครองพันธุ์พืช และพืชท้องถิ่นที่เป็นภูมิปัญญา ค่อนข้างจะครบ เพราะฉะนั้นการที่จะเอากฎหมายบางกฎหมายมาใส่ลงไปตรงนี้ ผมว่าลำบาก

ในข้อตกลงกับสหรัฐอีกเหมือนกัน พยายามที่จะยืดเวลาของสิทธิบัตรออกไป ระยะเวลาของสิทธิบัตรนี้เป็นเรื่องของแต่ละประเทศ บางประเทศบอกว่า 17 ปี หลังจากได้รับสิทธิบัตร บางประเทศบอกว่า 20 ปีหลังจากการยื่นจด

ในข้อกำหนดข้อหนึ่งในเอฟทีเอที่สหรัฐทำอยู่และอยู่ในระหว่างการพิจารณาเขียนไว้ชัดเจนว่า ถ้าหากมีการยืดเยื้อในการพิจารณาสิทธิบัตร อาจจะต้องยื่นเวลาออกไปให้อีก เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็อาจจะเป็นเรื่องที่จะมาเปลี่ยนกฎหมายไทยอีกเหมือนกัน ประเทศไทยบอกว่า 20 ปีหลังจากยื่นเป็นเวลาที่เหมาะสมแล้ว แต่สหรัฐบอกไม่เหมาะสม ขอให้เปลี่ยน

ในเรื่องที่สหรัฐพยายามจะผลักดัน ถ้าหากเกิดความล่าช้าขึ้นในกระบวนการพิจารณาสิทธิบัตร โดยทั่วไปอาจจะใช้เวลา 2-3 ปี ถ้าหากเกิดความล่าช้าโดยไม่สมเหตุสมผล เขาขอให้ต่ออายุสิทธิบัตรให้อีก อาจจะ 5 ปี หรือระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งไม่มีอยู่ในกฎหมายไทย และถ้าหากคุยกันก็ต้องเพิ่มเติมส่วนนั้นลงไป

ในระดับเบสิคยูทีไอมีข้อตกลง TRIPS (Trade Related Intellectual Property Right) ในนั้นมีเรื่องเกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์ เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้า เรื่องซึ่งบ่งอยู่แล้วพอสมควร เป็นอันที่ครอบคลุมซึ่งกฎหมายไทยไม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ในแง่ข้อตกลงของ TRIPS เพราะว่าไม่มีข้อยกเว้น

อยู่ในนั้นพอสมควร คือข้อยกเว้นที่ให้แต่ละประเทศ มีสิทธิในการที่จะออกกฎหมายของตัวเองซึ่งเป็นเรื่องที่ดี

แต่ข้อตกลงกับสหรัฐไม่ใช่ TRIPS แต่เป็น TRIPS plus ข้อแตกต่างระหว่าง TRIPS กับ TRIPS plus มีอะไรบ้าง เช่น เดิมไม่คุ้มครองพืช สัตว์ แต่ไว้ใน TRIPS plus ขอให้คุ้มครองพืช สัตว์ได้ ใน TRIPS plus เอง ขอให้ข้อมูลที่มีการทดสอบความปลอดภัยของยานั้นและผู้เสนอสิทธิที่จะผูกขาดข้อมูลนี้ได้ในขณะที่ TRIPS จริง ๆ แล้วมีมาตรการอีกอันหนึ่ง ซึ่งเอือมๆ คือ Compulsory Licensing (การบังคับใช้ว่าต้องมีใบอนุญาต) ของการใช้ที่จำเป็น ในกรณีฉุกเฉิน จะเห็นว่า TRIPS plus คือ ส่วนที่เข้ามาเพิ่มเติมในแง่ของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

ผมสรุปว่า หากกฎหมายสิทธิบัตรเป็นกฎหมายที่แต่ละประเทศออกมาในสภาวะที่เหมาะสมที่สุดกับประเทศนั้น การที่จะทำให้กฎหมายสิทธิบัตรของทุกประเทศเหมือนกันหมดไม่เป็นผลดีสำหรับประชาชนของประเทศนั้นเอง ในที่สุดอาจจะต้องซื้อยาที่แพงขึ้น อาจจะต้องซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ชาวนาอาจจะเก็บเมล็ดพันธุ์ข้าวไปทำในฤดูกาลต่อไปไม่ได้อีกแล้ว กฎหมายเหล่านี้ที่เข้ามาไม่เหมาะสมกับประเทศเราในตอนี้

เพราะฉะนั้นการที่จะเอากฎหมายสิทธิบัตรไปผูกกับเอฟทีเอ ผมไม่เห็นการเกี่ยวโยงกันเท่าไร กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาควรจะออกเพื่อเอื้อประโยชน์ของคนในประเทศ ไม่ใช่เอื้อและแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เราได้เอฟทีเอ

อยากจะเรียนเสนอว่า การทำเอฟทีเอไทย-สหรัฐ ถ้าหากเอาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาออกมาได้ น่าจะพยายามเอาออก และจะเห็นว่า ความสำเร็จของเราทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นไทย-ญี่ปุ่น อินเดีย จีน ทั้งหมดไม่มีการพูดถึงทรัพย์สินทางปัญญาอย่างจริงจัง แต่ทันทีที่เอาเรื่องนี้เข้าไปเกี่ยวข้อง ผมว่าโอกาสที่การเจรจาจะสำเร็จ มีค่อนข้างน้อยมาก

น.พ.สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์

เลขาธิการมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

ผมเป็นนักสาธารณสุข ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญด้านการเจรจาการค้า แต่เข้าใจว่าเรื่อง TRIPS หรือกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาที่อาจารย์อมเรศพูดนั้น เกี่ยวโยงถึงเรื่องยาซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่นักสาธารณสุขกังวล

ขออนุญาตพูดถึงประเทศออสเตรเลีย ซึ่งทำเอฟทีเอกับสหรัฐแล้วก็มีกลุ่มแพทย์กลุ่มหนึ่งในออสเตรเลีย แสดงความเป็นห่วงเป็นใย โดยหลักการ สิ่งที่เขาคิดและเป็นห่วงก็เพราะว่าวัตถุประสงค์ 3 ข้อของเอฟทีเอ ที่พยายามที่จะหนุนเรื่องการแปรรูป (การออกนอกระบบ : Privatization) และส่งเสริมเรื่องการแข่งขัน ทั้งปรับเปลี่ยนเรื่องระบบกฎหมาย กติกาต่างๆ ให้สนับสนุนการแข่งขัน ทำให้เปิดเสรีในหลายๆ ด้าน รวมทั้งเรื่องบริการทางการแพทย์ด้วย

เขาเป็นห่วงว่าทั้ง 3 หลักการจะทำให้เกิดปัญหาต่อระบบการแพทย์หรือสุขภาพในออสเตรเลีย ออสเตรเลียเป็นประเทศหนึ่งที่รัฐบาลจัดการระบบประกันสุขภาพให้ คล้ายๆ ในอังกฤษ แคนาดา ต่างจากสหรัฐอเมริกา ในอเมริกา ระบบประกันสุขภาพ เอกชนเป็นคนจ่ายและจัด รัฐบาลยุ่งด้วยน้อยมาก ยิ่งเฉพาะคนแก่และคนจน

อันนี้เป็นตัวอย่างของประเด็นรายละเอียดซึ่งนักสาธารณสุขที่ออสเตรเลียเป็นห่วงว่า ถ้าเกิดไปโปรโมทสิ่งที่เรียกว่า Pro-competitive reform across country คือทุกคนต้องมาปรับกติกาให้ส่งเสริมการแข่งขัน สงสัยออสเตรเลียจะแข่งไม่ได้

ผมเข้าใจว่านี่คงเป็นความกังวลเกือบทั่วไปของหลายประเทศในการเจรจาการค้า แล้วต้องเข้าไปสู่หลักเรื่องการปรับปรุงให้แข่งให้ได้ในระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่แข่งหรือคู่เจรจาที่เข้มแข็งและเก่งกว่า อันนี้คงเป็นความกลัวธรรมดาๆ ถามว่าเป็นความกลัวซึ่งสมเหตุสมผลหรือไม่ เพราะว่าอย่างไรวันใดวันหนึ่งเราก็ต้องเหมือนกับเขา ผมว่าเราคงคุยกันได้ เวลาออสเตรเลียกลัว ผมเป็นห่วงเหมือนกันว่า เป็นเมืองไทยคงกลัว

มีการพูดถึงเรื่อง negotiate mutual recognition agreement คือพยายามทำอะไรก็ได้ที่มีความตกลงร่วมกันเพื่อปรับกติกาให้คล้ายกัน เช่น เรื่องการออกใบอนุญาตหรือการควบคุมพฤติกรรม การประกอบวิชาชีพเวชกรรม การประกอบวิชาชีพทางด้านสาธารณสุข การพยายามที่จะปรับปรุงมาตรฐานเกี่ยวกับเรื่องการควบคุมโรงพยาบาล ซึ่งก็ตรงไปตรงมา เพราะอะไรที่เป็นมาตรฐานการสอบวิชาชีพ การควบคุมวิชาชีพ มาตรฐานกำหนดควบคุมคุณภาพโรงพยาบาล สถานบริการต่างๆ อันนี้คงจะเป็นเรื่องที่คล้ายๆ กัน ถ้าเรามีกติกาว่าให้ประเทศหนึ่งมาเปิดทำธุรกิจบริการในการค้าในประเทศของเราได้ แล้วมีกติกาบางอย่างเป็นกติกาใกล้เคียงกัน กติกานั้นเป็นกติกาที่อิงกับประเทศที่สูงกว่า เราก็จะเป็นห่วงว่า เราจะไปถึงตรงนั้นเร็วเท่าเขาหรือไม่ ถ้าเปิดแล้วกลายเป็นว่า คนทำธุรกิจจะเป็นอีกฝั่งหนึ่งหรือเปล่า อันนี้คือความห่วงใย

จะมีการพูดถึงเรื่องการพยายามทำให้อกติกาต่างๆ ไม่ไปทำให้เกิดค่าใช้จ่ายต่อผู้ประกอบการมากจนเกินไปนั้น ซึ่งคงจะเป็นหลักการที่น่าสนใจพอสมควรรวมทั้งเรื่องของการลงทุน เฮอร์ แคร่ ด้วย เพราะฉะนั้น กติกานี้ไปไกลถึงเรื่องความพยายามที่จะออกกติกา เพื่อจะควบคุมเรื่องธุรกิจ ไม่ให้ก่อมลพิษ ไม่ให้ทำลายสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการตรวจสอบได้ ทำให้เกิดการโปร่งใสในการที่จะให้ใบอนุญาต หรือในการติดตามรวมทั้งไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นหลักการทั่วไป

พูดง่าย ๆ คือ ถ้าหากรัฐบาลให้สิทธิเงื่อนไขพิเศษกับคนในประเทศอย่างไร ต่างประเทศก็ต้องได้คล้ายๆ กัน Market Access National Treatment Commitment ที่ว่าด้วยเรื่อง

ของการปล่อยให้ต่างประเทศมีโอกาสเป็นเจ้าของสถานบริการทางสุขภาพในประเทศได้ และพูดถึงเรื่องการมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันอย่างเป็นอิสระ รวมทั้งเรื่องการไปกระทบกติกาค่าหรือกฎระเบียบของรัฐบาลในการจัดซื้อจัดหา แทนที่เราจะมาพูดถึงหลักการทั่วไป เราลองมาดูประเทศๆหนึ่งซึ่งพัฒนาดีพอสมควรเวลาที่เขาจะเจรจาทางการค้า เขาก็ยังเป็นห่วงเรื่องสุขภาพ-สุขภาพะ (Health) หลายๆ คนชอบพูดเวลาเจรจาธุรกิจไม่น่าจะเอาเรื่องสุขภาพเข้าไปยุ่ง บางคนบอกว่าอย่าเอาเรื่องนี้เข้าไปยุ่งเอาแต่เรื่องขายของอย่างเดียวก็พอ ซึ่งผมเข้าใจเองว่าฟังดูเหมือนดี แต่คู่เจรจาไม่เคยต้องการเพียงแค่นั้น

ถ้าจะไปไกลถึงหลักการของ ดับเบิลยูทีโอ ด้วยว่าทำไมดับเบิลยูทีโอ จึงเอาเรื่อง TRIPS เข้ามายุ่งเกี่ยวกับเพราะเขาคิดว่าถ้าเจรจาซื้อขายของ พูดแต่เรื่องภาษีอย่างเดียวจะไม่ใช้การค้าในอนาคต การค้าในอนาคตอยู่ที่ความสามารถในการขายสติปัญญา ทั้งกติกาค่าด้วยเรื่องการขายสติปัญญาได้หรือไม่ได้ ด้วยมูลค่าเท่าไร เงื่อนไขอย่างไร จึงเป็นกติกาสำคัญที่ต้องเอามาคุย

เพราะฉะนั้นเราจะไปเรียกร้องประเทศที่มีศักยภาพทางสติปัญญาสูงๆ อย่างอเมริกา หลายคนบอกว่าอย่าไปยุ่งกับเขาเลย เอาเรื่องสติปัญญาในการทำธุรกิจออกไปเถอะ เขาก็คงไม่มีทางยอม ผมเชื่อว่าอย่างนั้นและผมก็เข้าใจว่าทุกประเทศคงเจอปัญหาคล้ายๆ กัน

โดยสรุปผมคิดว่าทางสุขภาพ เราเป็นห่วงผลกระทบใน 4 เรื่องด้วยกัน

หนึ่ง เรื่องการเข้าถึงยา การเข้าถึงยาไม่ได้มีประเด็นเฉพาะเรื่องไอพีอาร์เท่านั้น ไอพีอาร์ จะเกี่ยวกับเรื่องยาใหม่ คือถ้ายอมรับกติกา ปรีกกฎหมายเรื่องสิทธิบัตร ก็จะทำให้เราต้องซื้อยาใหม่ในราคาแพงเป็นเวลานาน กว่าที่เราจะปรับกติกาได้ตามความเหมาะสม

แต่ประเด็นที่คนกังวลกันมากอย่างกรณีออสเตรเลียที่ผมยกตัวอย่างให้เห็น ถ้าไปดูรายละเอียดที่มีการพูดคุยกันรวมทั้งรัฐบาลออกมาแถลงการณ์ เขากลับว่าการทำ เอฟทีเอ

จะทำให้คู่ค้ามาตั้งเงื่อนไขกับวิธีการจัดซื้อจัดหายา รวมทั้งการให้ผลประโยชน์ทางการจ่ายยา คือทุกระบบประกันสุขภาพ จะมีการกำหนดว่าผู้ป่วยควรจะได้ยาประเภทไหนอย่างไร กรณีของไทยที่คล้ายๆ กัน คือเรื่องการล็อกบัญชียาหลัก ออสเตรเลียกลัวว่าคู่ค้าจะมาอ้างเหตุผลเรื่องการค้าเสรี แล้วบอกว่าเงื่อนไขที่ประกันสุขภาพออสเตรเลียมาตั้งว่าจะต้องซื้อยาแบบนี้ วิธีเจรจาแบบนี้ ทำไม่ได้เพราะเป็นการกีดกันทางการค้า

เพราะฉะนั้น ปัญหาเรื่องการเข้าถึงยา ที่เป็นผลมาจากเอฟทีเอ ไม่ได้มีแต่เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่ปล่อยให้คู่ค้าหรือผู้เจรจาทางการค้าไปตั้งเงื่อนไขต่อกติกาบางอย่างที่รัฐบาลหรือคนในประเทศทำอยู่

สอง การบริการ เรื่องบริการก็จะเป็นห่วงอยู่สองอย่าง คือความเป็นเจ้าของ ซึ่งประกอบด้วยการอนุญาตให้เข้ามาแข่งขันหรือไม่เข้ามาแข่งขัน กับเรื่องของการเข้ามาที่จะมีโอกาสซื้อเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งตรงนี้ผมไม่มีโอกาสได้ลงไปศึกษาในรายละเอียดว่าในกติกา กฎหมายไทยในปัจจุบันมีว่าอย่างไรบ้าง คือพูดง่าย ๆ ว่าเมืองไทยยอมให้ฝรั่งมาซื้อโรงพยาบาล ถือหุ้นเกิน 50 เปอร์เซ็นต์หรือไม่ ตรงนี้อาจจะมีคำถามว่า ควรจะยอมหรือไม่ เรื่องที่จะให้เข้ามาเปิดโรงพยาบาล ผมเข้าใจว่าคงตรงไปตรงมา คือเมืองไทยเราก็ไม่ได้ห้ามให้ต่างประเทศเข้ามาเปิดโรงพยาบาล ส่วนเรื่องจะเข้ามาเปิดหรือไม่ คงเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

สาม เรื่องคน คือการเคลื่อนย้ายบุคลากร ซึ่งในที่นี้เป็นเรื่องที่น่าสนใจ กรณีประเทศไทย เท่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันนี้สำหรับวิชาชีพแพทย์เราบอกว่าคนจะเป็นหมอรักษาคนไข้ในเมืองไทยได้ต้องสอบแพทยสภา แพทยสภาบอกว่าต้องสอบภาษาไทย จะมีใครมาแก้กติกาได้ใหม่ว่าการสอบภาษาไทยเป็นการกีดกันบุคลากรต่างประเทศไม่ให้นำมาทำงานในประเทศไทย ควรจะเปลี่ยนไปสอบภาษาอังกฤษแทน

หรือควรจะต้องกติกาก่อนไม่ว่า ควรจะมีวิธีสอบ 2 วิธี ไทยกับฝรั่งจะได้คนต่างชาติมารักษาคนไทยได้ด้วย หรือรักษาคนต่างชาติในประเทศไทย ก็จะมีคำถามตามมาว่า ก็ควรจะมีโรงพยาบาลรักษาคนต่างชาติโดยเฉพาะ เพราะว่ามันนั่นพูดแต่

ภาษาฝรั่ง คนไทยที่พูดฝรั่งได้ก็ไปรักษาได้ แต่ถ้าพูดไม่ได้ก็ไม่ต้องไป แล้วมีกติกากฎข้อหนึ่งหรือเปล่า พวกนี้ก็เป็นเรื่องที่ซับซ้อนพอสมควร

คำถามที่คิดว่าเป็นคำถามที่ practical มาก จริงๆ ไม่ต้องเกี่ยวกับเอฟทีเอก็ได้แต่เกี่ยวกับคำถามว่า ถ้ารัฐบาลไทยอยากจะโปรโมทให้ประเทศไทยเป็น Medical Hub of Region เอาคนไข้ต่างชาติมารักษาในประเทศไทย เราควรมีกติกายอมให้แพทย์ต่างประเทศซึ่งพูดภาษาไทยไม่ได้มาทำงานในประเทศไทยเพื่อรักษาคนต่างประเทศหรือไม่ แล้วเปิดระบบการสอบภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะเพื่อให้เขาเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ เพราะสำหรับผมประเด็นนี้ มีหรือไม่มีเอฟทีเอเราก็ต้องเผชิญอยู่เหมือนกันเพราะว่ารัฐบาลเราคิดเร็ว คิดกว้าง คิดไกลพอสมควร

คำถามที่มีคือ ทำอย่างนี้จะดีสำหรับประเทศโดยรวมหรือไม่ จะกระทบคนไทยส่วนอื่นหรือเปล่า ก็มีความเห็นแตกต่างกัน

สี่ เรื่องของอำนาจของรัฐในการกำกับดูแลสิ่งที่เป็นผลกระทบต่อสุขภาพ โดยส่วนตัวผมคิดว่าเรื่องนี้ใหญ่ที่สุด นักสาธารณสุขสุขภาพปัจจุบันนี้เชื่อว่า สุขภาพของคนจะดีหรือจะแย่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่เรียกว่า Social determinant แปลว่าปัจจัยทางสังคมเป็นตัวทำให้สุขภาพของคุณดีหรือไม่ดี ถ้าพูดแบบสุดขั้วคือพฤติกรรมไม่ว่าจะรักษาสุขภาพหรือไม่นั้น ก็เป็นไปตามสิ่งแวดล้อมในสังคม ไม่ใช่เพราะตัวคุณเองมีความรู้ไม่มีความรู้ การมีความรู้ไม่มี ความรู้อย่างไรทำให้ตัวเองทำอะไรไม่ค่อยได้เท่าไร เพราะถูกอย่างอื่นชักจูงหว่านล้อม หรือกำหนดอยู่ตลอดเวลา ถ้าพูดกันตามแนวคิดของสุขภาพสมัยใหม่

ประเด็นนี้นักสาธารณสุขพยายามมากที่จะเรียกร้องให้มีสิ่งที่เรียกว่านโยบายสาธารณะซึ่งจะกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ต่อสุขภาพ ตัวอย่างรูปธรรมที่คิดว่าซัดที่สุดคือการควบคุมการบริโภคบุหรี่ นักสาธารณสุขรู้ว่าจะป้องกันไม่ให้คนสูบบุหรี่ ไม่ใช่การให้เรื่องสุขศึกษา ต้องไปตั้งกำแพงภาษี ต้องไปกำหนดเขตปลอดบุหรี่ ต้องไปทำอะไรสารพัดอย่าง

ที่แน่ๆ ทวางอเมริกาไม่มีผู้เจรจาที่เป็นผู้ดูแลเรื่องสุขภาพเลย ทำให้ความ aggressive มีมากขึ้น

ความจริงแล้วก่อนหน้านี้มีเรื่องอุตสาหกรรมยาว่าห้ามโฆษณา น่าสนใจ ประเทศอเมริกาปัจจุบันโฆษณายาได้ก็ยังคงเถียงกันพอสมควรในอเมริกาว่าการยอมให้มีการโฆษณาใหม่ ๆ จะทำให้คนไข้กับหมอทะเลาะกันมากขึ้นหรือไม่ เพราะคนไข้จะไปเรียกร้องหมอ 30 บาทของเราถ้าลองมีการโฆษณาใหม่ ทะเลาะกันมากกว่านี้อีกร้อยเท่าแน่ๆ

อันนี้เป็นเรื่องเล็กๆ ว่าด้วยการควบคุมธุรกิจ การควบคุมการบริการ การตั้งกติกากลางของประเทศ คำถามว่า ถ้าเราต้องยอมเปลี่ยนกติกาบางอย่างที่มุ่งจะควบคุมธุรกิจเพราะเราเป็นห่วงเรื่องสุขภาพ เพียงเพราะเราอยากได้การแลกเปลี่ยนทางการค้า มันเหมาะไม่เหมาะ อะไรควรซื้อขาย อะไรไม่ควร

ในประเด็นนี้เองถ้าเราดูทางด้านสาธารณสุข จะพบว่า มีธุรกิจอย่างน้อย 5 กลุ่ม ที่กระทบต่อสุขภาพแล้วก็ถูกควบคุม ไม่ได้ถูกปล่อยให้ค้าขายหรือทำการค้าขายอย่างเสรี 1.คือยา 2.นมผง 3.บุหรี่ยี่ 4.สุรา ซึ่งทุกวันนี้ยังสู้กันอยู่ทั่วโลก บุหรี่ยี่นี้เรียกว่าในระดับสากล ชนะไปแล้ว 3 อย่างที่ไล่มา ชนะในระดับสากลหมดแล้ว คือเป็นกติกาทั่วโลกคล้ายๆ กันหมดแล้ว สุรายี่ยังแตกต่างกันอยู่

อันที่ 5 ที่มาแรงที่สุดก็คืออุตสาหกรรมอาหาร เพราะเรื่องอ้วน คงจะเป็นตัวอย่างเล็กๆ ว่าเวลามีเรื่องแบบนี้ขึ้นมารัฐบาลควรจัดการยังไง

แง่ที่ 4 การที่เอฟทีเอมากระทบต่ออิสระในการปกครองของรัฐบาลในการตั้งกติกา คงน่าเป็นห่วง ผมจะให้ดูหน่วยงาน

Center Policy and Health ในสหรัฐอเมริกา เขายกประเด็น
มา 5 - 6 ประเด็น ว่าด้วยเรื่องรัฐบาลอเมริกันไปทำความตกลง
กับอเมริกากลางแล้วมีประเด็นข้อกังวลเรื่องสุขภาพที่น่าสนใจ

ประเด็นแรก ฝ่ายอเมริกาที่ไปเจรจาเรื่องการค้าเสรี
กับประเทศในอเมริกากลาง ไม่มีภาคสาธารณสุขไปด้วย ทั้งที่
รัฐบาลอเมริกันกำหนดว่า กระทรวงสาธารณสุขอเมริกันต้องมา
มีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำ

ในประเทศอื่นๆ มีความพยายามที่จะเอาเรื่องสุขภาพ
เข้ามาด้วย บางประเทศก็ฉลาดพอ บางประเทศก็ไม่ฉลาดจึง
ไม่มีใครเข้ามาร่วมด้วย แต่ที่แน่ๆ ทางอเมริกาไม่มีผู้เจรจาที่เป็น
ผู้ดูแลเรื่องสุขภาพเลย ทำให้ความ aggressive มีมากขึ้น
หน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานในอเมริกา คนอเมริกันวิจารณ์อเมริกัน
ด้วยตัวเอง

ประเด็นที่ 2 เขาเรียกร้องว่าเงื่อนไขข้อตกลงทางการ
ค้ากับประเทศในอเมริกากลางไม่ควรจะทำให้ผลประโยชน์
บริษัทมาคานกับเรื่องสุขภาพ ยกตัวอย่าง บริษัท เมตาแครต
ที่คุณบัณฑิตพูดถึง ซึ่งไปฟ้องร้องรัฐบาลเม็กซิโก เพราะรัฐบาล
เม็กซิโกเป็นห่วงเรื่องขยะพิษ ที่เกิดจากการทิ้งของบริษัทเมตา-
แครตแล้วก็ชนะไป 16 ล้านดอลลาร์ นี่เป็นตัวอย่างที่ยกขึ้นมา
ในเอกสาร

แล้วยังพูดถึงเรื่องการค้าที่ CAFTA หรือ ฟรีเทรดระหว่าง
อเมริกากับอเมริกากลางพยายามที่จะไปลดอำนาจของรัฐบาล
ในการที่จะกำหนดมาตรฐานสุขภาพ การออกใบอนุญาตประกอบ
วิชาชีพ ที่ผมยกตัวอย่างให้ฟังไปแล้วว่าด้วยเรื่องบุหรี่ ว่าด้วย
เรื่องธุรกิจ เขาพูดถึงเรื่องการค้าที่ CAFTA ไปทำให้เกิดช่องทาง
การเข้าถึงบริการสาธารณสุขซึ่งเป็นเรื่องน่าสนใจ เพราะกรณี
อเมริกากลางมีความพยายามถึงขั้นจะให้รัฐบาลลดการอุดหนุน
โรงพยาบาลรัฐ แล้วให้เอกชนไปเทคโอเวอร์ ซึ่งผมไม่แน่ใจว่า
กติกานั้นเกิดขึ้นมาได้อย่างไร

แต่ถ้าเรานึกถึงตอนที่เศรษฐกิจเราแย่ๆ ปี 1997 แล้ว
เราถูกเงื่อนไขเรื่องโครงสร้างการประνομหนี้จากเวรด์แบงก์
เงื่อนไขข้อหนึ่งที่เราต้องรับคือการปฏิรูประบบราชการและหนึ่ง

ในการปฏิรูประบบราชการก็คือปฏิรูปโรงพยาบาลของรัฐ บังเอิญเมืองไทยทำไม่ค่อยเก่ง ก็เลยไม่เกิดขึ้นเร็ว แต่ถ้าพูดกันตรงๆ เราก็สู้เรื่องเงื่อนไขเยอะ เพราะทำให้โรงพยาบาลรัฐมีอิสระ

ถัดมาเป็นเรื่องของ CAFTA กับเรื่องของการที่จะทำให้เข้าถึงยาไม่ได้ กรณี CAFTA เป็นกรณีเรื่องของยาใหม่เป็นส่วนใหญ่ เพราะว่าประเทศในอเมริกากลางไม่ได้มีระบบการจัดซื้อยาโดยรัฐซึ่งซับซ้อนเหมือนกับบางประเทศอย่างเช่นออสเตรเลียหรือยุโรป แม้กระทั่งประเทศไทยเอง แล้วก็พูดถึงเรื่องระบบจัดซื้อของรัฐโดยเฉพาะ หรือระบบการจัดการเรื่อง Public Health Program ในบางด้าน อยากจะให้ดูด้วยว่าเรามีข้อเสนอแนะกันอย่างไร

เรามีข้อเสนอแนะว่าในการเจรจาทุกครั้ง ต้องเอาคนที่มีความรู้เรื่องสุขภาพเข้าไปร่วมด้วย คืออย่าเอาเรื่องของสุขภาพไปรวมอยู่ด้วยได้หรือเปล่า ให้มีการประเมินให้เรียบร้อยว่ามีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนแค่ไหนเพียงใด รวมๆ แล้วก็เหมือนที่ผมได้พูดไว้ตั้งแต่ต้นว่า เวลาเจรจากราคา ถ้าตัดเรื่องสุขภาพไม่ได้ ต้องวิเคราะห์ให้ถ่องแท้เสียก่อนว่าข้อตกลงทั้งหลาย มันกระทบอย่างไรก่อนจะตกลงกัน แล้วในการทำอย่างนั้นต้องให้คนที่มีความรู้ทางด้านสุขภาพเข้าไปร่วมด้วย

ยักษ์ใหญ่ทางด้านสุขภาพในอเมริกาจำนวนไม่น้อยเห็นด้วยกับข้อสรุปแล้ว ผมเข้าใจว่าทั้งหมดนี้จะเป็นประจักษ์พยานที่ดีว่า เรื่องสุขภาพอนามัยกับเรื่องธุรกิจเกี่ยวกันแน่นนอน เพราะถ้าไม่เกี่ยวกันให้ตีๆ ก็จะทำให้สุขภาพแย่ลงไปเรื่อยๆ

กษิต ภิรมย์

เพิ่งจะเกษียณมาได้ 3 อาทิตย์ ณ์ วันนี้ ผมสวมหมวก 3 ใบด้วยกัน คือเป็นที่ปรึกษาธนาคาร ที่บริษัทใหญ่ สอนหนังสือ และจะไปทำอะไรที่เกี่ยวกับเอ็นจีโอโดยเฉพาะเรื่องของธรรมาภิบาลของทางภาคเอกชน ขณะเดียวกันผมก็จะไปเป็นที่ปรึกษาทำนรองนายกษสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ที่กระทรวงพาณิชย์ด้วย ฉะนั้นผมไม่ได้เป็นฝักเป็นฝ่ายใด ขอเป็นฝ่ายประชาสังคมประเทศไทย พยายามที่จะประสานทำที่ของทุกๆ ฝ่าย แล้วก็เอาข้อมูลเข้ามาใส่กระเป๋ของเราเพื่อให้เอกสารการเจรจาของเรานั้นสมบูรณ์แบบ ลึกซึ้ง ไม่ตกหล่น และไม่เสียผลประโยชน์

เรามีรัฐบาลที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภา แล้วนโยบายเอฟทีเอเป็นนโยบายที่สำคัญนโยบายหนึ่งของรัฐบาลนี้ แต่ในขณะเดียวกันเรายังมีคณะผู้แทนประจำดับเบิลยูทีโอ ดำเนินการคู่ขนานไปทั้งในเรื่องเอฟทีเอกับดับเบิลยูทีโอ

ในขณะเดียวกันรัฐบาลไทยก็ยังดำเนินการอย่างไม่ลดละในเรื่องการประชุมเอเปคซึ่งจะมีการประชุมสุดยอดเร็วๆ นี้ ที่กรุงโซล ในนั้นก็มีความหมายที่จะลดภาษีศุลกากรสำหรับสมาชิกประเทศกำลังพัฒนาว่าในปีค.ศ.2020 จะต้องลดให้ต่ำที่สุดและค.ศ.2010 สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว

ขณะเดียวกันเราก็ได้ดำเนินการในเรื่องของฟรีเทรดมาตลอดเวลาในรอบของ อาเซียน-อาฟตา ต่างๆ เพราะฉะนั้นไม่ใช่สิ่งใหม่ที่เราไม่เคยดำเนินการมาก่อน เราทำมา 20-30 ปี ในกรอบอาเซียน เพียงแต่เราขยายวงออกไปทำประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน จะเป็นอินเดียหรือจีน หรือประเทศพัฒนาแล้ว

ไม่มีใครที่จะเข้าไปเจรจา

เพื่อจะให้ประเทศไทยเสียเปรียบหรือจะขายชาติ

อันนี้เป็นไปไม่ได้

ทั้งสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์

การเจรจาเอฟทีเอกับประเทศพัฒนาแล้ว ต้องมีกฎของดับเบิลยูทีโอ ไว้ว่า หนึ่ง จะต้องสมบูรณ์แบบ ตัดเรื่องหนึ่งเรื่องใดออกไปไม่ได้เพราะว่าเป็นการเจรจาระหว่างเราซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา กับประเทศพัฒนาแล้วคือสหรัฐอเมริกา ตัวเอฟทีเอต้องสมบูรณ์แบบ

เพราะฉะนั้นประเด็นที่อยากจะฝากไว้คือว่า กับญี่ปุ่น ที่คุณพิศาลได้พูดเมื่อเข้านี้ว่าไม่ได้รวมหลาย ๆ อย่าง ผมไม่ค่อยแน่ใจนัก คงเป็นเรื่องที่จะต้องถกกันว่าเป็นไปตามกฎเกณฑ์ดับเบิลยูทีโอหรือไม่ว่าต้องสมบูรณ์แบบจริง ๆ จะตัดเรื่องนั้นออกไปไม่ได้ หรือว่ายังชะลอไว้ก่อนว่าเอฟทีเอชุดนี้กับญี่ปุ่นเอาไว้กันแค่นี้ก่อน เรื่องอื่นๆ ที่ยังไม่ได้ว่ากันก็อาจจะไปอีกรอบหนึ่งก็ได้เหมือนกันก็ได้ เพราะว่าเอฟทีเอกับญี่ปุ่นไม่มีเรื่องข้าว ญี่ปุ่นไม่ได้เปิดตลาดข้าวเพิ่มเติมจากโควตาที่มีกับดับเบิลยูทีโออยู่ประมาณ 800,000 ตัน แล้วไทยก็ไม่ได้ดันเรื่องนี้

ญี่ปุ่นขานอนสบายอยู่ เขารอให้เราฟาดฟันกับสหรัฐอเมริกาให้เลือดหยดไปเสียก่อน แล้วเขาจะได้มาสวมสิทธิต่างๆ เหล่านี้ เพราะฉะนั้นไม่ใช่เป็นความคิดของญี่ปุ่นใดๆ ทั้งสิ้น ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ก็เช่นกัน ก็ไม่ได้มาดันเราเรื่องนี้ เพราะรู้ว่าอยู่ว่าเอฟทีเอที่เป็นหัวใจจริงๆ ที่เราจะทำกับสหรัฐนั้นต้องสมบูรณ์แบบ ครอบคลุมทุกอย่าง

อีกประเด็นหนึ่งคือว่า หัวใจของเอฟทีเอ นั่นคือเรื่องของการค้า จะเป็นทั้งการค้าสินค้า การค้าบริการ เรื่องความ

ร่วมมืออื่น ๆ อะไรต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเรื่องรอง อย่าลืมนะว่า เมื่อได้ความร่วมมืออื่น ๆ แล้วเรื่องการเปิดตลาดการค้าไม่ใช่เรื่องสำคัญ การเปิดตลาดคือเรื่องสำคัญที่สุด

เอฟทีเอคือ โอเพ่นเนส openess คือการเปิดเสรีให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ด้วยความเชื่อมั่นว่าเมื่อเปิดเสรีซึ่งกันและกันแล้ว ทั้ง 2 ประเทศจะร่ำรวยขึ้น ต่างคนต่างขายได้มากขึ้น แล้วทั้ง 2 ประเทศร่วมกัน ปริมาณการค้าขายและเม็ดเงินจะสูงขึ้น

ผมไม่ค่อยชอบคำว่า ได้เปรียบเสียเปรียบ ผมอยากจะใช้คำว่าได้บ้างเสียบ้าง หรือภาษาอังกฤษว่า give & take แต่ว่าร่วมกันแล้วเราได้ประโยชน์กันทั้งสองฝ่าย ถ้าไม่ได้ไม่เพิ่มพูนกันทั้งสองฝ่ายมันไม่มีประโยชน์ เจริญไปก็ไม่รอด

อีกประเด็นหนึ่งคือ โดยเฉพาะการเจรจากับสหรัฐอเมริกา นั้น นอกเหนือจากเป็นการเจรจาระหว่างประเทศพัฒนาแล้วกับประเทศกำลังพัฒนา ต้องมองภาพกว้าง ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐด้วยว่า เราเป็น Partner เป็นพันธมิตร เป็นคู่มิตรคู่ค้ากันมาเป็นเวลาหลายร้อยปี มีความสัมพันธ์กันทุกด้านตั้งแต่การศึกษา วัฒนธรรมการค้า ไปจนถึงความมั่นคงทางการทหาร การที่เราจะมีเอฟทีเอกับสหรัฐ ก็เป็นเรื่องของการสร้างบ่ออมปรการที่สำคัญอีกอันหนึ่ง

ในแง่กลับก็เหมือนกัน เราจะต้องแยกแยะดูให้ดูว่า เอฟทีเอที่เราทำกันนั้นมีผลประโยชน์ที่ไม่เหมือนกันสหรัฐอเมริกาทำเอฟทีเอกับเราคงแตกต่างกันมากกับที่ทำกับจอร์แดนกับโมร็อกโก หรือว่ากลุ่มประเทศในแถบละตินอเมริกาภาพตานั้นเป็นเรื่องของเอฟทีเอการเมืองมากกว่าเป็นเอฟทีเอการค้า เพราะสหรัฐอยากจรรโลงและอยากจะสนับสนุนประเทศเหล่านั้นให้เปิดเสรี ให้มีความเป็นประชาธิปไตย ไม่ใช่เป็นเรื่องค้าขายอย่างเดียว

เพราะฉะนั้นไทยกับสหรัฐอเมริกา ก็ต้องมองภาพรวมด้วยว่าถ้าเพื่อเอฟทีเอจะเป็นขาค้างอีกอันหนึ่งที่แข็งแรง ที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น แล้วเป็นประโยชน์กับทั้ง 2 ฝ่าย ก็น่าที่จะดำเนินการไปให้ได้เพราะเราเป็นมหามิตร เป็นคู่ค้า

กันมานาน นอกจากนั้นเราแล้วเรายังเป็นประเทศที่เป็นสังคม
ประชาธิปไตยมีภาค Market Economy มีภาคเอกชนเป็นตัว
จักรกลสำคัญของกลไกเศรษฐกิจของประเทศ แล้วเราทั้ง 2
ประเทศนั้นก็อยู่ในโลกาภิวัตน์

ต่าง ๆ เหล่านี้เราต้องเอามาคิดพิจารณาว่าเอฟทีเอจะ
ช่วยให้เราสามารถที่จะอยู่ในโลกโลกาภิวัตน์แห่งนี้ได้หรือไม่ดีขึ้น
หรือไม่ เราต้องปรับตัวไป トラバิดที่เราเป็นเศรษฐกิจเปิด
การค้าขาย จีดีพีของเรา 60-70 เปอร์เซ็นต์อยู่กับการค้าขายกับ
ต่างประเทศ การลงทุนเงินลงทุนที่เรียกว่า Foreign Direct
Investment ต้องมาจากต่างประเทศ เพื่อที่เราจะได้พัฒนา
ประเทศได้

อีกประเด็นหนึ่งคือว่า เราจะหวาดกลัวกันไปทำไม
มากนักเพราะเราไม่ใช่ บานาน่า รีพับลิก เรามีกฎหมายแรงงาน
เรามีกฎหมายสิ่งแวดล้อม เรามีกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา
เรามีศาลยุติธรรม เรามีสำนักงานอัยการ เรามีกลไกของฝ่าย
ตำรวจที่ดูแลทางด้านไอพีต่าง ๆ เป็นการเฉพาะ

เพราะฉะนั้นเราเป็น Global player เราเป็นผู้เล่นที่มี
บทบาทในเวทีโลก แล้วกลไกทางด้านกฎหมายของเราก็ดีทาง
สถาบันก็ดี กระทรวง ทบวง กรม แล้วก็องค์กรอิสระ เราก็มี
พร้อม นั่นหมายความว่าพร้อมที่จะมีบทบาทในโลกแห่งโลกา-
ภิวัตน์ใบนี้ และการที่จะมีเอฟทีเอก็คิดว่าจะเป็นการช่วยให้เรา
ปรับตัวได้สูงขึ้น

แล้วเป้าหมายที่สุดในเอฟทีเอ ผมคิดว่าเพื่อการลด
ภาษี หมายความว่าทำให้สินค้าเข้ามาเพื่อการผลิตถูกลง ผู้บริโภค
ต้องเป็นผู้ที่ได้ผลประโยชน์ที่ดีที่สุดและสูงสุดที่สุดในที่สุด ถ้าเอฟทีเอ
เจรจากันไปเสร็จแล้วประชาชนหรือผู้บริโภคไม่ได้รับผลประโยชน์
อย่างนี้ก็ไม่ต้องเจรจา หรือในที่สุดการเจรจาก็จะไม่ผ่าน ครม.
ไม่ผ่านรัฐสภา ตอนนี้เรายังอยู่ในกระบวนการของการเจรจา
แล้วจะมีการปรับตัว การรับฟังข้อคิดเห็น เพื่อจะให้ท่าทีของเรา
นั้นแน่นที่สุดเท่าที่จะแน่นได้

อีกประเด็นหนึ่งคือ การเจรจาระหว่างประเทศพัฒนา
แล้วกับประเทศกำลังพัฒนา เมื่อมันไม่เท่าเทียมกัน เอฟทีเอก็

ออกมาตัดเทียบกันไม่ได้เหมือนกัน มีคำภาษาอังกฤษที่เรียกว่า Transitional Period คือช่วงเวลาที่จะให้มีการปรับเปลี่ยนตัว เพราะไม่ใช่ว่าตกลงกันที่ เซ็นลงนามกันแล้วมีผลบังคับใช้ ในบางสิ่งบางอย่างที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยหรือว่าประเทศไทย ยังไม่พร้อมอยู่ ไม่ว่าจะในเรื่องการบริการใดๆ ต่างๆ เหล่านี้ เราขอเขากอีก 10 ปี 15 ปีได้ ไม่จำเป็นว่าเราจะต้องเปิดทันที นั่น เป็นยุทธวิธีของการเจรจา

อีกประเด็นหนึ่งคือขณะที่เรากำลังเจรจากับสหรัฐอเมริกา-อเมริกานั้น มีเอกสาร 3 อันด้วยกันที่ไปด้วยกับเอฟทีเอ และเป็นการสะท้อนให้เห็นว่าเราพร้อมที่จะเจรจาต่อไปกับสหรัฐอเมริกา

อันที่ 1 ที่ยังค้างอยู่คือการหมดอายุของสนธิสัญญาไมตรี เราจะต้องย้ายข้อความในสนธิสัญญานี้เข้ามาอยู่ในเอฟทีเอกับสหรัฐอเมริกา แล้วเรากำลังทำหนังสือแลกเปลี่ยนกัน สมมุติว่ามีใครร้องเรียนต่อบีลยูทีโอว่าเราให้สิทธิพิเศษกับบริษัทอเมริกัน เรากับสหรัฐฯจะได้ร่วมกันชี้แจง

ส่วนที่ 2 ที่เราจะมีการเปลี่ยนแปลงรายการใน Foreign Trade Act หรือ กฎหมายการประกอบธุรกิจการค้าต่างด้าว อันนี้สำคัญเหมือนกันเพราะเราเริ่มเปิดให้กว้างขึ้นโดยที่ไม่มีใครมาบีบคั้นเรา

อันที่ 3 คือแผนปรับปรุงตลาดการเงินและการธนาคารของกระทรวงการคลังหรือของธนาคารชาติอันใดอันหนึ่ง ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องที่เราจะเปิดเสรียิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นเราจึงมี 2-3 เอกสารที่กำลังไปในทิศทางที่ให้มีความเป็นเสรียิ่งขึ้นกับชาวต่างชาติ เพราะฉะนั้นการเจรจาเรื่องเอฟทีเอ จึงไม่ได้อยู่โดดๆ แต่อยู่ในความคิดของเราอยู่แล้ว แล้วทำไมถึงมีความคิดที่จะต้องเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ก็คงต้องกลับมาที่ภาษาอังกฤษ คำว่า Competitive Age ที่เราจะต้องเอาตัวเองให้ขึ้นมาอยู่ในระดับโลกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ เพราะเราจะต้องแข่งอยู่ทุกวัน

ณ วันนี้สินค้าของเราก็มีปัญหา ที่เรียกว่าสินค้า แมนูแฟคเจอร์ทั้งหลาย เสื้อผ้า รถยนต์ สิ่งทอ เรากำลังถูกจีน

แย่งตลาดอยู่หรือแย่งตลาดไปเกือบหมดแล้ว โดยเฉพาะสิ่งทอง เพราะฉะนั้นเราก็ต้องการลงทุนใหม่ ต้องการเทคโนโลยีใหม่ ฝรั่งจะเข้ามาหรือไม่เขาก็ต้องดูว่า กฎหมาย กฎเกณฑ์ของเรา เป็นอย่างไร มีเอฟทีเอหรือไม่ เราจะอยู่แล้วปิดตาตัวเองคงไม่ได้ แล้วจะต้องดูว่าเราจะเปิดประเทศอย่างไรให้เป็นเสรีมากยิ่งขึ้น และในที่สุดผู้บริโภคหรือประชาชนจะได้ประโยชน์สูงสุดในการที่จะซื้อสินค้าที่ถูกลง โทศัพท์ถูกลง ที่วีพลาสมาถูกลง คุณภาพชีวิตจะต้องดีขึ้น นั่นควรจะเป็นหัวใจของเอฟทีเอ

ไม่มีใครที่จะเข้าไปเจรจาเพื่อจะให้ประเทศไทยเสียเปรียบหรือจะขายชาติ อันนี้เป็นไปไม่ได้ แล้วการที่มหาวิทยาลัยมหิดลได้จัดสิ่งเหล่านี้ ผมคิดว่าเราควรจะทำทั่วประเทศไทย จะได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แล้วเอาความห่วงใยทั้งหมดเอามาลงอยู่ที่เรียกว่า Negotiating Position ของไทย และผมเห็นด้วยกับผู้เชี่ยวชาญจากฟิลิปปินส์เมื่อเช้าวันที่บอกว่า ทุกสิ่งทุกอย่างต้องโปร่งใส ผมคิดว่ารัฐบาลสามารถเอาเอกสารและทำที่ของเรา เข้ามาถกกันได้ทุกประเด็น

ผู้ร่วมแสดงความคิดเห็น

ชาติวิทย์ มงคลแสน

ประธานคณะกรรมการติดตามการตั้งองค์กรอิสระ

มีนักปราชญ์ของเราได้กล่าวไว้ว่า การทำการค้าเสรีจะทำให้ความสมดุลในการพัฒนาประเทศเสียไป การค้าเสรีจะเป็นกระแสที่ไม่ค่อยสอดคล้องกับวิถีชีวิตของไทย ผมจึงมีข้อสังเกตว่าการเจรจาเอฟทีเอที่ได้ฟังเมื่อเช้านี้ มันเป็นลักษณะเฉพาะบางกลุ่ม จับใจความแล้วมี 3 กลุ่ม กลุ่มสมาคมแบงก์ กลุ่มของสมาคมหอการค้า และกลุ่มสภาอุตสาหกรรม

ถ้าเรามองย้อนไปภาคเกษตร แทบไม่มีส่วนร่วมเลย เพราะฉะนั้นผมไม่เข้าใจว่ามันจะเสรีได้อย่างไร โดยเฉพาะประเทศเราเป็นประเทศเกษตรกรรม ประเด็นนี้จึงน่าเป็นห่วงว่าการมีส่วนร่วมก็น้อยลง

ข้อสังเกตต่อไปคือ การทำเอฟทีเอเป็นผลกระทบต่อคนส่วนใหญ่ ที่ผ่านมามีไม่ค่อยเห็นรัฐบาลให้ความสนใจต่อเอฟทีเอหรือการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งปัจจุบัน 8 ปี 2 เดือนเศษแล้ว มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตราที่ 214 ว่าด้วยประชามติ ก็อยากจะฝากไว้ว่า การกระทำใดๆ ก็แล้วแต่ที่เป็นผลกระทบต่อส่วนใหญ่เราน่าจะนำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา 214 มาใช้บ้าง ไม่ใช่ทำเฉพาะบางกลุ่ม

เพราะฉะนั้นผมอยากฝากข้อเสนอไว้ 3 ข้อ ประการแรก การทำเอฟทีเอ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนและรัฐสภามีส่วนร่วมในการดูแลส่วนรวมอย่างแท้จริง ประการที่สอง ต้องเปิดเผยข้อมูลการเจรจาให้ประชาชนรับรู้ เตรียมตัว และร่วมเสนอแนะ ประการสุดท้าย ให้นำเรื่องการเจรจาเอฟทีเอ เสนอต่อรัฐสภาทั้งในช่วงเจรจาและก่อนลงนาม เพราะรัฐสภาคือตัวแทนของพวกเรา

รศ.กฤตยา อาชวนิจกุล

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

มหาวิทยาลัยมหิดล

ดิฉันอยากจะเสนอ 2 ประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง เรื่องอะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเป็นความตายของประเทศ มีผลกระทบต่อส่วนรวม เราจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับเรื่องฐานในการตัดสินใจ ซึ่งถ้าเราใช้มาตรา 76 ของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับเรื่องนโยบายสาธารณะ คิดว่าตรงนั้นเป็นความสำคัญมาก ประโยคหรือคำพูดประเภทที่ว่าอย่างไรเราก็ต้องทำเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ ดิฉันคิดว่าพูดบ่อยครั้งถูกร้อยครั้ง แต่ว่าเราคง

ต้องมาคิดว่าใครได้ ใครเสียจากประโยชน์ที่จะได้นั้น

นำมาสู่ประเด็นข้อที่สองคือเรื่องการสื่อสารสาธารณะ การสื่อสารสาธารณะของดิฉันมี 3 ประเด็น คือเราจำเป็นต้องเรียนรู้จากบทเรียนที่เกิดขึ้นในประเทศอื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบจากเอฟทีเอแล้ว ไม่เช่นนั้นก็เท่ากับเราปิดหูปิดตาตัวเอง เช่นที่คุณหมอสมศักดิ์เสนอภาพจากออสเตรเลียเป็นประโยชน์มาก กับสังคมไทย ถ้าสมมุติว่าเราจะดำเนินการเรื่องนี้ ไม่ว่าจะเปิดแค่เอฟทีเอหรือ Medical Hub ดิฉันคิดว่าน่าจะเรียนรู้จากประเทศอื่นแล้ว

ประเด็นเรื่องผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ดิฉันคิดว่าผลกระทบ นั้นควรจะต้องพิจารณาอย่างน้อย 2 ด้าน อาจารย์ศรีประภาพุดแล้วคือเรื่องผู้บริโภค ชัดเจนแล้วผู้บริโภคจะได้มากน้อยแค่ไหน จะเสียมากน้อยแค่ไหน แต่ว่าผู้ผลิตในที่นี้ ดิฉันจะย้ำว่าผู้ผลิตมีหลายระดับมาก ฐานของประเทศเราคือเกษตรกรรม ผู้ผลิตของเรามีอยู่ทั่วประเทศ ถ้าการเปิดเอฟทีเอ แล้วกระทบฐานการผลิตของเรา เท่ากับว่าเราทำลายรากฐานของเราเอง ถ้าประเด็นเหล่านี้ไม่สามารถนำมาพิจารณาได้ ก็จะเป็นที่น่าเสียดายมาก

ประเด็นที่สอง ผู้ผลิตที่เป็นฐานรากหรือผู้ผลิตที่เป็นรายเล็กรายน้อย เราไม่ยากให้ได้ภาพว่า ผู้ผลิตจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นผู้ผลิตรายใหญ่เท่านั้นที่ได้ประโยชน์ ดิฉันคิดว่าจำเป็นต้องดูส่วนที่ได้และส่วนที่เสียลงไปในระยะเยียด ดิฉันไม่เห็นด้วยกับการพูดตัวเลขภาพรวม

ประเด็นที่สามคือการสื่อสาร ข่าวสารที่ออกไป ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเรื่องเมื่อสักครู่ ยกตัวอย่างเช่น สัปดาห์หรือสองสัปดาห์นี้มีสปอตทางทีวีออกมาพูดถึงรายได้ประเทศไทยได้เกินดุลจากหลายประเทศที่เราลงนามเซ็นสัญญาการค้าเสรีไปแล้ว ซึ่งดูภาพรวมจากประเทศจีนถ้าจากทีวี เราได้ แต่ถ้ามาดูในรายละเอียดของจากการสัมมนา ซึ่งมาจากการวิจัย เราไม่ได้รายงานการวิจัยของอาจารย์จุฑายีนนันได้ชัดเจน และจะมีอีกหลายท่านเหมือนกัน

เพราะฉะนั้นดิฉันคิดว่า จริงอยู่ว่าเราจำเป็นต้องเท่าทัน

กับสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกนี้ หมายถึงว่าเราปฏิเสธมันไม่ได้ แต่ฉันคิดว่าเราต้องมีความพร้อม กลับมาประเด็นที่หนึ่งอีกคือเรื่องฐานการตัดสินใจ ดิฉันคิดว่าพรรครัฐบาล หรือพรรคการเมืองที่มีเสียงมาก ยิ่งต้องถ่อมตน คือยิ่งต้องระมัดระวังในการบริหารการตัดสินใจของตัวเอง เพราะว่าถ้าเชื่อมั่นในเสียงที่มีอยู่แล้วย่ำมใจ ดิฉันคิดว่าเราก็เรียนรู้จากประเทศอื่นๆ ได้เหมือนกันว่าเกิดอะไรขึ้นกับรัฐบาลลักษณะนั้น

เหตุการณ์ในประเทศไทยขณะนี้ดิฉันคิดถึงรัฐบาลมาร์กอสมากเลย ว่าเขามาอย่างไรและเขาไปอย่างไร

บัณฑิต เศรษฐศาสตร์โรตัน

ผมมีอยู่ 4 เรื่องใหญ่ ข้อแรกผมอยากเรียนเพื่อนให้เกิดความตระหนักร่วมกันว่า เรื่องเอฟทีเอ ไม่ได้เป็นกระแสโลกาภิวัตน์โดยบังเอิญ แต่เป็นความพยายามที่จะทำให้เกิดกติกาสากลมันเป็นไปในทิศทางที่ส่วนใดส่วนหนึ่งต้องการ

สหรัฐประกาศชัดเจนว่าเมื่อดับเบิลยูทีโอ ไปไม่ได้ในทิศทางที่ประเทศอุตสาหกรรมต้องการ รวมทั้งการเจรจาเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา สหรัฐจะใช้ยุทธศาสตร์ทวิภาคีจัดการกับพวกหัวแข็ง นั่นคือสิ่งที่พูดโดยนายโรเบิร์ต ซอลิก หลังจากการเจรจากับดับเบิลยูทีโอ ไม่เคลื่อนที่ไป เพราะฉะนั้น ณ ขณะนี้ประเทศไทยรวมถึงประเทศอื่นๆ ตกอยู่ในสิ่งที่เรียกเป็น Game Theory คือเราอยู่ในความกังวล ตกใจ ถ้าเราไม่ทำแล้วประเทศอื่นไปทำ เราจะเสียเปรียบอะไร ประเทศอื่นก็คิดในทำนอง

เดียวกัน ท้ายที่สุดก็คือความปั่นป่วนที่สหรัฐอเมริกาพยายามจะสร้างขึ้น อันนี้เป็นการอธิบายอย่างหนึ่งจะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้

แต่ความชัดเจนในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ก็คือว่า สหรัฐไม่ได้ทิ้งเวทีดับเบิลยูทีโอ สหรัฐทำในวันนี้ เขาใช้ยุทธวิธีคือ Divide and Conquer กลุ่มที่เคยต่อรองยินยอมต่อผู้กับการเจรจาของสหรัฐ ยกตัวอย่างประเด็นเรื่องของทรัพย์สินทางปัญญา เช่น อินเดีย บราซิล ไทย ที่เคยมีจุดยืนว่าจะไม่รับสิทธิบัตรสิ่งมีชีวิต

วันนี้สิ่งที่สหรัฐทำคือไปเจรจาแบบทวิภาคี แปลแบบชาวบ้านคือ เจรจตามลำพัง ปิดประตูห้องคุยกัน เอาผลประโยชน์เรื่องช่องทางทางการตลาดเป็นตัวแลก แล้วประเทศเหล่านี้ก็สลายกลุ่มไป มาถึงวันหนึ่งที่สหรัฐ มีจำนวนประเทศสมาชิกที่ถูกทำให้กลับมามีจุดยืนเดียวกับสหรัฐมากพอ สหรัฐก็จะดึงประเด็นเหล่านี้กลับเข้าไปอยู่ในเวทีดับเบิลยูทีโอ เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด นั่นคือความชัดเจนของสหรัฐ

เมื่อสักครู่มีคำถามว่าแล้วไทยมีประเด็นทางยุทธศาสตร์เหล่านี้อย่างไร ผมพยายามถามหลายครั้งว่าเวทีความสัมพันธ์ระหว่างเอฟทีเอกับดับเบิลยูทีโอ ไทยเป็นอย่างไร ตรงนี้ยังไม่มีอันนี้เป็นความตระหนักข้อแรก

ประเด็นที่สองผมเห็นด้วยกับสิ่งที่บอกว่าการเจรจาเอฟทีเอหรือดับเบิลยูทีโอ ก็ตาม ไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียหรือได้ไปทั้งหมด มันมีเรื่อง give & take เราต้องยอมตรงโน้นเพื่อให้ได้ตรงนี้ ปัญหาของเราคือ รัฐบาลกับผู้เจรจามักจะบอกว่าเราจะเจรจาที่ดีที่สุด แน่نونเราไม่ได้ทั้งหมด เราไม่เสียทั้งหมด ถ้าเราเสียเปรียบ ไม่เป็นธรรม เราก็จะไม่เซ็นความตกลงให้ไว้ใจ ปัญหาคือตรงนี้ คือรัฐบาลกับผู้เจรจาไม่เคยบอกเลยว่า สิ่งที่เป็นเป้าหมายร่วมกันของสังคม ของประเทศ ในการเจรจาแต่ละประเทศ อะไรคือสิ่งที่บอกว่าเป็นธรรม ถ้ามากไปกว่านี้ น้อยไปกว่านี้เรายอมไม่ได้

รัฐบาลจะไม่ยอมให้เสียเปรียบถ้าไม่เป็นธรรม พูดอีกก็ถูกอีก เราจะไม่เซ็น แล้วมันคืออะไร เราไม่เคยมีเกณฑ์ร่วมกัน ตรงนี้ ตรงนี้เป็นข้อเรียกร้องประการหนึ่งด้วยว่าเราต้องสร้างตัว

ปัจจัย ตัวชี้วัดร่วมกัน โดยที่คนในสังคมร่วมกันกำหนด จะเริ่มจากสถาบันวิชาการ เอามาจัดเวทีระดมให้เป็นความเห็นร่วมกันของสังคม และเอาตรงนี้เป็นตัววัดว่า ถ้าเราเจอจากกับสหรัฐ แล้วเราไม่ได้ตรงนี้ เราต้องเสียตรงนี้มากกว่าที่เราตกลงร่วมกัน เรายังจะไม่ยอม ตรงนี้เป็นข้อเรียกร้องอันหนึ่ง

ข้อห่วงใยอันหนึ่งคือ เรามีระบบ มีสถาบัน มีกลไกเพื่อดูแลปัญหาต่าง ๆ แต่ข้อเรียกร้องของสหรัฐที่จะมีอยู่และผมลองอธิบายไปบางส่วนก็จะเห็นว่า ทำยที่สุดถ้าเรายอมไปตามข้อเรียกร้องของสหรัฐนั้นมันจะไปทำลายกลไก ทำลายสถาบันที่เรามีอยู่ ตรงนี้คือสิ่งที่น่าจะเป็นปัญหาว่า สิ่งที่บอกว่าเป็นผลประโยชน์ทางการค้า แต่ทำยสุดผลประโยชน์ที่เราหวังว่าจะได้ก็ไม่ได้ กลไกที่จะมาเป็นกลไกรองรับปัญหาที่ถูกฉีกรอน ถูกทำลายไป อันนั้นเป็นเรื่องที่น่ากังวล

ทำยที่สุดผมมีข้อเสนอว่าจะทำกันอย่างไรต่อไป ข้อเรียกร้องอันแรกระยะสั้นทำได้เลย คือ ประเด็น Confidential Agreement ที่บอกว่าสหรัฐเรียกร้องให้เรารักษาความลับแล้วไปตกลงกับเขาทำไม การเจรจารอบที่ 6 ที่จะเกิดขึ้น ช่วยยกประเด็นนี้เป็นประเด็นแรก คือขอยกเลิก Confidential Agreement เสียเถิด มันไม่เกิดประโยชน์กับใคร วันนี้ท่านทูตชนิดัยจะเอาความตกลงที่สหรัฐยื่นมา มาเรียนถามวิทยากรบนนี้ หรือไปเรียนถามอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ก็ทำได้อย่างลำบากยกยเอ็น เพราะกลัวไปละเมิดข้อตกลงรักษาความลับ แล้วท่านไปถือไว้ทำไมละ

ฉะนั้นถ้าท่านขอยกเลิกตรงนี้ไม่ได้ผมก็ไม่เห็นว่าการเจรจาในประเด็นอื่นที่ยากกว่านี้ ท่านจะทำได้อย่างไร ถ้าท่านทำเรื่องนี้ไม่สำเร็จ

ประการที่สองเป็นเรื่องระยะต่อไป เรื่องเข้าสู่สภาเห็นด้วยอย่างยิ่ง มีท่านที่เสนอให้ใช้กลไกที่มากไปกว่าระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน คือนอกจากเข้าสู่สภาแล้ว ขอให้ทำกลไกตามมาตรา 214 เรื่องการทำประชามติ ก่อนหน้านั้นท่านนายกเคยมีดำริจะเอากลไกนี้มาใช้ เรื่องการก่อตั้ง จัดตั้ง เอนเตอร์เทนเมนต์คอมเพล็กซ์ ตอนนั้นท่านมีดำริที่ดี จะเอาการทำ

ประชามติมาใช้

กรณีเรื่องเอฟทีเอ ความสำคัญมันใหญ่โต มันหนักหนาสาหัส มีความสำคัญมากกว่าเรื่องเอนเตอร์เทนเมนท์คอมเพล็กซ์ อย่างเทียบกันไม่ได้ ช่วยเอาความคิดตรงนั้นกลับมาช่วยกันมาทำและมีข้อเสนอที่เสนอมาว่าสร้างความเข้าใจบนพื้นฐานก่อน ก่อนที่จะมาร่วมกันตัดสินใจ

ท้ายที่สุดในระยะยาว การจัดทำกฎหมายซึ่งอาจจะเรียกว่าพระราชบัญญัติจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ เพื่อที่จะได้ไม่ต้องมานั่งเถียงกับรัฐธรรมนูญมาตรา 224 ซึ่งมีอยู่ไม่กี่บรรทัด ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการทำและปฏิบัติสนธิสัญญาสากล ของใครทราบไหม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเขาทำกันแล้ว มีข้อกำหนดว่าสนธิสัญญาทวิภาคีจะต้องทำเป็นภาษาลาวฉบับหนึ่ง จะต้องมีการกำหนดเรื่องการทำการศึกษารายละเอียดบ้าง จะต้องให้ใครมีส่วนร่วมบ้าง ข้อใดที่ควรจะเป็นข้อสงวนบ้าง ถ้าเราจะไม่เรียนรู้จากอเมริกา ก็เรียนรู้จากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงกันได้

น.พ.สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์

ผมเข้าใจเรื่องนี้มีอยู่ 3 เรื่องซึ่งเกี่ยวพันกัน เรื่องหลักการเอฟทีเอ ผมเข้าใจว่าไม่มีใครขัดแย้งในหลักการถ้าทุกคนทำแล้วโตไปด้วยกัน อันที่สองคือเรื่องข้อตกลงในหลักการหรือเอกสารในที่สุดก็จะมีสรุปสุดท้ายจนได้ว่าเอกสารว่าไว้อย่างไร ก็จะมีหลักการบ้าง เงื่อนไขบ้าง รายละเอียดชัดเจนบ้าง ประการที่

สามที่ผมคิดว่าสำคัญที่สุดคือ รายละเอียดที่เกิดขึ้นจริง ๆ เวลาไปปฏิบัติ ผมคิดว่าสามเรื่องนี้ต้องจับตามองตลอดเวลา และอย่างทีนโปเลียนเคยบอกไว้ว่า The devils are in the detail ก็ชัดเจน ถ้ารายละเอียดมันไม่ดี รายละเอียดมันเปลี่ยนได้ตลอดเวลา หลายปีที่ผ่านมาเราเห็นเรื่องหลายเรื่องที่หลักการดี เวลาเป็นเอกสารก็ยังดูดี เวลาไปทำกลายเป็นอีกเรื่องหนึ่งบ่อยมาก การมีส่วนร่วมการติดตามน่าจะอยู่ในทั้งสามส่วน

ประเด็นที่สองผมคิดว่าตรงกับหลาย ๆ ท่านก็คือว่า ในเมื่อเราเห็นว่าการตัดสินใจใครได้ใครเสียมันสำคัญ ลองมาช่วยกันเขียนอะไรที่เป็นเป้าหมายหลัก ๆ ของการเจรจาทุกครั้งดีหรือไม่ เช่น ญี่ปุ่นอยากได้อะไร ยอมเสียอะไร อเมริกาอยากได้อะไร ยอมเสียอะไร นอกจากตรงนั้นแล้ว เปิดกระบวนการการมีส่วนร่วมทั้งสองอันเลยดีไหม

อันที่ 1 คือทุกครั้งที่จะมีการไปเจรจามา หลังจากที่ยกเลิกสัญญาการเก็บความลับแล้ว ให้แถลงข่าวว่าวันนี้ไปเจรจารอบที่ 5 แล้วมีประเด็นอะไรบ้าง ให้ประชาชนได้รับรู้ทั่วกัน โดยเฉพาะประเด็นที่คิดว่าเป็นห่วง

อันที่ 2 ถ้าหากเป็นไปได้คงจะต้องมีการเปิดให้มีเวทีประชาชนที่คอยติดตามเรื่อง มาตามเสนอเป็นระยะ ๆ ด้วย

กษิต ภิรมย์

ผมคงสรุป 3 ประเด็นด้วยกัน ในฐานะที่ผมจะไปเป็นที่ปรึกษาของรองนายกฯสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ก็จะได้รับอย่างที่คุณหมอเพิ่งพูดเมื่อสักครู่นี้ คือจะจัดให้มีสัมมนา เวิร์คช็อป การแถลงข่าว การสรุปเนื้อหา รวมทั้งการให้มิติเบท การปรึกษาหารือทั่วประเทศไทยให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ โดยจะเริ่มต้นจากมหาวิทยาลัยทั้งหลาย รวมถึงจะไปทำกับบรรดาหอการค้า ในต่างจังหวัด คงจะต้องทำทุกจังหวัด อันนี้ผมขอรับไว้ แต่การจัดองค์กรภายในรัฐบาลค่อนข้างจะยุ่งในเรื่องเอฟทีเอ กว่าจะเป็นที่มออกมา กว่าจะประสานทำที่กันได้ มันมีประเด็นปัญหาภายในของมันอยู่ อันนี้ต้องเห็นใจผู้เจรจาด้วย

ประเด็นที่สอง เราจะเอาอะไรจากเอฟทีเอสหรัฐ ผมขอสรุปสั้นๆ 3 ประเด็น คือตรงตัวสินค้าที่เราอยากขายไปให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อันที่สอง Mobility หมายถึงการส่งบุคลากรของเราทั้งที่เป็นวิศวกร สถาปนิก รวมทั้งผู้ช่วยพยาบาล ผู้ดูแลคนแก่ พ่อครัวแม่ครัว ร้านอาหารไทย คนที่จะไปทำงานในพวกสปา คงจะเป็นเป้าหมายสำคัญที่เราจะให้บุคลากรเราเข้าไปทำงาน เข้าไปขยายกิจการ ไปเปิดกิจการเหล่านี้ได้ ส่วนประเด็นที่สาม ให้อเมริกันมาลงทุนในเมืองไทยให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ แต่อย่างที่คุณหมอและท่านอาจารย์ได้พูดไว้ว่า แต่ละตัวสินค้านั้นต้องมาดูในรายละเอียดว่าเราจะได้อะไร

รศ.ดร.จุฑา มณีสไพบูลย์

การเริ่มให้มีการเปิดประชาพิจารณ์ หรือเอาไปให้สภาหอการค้า จริงๆ ในต่างประเทศที่ต้องผ่านรัฐสภาเพราะในนั้นเป็น In trade group กลุ่มต่างๆ นั้นเลือกประชาชน แต่ของเราตอนนี้ก็ยังเชื่อไม่ได้ เดี่ยวเข้ารัฐสภาจะยิ่งแยกว่าเดิม เพราะเสียงส่วนใหญ่ไม่ใช่เสียงจากประชาชน อาจจะเสียงจากประชาชนบางส่วน

ถ้าหากเข้าไปแล้ว ท่านพูดไม่ได้กล่าวว่าทำไมญี่ปุ่นถึงไม่ยอมเจรจาเรื่องข้าวสาลีก็ เพราะชาวนาเสียงดังมาก มีโอกาสจะเลือกใครเป็นรัฐบาลไม่เป็นรัฐบาลก็ได้ เพราะฉะนั้นชาวนาญี่ปุ่นรวยที่สุด ต่างจากชาวนาไทย หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดิน เพราะฉะนั้นเจรจาอย่างไรก็ไม่มีโอกาสออกเสียง เพราะฉะนั้นสิ่งที่ดิฉันคิดว่าน่าจะเปิดตั้งนานแล้วและกระทรวงต่างประเทศน่าจะทำงานกลับกัน โดยทุกอย่างนั้นต้องเริ่มมาจากประชาชน

คิดว่าตรงนี้เราน่าจะมาดูกันว่าทำอย่างไรส่วนร่วมต้องมาจากเสียงประชาชนและคนที่อยู่ในการค้ามันๆ เลือที่โบ้เบ้ตอนนี้ 3 ตัว 100 มาจากจีน คนไทยที่เย็บเสื้อไม่สามารถเย็บได้แล้ว ตรงนี้เป็นสิ่งที่พวกเราต้องช่วยกันคิด แต่สิ่งที่ดิฉันอยากจะเสริมจากคุณหมอสมนศักดิ์สถินคือ ข้อดีของประเทศไทยอยู่ตรงที่เราใช้ภาษาไทย เราไม่จำเป็นต้องไปบอกว่าทุกคนต้องพูดภาษาอังกฤษเก่งแล้วราคาแพง

ดิฉันได้ศึกษาพระราชบัญญัติแพทยสภา พระราชบัญญัติทนายความ และของสภาวิศวกร พบว่าแพทยสภาและสภาทนายความนั้นเก่งมาก มีการปรับเปลี่ยนพ.ร.บ.ให้ทันท่วงที

เพราะแม้แต่ชาวต่างชาติที่เข้ามาขอเป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมาย ต้องมีการยื่นต่อสหภาพนายความ รวมทั้งแพทยสภานั้นต้องสอบ เป็นภาษาไทย รายละเอียดมีอีกค่อนข้างเยอะ ซึ่งเป็นการเปิด เสรีแบบปิด ฉะนั้นหลายๆ อย่างถ้าเราคิดจะเปิดเสรีต้องมีการ ป้องกันตนเองด้วย ถ้าเปิดเสรีหมดเราหมดตัว

ศ.ดร.อมเรศ ภูมิรัตน์

การเจรจาจะไปได้เสียหมดทุกอย่างก็คงเป็นไปไม่ได้ และในที่สุดคงต้องลงรายละเอียด

หากยกตัวอย่างทรัพย์สินทางปัญญา ถ้าเราบอกว่าไม่ ยอมยึดอายุสิทธิบัตรเด็ดขาด ไม่ยอมยึดอายุลิขสิทธิ์เด็ดขาด แต่อาจจะยอมได้ในแง่ของสนธิสัญญาพีซีทีอันนี้อาจจะพอยอมได้ ประเทศไทยอาจจะเข้าไปอยู่ในสนธิสัญญานั้นได้ เพื่อให้จดให้ ดีขึ้น อาจจะยอมได้ในเครื่องหมายการค้า อาจจะยอมไปถึง กลิ่น เสียด้วย ฉะนั้นในแง่ของการเจรจาคงจะต้องลงไป ในรายละเอียด ว่ามีผลกระทบมากน้อยแค่ไหน

ส่วนคำถามประเทศไทยเราก็เป็นห่วงเรื่องความรู้ ดั้งเดิม ความรู้พื้นฐาน ความรู้ทรัพย์สินทางปัญญาที่ปู่ ย่า ตา ยาย สะสมมา อันนี้มีกฎข้อบังคับ กฎหมายหลายๆ อันที่ พยายามใส่เรื่องนี้ไว้ ในแง่การค้นหาล้างกำเนิดของสิ่งที่เขาจะ มายื่นจดสิทธิบัตรหรือลิขสิทธิ์ จริงๆ แล้ว มันเกิดจากไหน ความมีส่วนร่วมของบรรพบุรุษอยู่ตรงไหนบ้าง

สุดท้ายผมคิดว่าที่พูดกันอยู่หลายครั้ง ว่าเปิดสินค้า เอฟทีเอ แล้วมีสินค้าจากเมืองจีนมาซึ่งถูกกว่าและคุณภาพดีกว่า อันนี้คาดหวังได้ว่าจะเกิด แต่สิ่งที่น่าจะมีคือ ทำอย่างไร เราถึงจะทำให้ถูกกว่าและดีกว่าที่นำเข้ามาจากเมืองจีน เราจะต้องพัฒนาตัวเราเองขึ้นมาอีก หรือถ้าเราไปสนใจสิ่งอื่นที่เรา อาจทำได้ดีกว่าและถูกกว่า

เพราะฉะนั้นในรัฐบาลเองก็ต้องพยายามดูว่า ถ้าสิ่งพวกนี้ทะลักเข้ามาในบ้านเรา เราจะมีวิธีการทำอย่างไรให้ ประชากรของเราได้อะไรที่ดีกว่าและถูกกว่า อาจจะไม่ใช้สินค้า อย่างเดียวกันอาจเป็นสินค้าที่ต่างกัน อย่าไปมองเมืองจีนเป็นคู่แข่ง มองคู่แข่งที่เหนือกว่านั้น การเปิดเสรีในลักษณะนี้ ในระยะแรกคงต้องมีเรื่องพวกนี้อยู่บ้าง แต่อาจเป็นช่วงที่ส่งถ่ายให้ คุณภาพชีวิตของเราดีขึ้น ซึ่งผมคิดว่านั่นเป็นสิ่งที่เราทุกคนหวังไว้ หากเปิดการแข่งขันแล้วจะเกิด win win situation ขึ้น คือ ทุกคนได้หมด ทุกคนดีหมด แม้จะมีได้เปรียบเสียเปรียบบ้างแต่ ในภาพรวมแล้วก็คงจะได้ประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย

สุดท้ายผมคิดว่าที่พูดกันอยู่หลายครั้ง ว่าเปิดสินค้า เอฟทีเอ แล้วมีสินค้าจากเมืองจีนมาซึ่งถูกกว่าและคุณภาพดีกว่า อันนี้คาดหวังได้ว่าจะเกิด แต่สิ่งที่น่าจะมีคือ ทำอย่างไร เราถึงจะทำให้ถูกกว่าและดีกว่าที่นำเข้ามาจากเมืองจีน เราจะต้องพัฒนาตัวเราเองขึ้นมาอีก หรือถ้าเราไปสนใจสิ่งอื่นที่เรา อาจทำได้ดีกว่าและถูกกว่า

เพราะฉะนั้นในรัฐบาลเองก็ต้องพยายามดูว่า ถ้าสิ่งพวกนี้ทะลักเข้ามาในบ้านเรา เราจะมีวิธีการทำอย่างไรให้ ประชากรของเราได้อะไรที่ดีกว่าและถูกกว่า อาจจะไม่ใช้สินค้า อย่างเดียวกันอาจเป็นสินค้าที่ต่างกัน อย่าไปมองเมืองจีนเป็นคู่แข่ง มองคู่แข่งที่เหนือกว่านั้น การเปิดเสรีในลักษณะนี้ ในระยะแรกคงต้องมีเรื่องพวกนี้อยู่บ้าง แต่อาจเป็นช่วงที่ส่งถ่ายให้ คุณภาพชีวิตของเราดีขึ้น ซึ่งผมคิดว่านั่นเป็นสิ่งที่เราทุกคนหวังไว้ หากเปิดการแข่งขันแล้วจะเกิด win win situation ขึ้น คือ ทุกคนได้หมด ทุกคนดีหมด แม้จะมีได้เปรียบเสียเปรียบบ้างแต่ ในภาพรวมแล้วก็คงจะได้ประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย

ผมฟังจากที่วิทยากรหลายๆ ท่านพูดเมื่อเช้าและตอนบ่าย ผมเห็นว่าค่าเสรีในตัวมันเอง ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ดีหรือเลว แม้กระทั่งเอฟทีเอ หรือดับเบิลยูทีโอ ในตัวมันเองก็ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ดีหรือเลว ขึ้นอยู่กับว่าเราจะนำมาใช้อย่างไร

สิ่งที่คุณบัณฑิตพูดทิ้งท้ายว่าการทำเอฟทีเอ เหมือนกับเป็น Game theory ถ้ามันเป็น Game theory ผมไม่แน่ใจว่ามันเป็นทฤษฎีการเล่นเกม ผมไม่รู้ว่า ณ ขณะนี้เรากำลังอยู่ในสถานการณ์นักโทษหรือ Prisoner Dilemma หรือไม่ ถ้าเราอยู่ในสถานการณ์นั้น ใครก็ตามที่เข้ามาเจรจากับเรา หรือใครก็ตามที่อยู่ฝ่ายเดียวกับเราต้องสามัคคีกับเรามากๆ เพราะว่าในสถานการณ์นักโทษ ถ้านักโทษคนหนึ่งสารภาพ นักโทษอีกคนช่วยด้วย ถ้านักโทษทั้งคู่สามารถที่จะปกปิดความลับได้ นักโทษทั้งคู่ได้ประโยชน์ ถ้านักโทษทั้งคู่เปิดเผยความลับของกันและกันและออกไป นักโทษทั้งคู่ติดคุก เพราะฉะนั้นต้องมีความสามัคคีมาก คือถ้าสมมุติว่าไม่มีความสามัคคีกันก็จะเกิดปัญหาขึ้นมาทันที

ผมจึงคิดว่าถ้าเรายังอยู่ในการเล่นเกมที่นี้เป็นเกมที่ค่อนข้างเสี่ยงและก็ไม่รู้ว่าใครจะไว้ใจใครได้มากน้อยแค่ไหน ถ้าเราคิดว่าเราไว้ใจพวกเดียวกันได้ ในภาคเช้าผมเชื่อเป็นอย่างยิ่งว่าข้าราชการไทยทำเพื่อประโยชน์ของประเทศไทย การเจรจา

ปัจฉิมกถา เรื่อง ‘แท้ก็จริงแล้ว FTA เป็นกับดักหรือโอกาสกันแน่’

ดร.เจษฎ์ โทณะวณิก
คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

ท่านต้องศึกษามาเป็นอย่างดี และต้องดำเนินการตามความรู้
ความสามารถ และไปหาผู้เชี่ยวชาญมาเพิ่ม แต่สิ่งที่ผมเป็นห่วง
คือหนึ่งประเทศชาติ สองประชาชน สามข้าราชการผู้เข้าเจรจา

ถ้าหากเรามองย้อนไปเมื่อราวปีพ.ศ. 2540 เกิดอะไร
ขึ้นกับประเทศไทย มีใครในนี้คิดว่าธนาคารแห่งประเทศไทย
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย รองผู้ว่าการธนาคารแห่ง
ประเทศไทย ณ ขณะนั้นต้องการให้เกิดความล่มสลายทาง
เศรษฐกิจขึ้น มีใครต้องการให้ค่าเงินบาทมันเกิดการผกผัน
แปรเปลี่ยนจาก 26 บาท ณ ขณะนั้น พุ่งพรวดขึ้นไปเรื่อย ๆ จน
กระทั่ง 50 บาท ผมไม่เชื่อว่ามีใครอยากให้เป็นอย่างนั้น และผม
ก็เชื่อว่าผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย รองผู้ว่าการธนาคาร
แห่งประเทศไทย 3-4 คน ณ ขณะนั้นใช้ความรู้ความสามารถ
อย่างเต็มภูมิ ศึกษาเป็นอย่างดี แต่เกิดอะไรขึ้น

แล้วสิ่งที่ผมเป็นห่วงมากกว่านั้นคือ ในขณะที่เกิด
ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจ ทำไมเมื่อเกิดความผิขึ้นหรือมีการกล่าว
หาว่าได้มีการกระทำผิขึ้น จึงได้มีอดีตผู้ว่าการธนาคารแห่ง
ประเทศไทยคนเดียวที่ต้องรับหน้สินทั้งหมดไป ท่านเชื่อหรือไม่ว่า
ในขณะที่ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการในช่วงนั้น ไม่มี
นักการเมืองคนใดที่อยู่ใ่อำนาจรู้เรื่องนี้เลย ท่านคิดว่าเป็นไป

ได้ไหม แต่สุดท้ายใครเป็นผู้ที่รับความผิด ใครเป็นผู้ที่ถูกพิพากษา ให้ใช้หนี้จำนวนเป็นแสน ๆ ล้าน ท่านจะหาเงินมาจากไหน ผมไม่ต้องถามให้ข้าราชการคนใดคนหนึ่งต้องมาตกที่นั่งลำบากเช่นนี้ และผมเชื่อว่าทุก ๆ คนที่ทำงานด้านนี้ก็ไม่อยากให้เกิดปัญหานี้ขึ้น

ในเรื่องเอฟทีเอก็เช่นเดียวกัน ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้น ใครจะเป็นผู้รับ อย่าลืมว่าผู้มีอำนาจสั่งมาเป็นเชิงนโยบาย อาจารย์หมอสุมศักดิ์บอกว่ามันไปเลียนเคยกแล้วไว้ว่า The devils are in the detail ใครเป็นคนที่สร้าง detail ไม่ใช่ผู้เจรจาหรือใครเป็นคนบรรจุรายละเอียดเข้าไป แล้วใครจะกลายเป็น devil ใครจะกลายเป็นคนทำให้สิ่งร้าย ๆ เกิดขึ้น ตรงนี้เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงมาก

การค้าเสรีเป็นสิ่งที่ดีใหม่ ศาสตราจารย์ชาวอินเดีย ท่านหนึ่งเขียนไว้ เข้าใจง่ายมากกว่าประโยชน์การค้าเสรีจะเกิดขึ้น ได้ก็ต่อเมื่อมีการโยกย้ายเปลี่ยนอุตสาหกรรมได้อย่างเสรี และผู้คนที่ทำงานสามารถโยกย้ายเปลี่ยนสาขางานได้อย่างเสรี เพราะเมื่อการค้าขายมีปริมาณที่ตกลง เนื่องจากราคาตกลง มันต้องมีการเคลื่อนย้ายจากประเทศอื่นเข้ามา

สมมุติวันนี้ท่านขายสินค้าสักอย่างหนึ่งในราคา 20 บาท ไม่มีภาษี ต่างชาติสามารถที่จะเข้ามาขายได้ในราคา 10 บาท พอต่างชาติขายได้ราคา 10 บาท ราคาตลาดก็กลายเป็น 10 บาท ถ้าท่านจะสู้ ท่านก็ต้องสู้ในราคาร้านั้น ในขณะเดียวกันคู่แข่งราคาของท่านก็จะเกิดระบบเดียวกันขึ้น คือในประเทศเคยขาย 20 บาท พอลดภาษีราคาลงมาเหลือ 10 บาท ทุกคนก็ต้องขายในราคา 10 บาท นี่คือนี่ที่ผู้บริโภคได้แน่นอน นี่คือทฤษฎีว่าทำไมการค้าเสรีถึงดี แต่เราจะสามารถทำได้ตามทฤษฎีหรือไม่และทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในเอฟทีเอคือการค้าหรือเป็นการขายไปซื้อมา โดยตรงอย่างนี้หรือไม่ โดยเฉพาะเรื่องการเคลื่อนย้าย เป็นการเคลื่อนย้ายได้เสรีจริงหรือเปล่า

อีกประเด็นคือ การใช้ภาษา ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมาก แม้กระทั่งผมเรียนกฎหมายมาพอสมควร ผมยังอ่านภาษาบางตัวไม่เข้าใจเลย เพราะผู้เขียนอาจจะตั้งใจเขียนไม่ให้ใครเข้าใจ เพื่อที่จะได้สามารถพูดคุยกันได้ในกรอบที่จำกัด สิ่งที่คุณบัณฑิต

บอกว่ามีข้อตกลงเรื่องรักษาความลับกันไว้ ในบางมุมถึงแม้ไม่มี ข้อตกลงรักษาความลับ บางบริบท เราก็อ่านไม่เข้าใจ เพราะ เป็นการเขียนแบบซ่อนเงื่อน แล้วก็ทิ้งตีความกันไป เพราะ สารัตถะที่แท้จริงหรือว่าความหมายอยู่ที่คน 2-3 คน หรืออยู่ที่ คนที่เสนอมาคิดแบบนั้น ถ้าเป็นแบบนี้เอาให้ดูก็ไม่มีประโยชน์ ต้องอธิบายให้ฟังด้วย และผมเชื่อว่าในที่นี้เราทุกคนไม่สามารถ ที่จะเข้าใจในภาษาที่นักเจรจาใช้ด้วยกันทุกคน ผมคนหนึ่งที่ยอมรับว่าผมไม่ได้เข้าใจทุกอย่าง

เมื่อเป็นเช่นนี้เอาเนื้อหาเอาถ้อยความ มาให้พวกเราดู พวกเราก็ไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้น จะบอกว่าเปิดเผย คุณก็ไปดูเอาใน เว็บไซต์ อย่าลืมนะใน เว็บไซต์ พวกเราในห้องนี้อาจจะรู้ในเว็บไซต์ นั้นคืออะไร เข้าในเว็บไซต์อย่างไร แล้วคนทุกคนในประเทศนี้ เข้าได้เหมือนกันทุกคนหรือเปล่า คนในประเทศนี้เข้าไปแล้วเอามาอ่านได้เหมือนกันไหม เข้าใจเหมือนกันหมดหรือเปล่า

ผมถือว่าเป็นสิ่งที่ดีมากที่ท่านทูตทวิตบอกว่า เมื่อ ท่านเข้ารับงานในฐานะเป็นที่ปรึกษาของรองนายกรัฐมนตรี จาตุ- ศรพิทักษ์แล้ว ท่านจะเดินทางพูดคุยกับประชาชน จะพยายาม ทำความเข้าใจกับทุก ๆ ที่ ผมเชื่อว่าท่านจะใช้ภาษาที่ในแต่ละ ภาคส่วนเข้าใจ ซึ่งจะทำให้มันเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถ ตีความเอฟทีเอได้จริง ๆ

อีกประเด็นในเรื่องของการตีความเอฟทีเอ เมื่อเรา รู้ เราเข้าใจ เราตีความได้แล้ว ประโยชน์คืออะไร มีท่านหนึ่งที่พูด ถึงมาตรา 214 ของรัฐธรรมนูญ เรื่องการทำประชามติ ถ้าหาก ให้พวกเราอ่าน ให้พวกเราทำความเข้าใจ แล้วพวกเราไม่มีสิทธิ ไม่มีเสียงในการที่จะทำประชามติ ไม่สามารถที่จะไปบอกได้ว่า สิ่งนี้ดี สิ่งนี้ไม่ดี แล้วจะได้ประโยชน์อะไร เราฟังไปแล้วเราจะ ไปทำอะไรได้ เราอ่านไปแล้วเราทำอะไรได้ ยิ่งถ้าไปผนวกกับ ความคิดที่เราได้ยินบ่อย ๆ ว่าเมื่อพวกท่านเลือกผมมาแล้ว ผมก็ จะทำให้พวกท่านอย่างดีที่สุด ถ้าไม่เชื่อใจก็อย่าเลือกผมใน คราวหน้า ถ้าคิดแบบนี้แล้วจะเกิดประโยชน์อะไรขึ้นกับเอฟทีเอ ใหม่ แล้วพวกเราจะมีสิทธิมีเสียงที่จะพูดอะไรได้หรือไม่ ตรงนี้ เป็นประเด็นที่ต้องเพิ่มเข้าไปหลังจากเราได้รับรู้แล้วว่าเนื้อหาคือ

อะไร แล้วเราจะนำมาใช้อย่างไรต่อ

ส่วนของแนวคิดหลักของการค้าเสรี เป็นเรื่องปกติที่ประเทศใหญ่ต้องได้เปรียบประเทศเล็ก ช่วงเข้าผู้เจรจาจากกระทรวงต่างประเทศและกระทรวงพาณิชย์บอกว่าได้มีความพยายามถ่วงดุลความได้เปรียบเสียเปรียบอยู่ตลอด ซึ่งถ้าเป็นจริงตามที่ท่านพูด ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่ดี แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่เราเห็นในการนำเสนอ โดยเฉพาะในเอฟทีเอของประเทศอย่างสหรัฐ ไม่ได้ถูกนำเสนอบนพื้นฐานว่าใครได้ใครเสียหรือบนพื้นฐานว่าใครต้องการอะไรมากน้อยแค่ไหน แต่อยู่บนพื้นฐานที่ว่า ได้มีกฎหมายของประเทศหนึ่งซึ่งเป็นประเทศใหญ่ กำหนดไว้ให้ทำเช่นนั้นเช่นนั้น แล้วประเทศใหญ่นั้นได้บอกกับรัฐสภาของตนว่าจะไปทำอะไรบ้าง ก็ต้องเดินตามนั้น

ถ้าเจรจากันบนพื้นฐานอย่างนี้ เราลำบาก เราเสนอยากมากกว่าสิ่งที่เราอยากจะทำให้เกิดขึ้นนั่นคืออะไร มีท่านผู้มีเกียรติบอกว่าในเรื่องของภูมิปัญญาไทย เรื่องทรัพย์สิน สัมบัติที่เป็นของชาติไทย เราจะทำอย่างไรที่จะทำให้เขามาคุ้มครองรักษาของเราได้เหมือนกัน เราทำไม่ได้ เพราะว่าประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้นำเสนอต่อรัฐสภาไว้ว่าจะเจรจาเรื่องนี้ด้วย ผมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเราจะสามารถทำได้อย่างที่หลาย ๆ ท่านบนเวทีพูดว่า ถ้าในเมื่อเป็นเรื่องระหว่างของรัฐบาลกับรัฐสภาของสหรัฐ เราก็นำเสนอไป คุณไปเจรจากันเอง

นอกจากนั้น ในเรื่องของการเจรจาทวิภาคี คุณบัณฑิตบอกว่าเกิดขึ้นเพราะว่า สหรัฐมองว่าพวกประเทศหัวแข็งเจรจาพหุภาคีลำบาก เพราะฉะนั้นต้องเจรจาแบบทวิภาคี แต่ผมเชื่ออย่างยิ่งว่าประเทศไทยไม่ใช่ประเทศหัวแข็ง ถ้าใช้ทฤษฎีนี้แล้ว ประเทศไทยไม่ต้องเจรจากับสหรัฐ ประเทศไทยเป็นประเทศที่หัวอ่อนมาก สหรัฐขออะไรมาเคยไหมที่ประเทศไทยไม่ให้ ท่านลองคิดดู เราหัวแข็งจริงหรือเปล่า

ในบางเรื่องเราไม่เคยที่จะคิดมีหรือยังไม่ถึงเวลาที่จะมี แต่เราก็ต้องมีก่อนเวลาอันควร เช่นเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ยกตัวอย่างเรื่องสิทธิบัตร ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่เคยคิดเลยว่าเราจะต้องมีนับตั้งแต่ พ.ร.บ.สิทธิบัตรฉบับแรก พ.ศ.2522 สาเหตุที่เราต้องมี

พ.ร.บ.ฉบับนี้ เพราะว่าบริษัท วอร์เนอร์ แลมเบิร์ต ยื่นฟ้อง บริษัทไทยบริษัทหนึ่งซึ่งไปทำยาที่เหมือนหรือคล้ายกับยาของบริษัทวอร์เนอร์ฯ เขาฟ้องศาล ศาลพิจารณากฎหมายไทย ทั้งหมดทั้งมวลแล้วศาลพิจารณายกฟ้องเนื่องจากว่าไม่มีการคุ้มครองที่บริษัทเรียกว่าสิทธิบัตรอยู่ในประเทศนี้ เพราะฉะนั้นบริษัทก็ต้องวิ่งกลับไปฟ้องแม่ที่ประเทศแล้วแม่ก็ต้องมาไล่บีบบราซิลกระทั่งเราต้องมี พ.ร.บ.สิทธิบัตร 2522 ออกมา

เนื่องจากเราเห็นว่าเรื่องของยาไม่ควรที่จะปล่อยในการคุ้มครองเหมือนกับการประดิษฐ์อื่นๆ เราก็ได้กำหนดคณะกรรมการยาไว้เป็นพิเศษในการดูแลเรื่องยา แม่คนเดิมของบริษัทก็สั่งให้เรายกเลิก นำเอาออกไปเสีย โดยเอาเราไปใส่ไว้ใน Watch List ในบัญชีประเทศที่ต้องถูกจับตา มาถึงการแก้ไข พ.ร.บ.สิทธิบัตร พ.ศ.2535 เราก็ต้องยกคณะกรรมการสิทธิบัตรยาออกไป เราต้องเปิดให้มีการคุ้มครองยาเหมือนกับการประดิษฐ์อื่นๆ และหลายๆ สิ่งตามมาเรื่อยๆ กฎหมายทางด้านทรัพย์สินทางปัญญามากมายที่เราพูดถึงการคุ้มครองพันธุ์พืช สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ฯลฯ นั้นมาจากข้อตกลงระหว่างประเทศที่เรียกว่า TRIPS ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบองค์การการค้าโลกหรือดับเบิลยูทีโอ ทั้งนี้ เราไม่เคยได้คิดเอง

ในส่วนอื่นๆ ของเอฟทีเอ ผมอยากจะเห็นสิ่งที่เราเรียกว่าเป็นความคิดของเราเอง นำเสนอที่เป็นความคิดของเราเอง โดยผ่านทาง การวิจารณ์ วิพากษ์ หรือประชันตจากผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งผมอยากจะเน้นย้ำว่า ผู้มีส่วนได้เสียในเรื่องของเอฟทีเอ คือ พวกเราทุกคน ประชาชนทุกคน

ผมไม่อยากจะเห็นรัฐบาลอ้างสิทธิในการเป็นผู้แทนของพวกเราทุกคน แล้วบอกว่าเขาคือผู้มีส่วนได้เสีย แม้กระทั่งผู้เจรจาเอง ก็ไม่ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ผู้มีส่วนได้เสียจริงๆ มีตัวตนและไม่ใช่เป็นเพียงแค่ภาคเอกชน ลองเทียบกับญี่ปุ่นดู อาจารย์จุฑาบอกว่าชวานาญี่ปุ่นเสียงดังมาก รัฐบาลไม่เจรจาเรื่องข้าวเรื่องเดียว แต่เรื่องข้าวอาจจะเป็นเรื่องแรกที่รัฐบาลไทยพร้อมที่จะเจรจาก็เป็นได้ เพราะชวานาไทยเสียงไม่ดัง ทั้งๆ ที่ถ้าเทียบอัตราส่วนแล้ว ผมคาดเดาเอาว่า กลุ่มคณะแนเสียงที่

เลือกรัฐบาลไม่เพียงแต่รัฐบาลทักษิณ แต่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ทุกกลุ่มคะแนนเสียงส่วนใหญ่และส่วนหลักคือชาวนา ลองไปตรวจสอบได้ แต่ทำไมชาวนาไม่ได้รับการเหลียวแล

ผมเชื่อว่าผู้เจรจาพยายาม ผมได้พูดคุยกับผู้เจรจาในหลายภาคส่วน เขาพยายามจะผลักดัน แต่สิ่งที่ผมห่วงใยกังวลคือในเอฟทีเอคนที่เขาพูดเป็นคนสุดท้ายและคนที่พูดเป็นคนแรกเป็นคนเดียวกัน คนที่สั่งคือคนที่สรุป เพราะฉะนั้นผมไม่ทราบว่าจะถ้าเจรจาไปแล้วมองบนพื้นฐานของผู้มีส่วนได้เสีย มองประโยชน์ของภาคเกษตรกรรม มองบนประโยชน์ของประชาชนทุกคน แต่เมื่อผ่านไปถึงผู้ที่จะเป็นคนสรุป จะออกมาลักษณะไหน

เราฟังเรื่องกลไกการเจรจาจากที่ทางทูตอินเดียได้อธิบายซึ่งเริ่มจากการวางนโยบาย จากนั้นนโยบายก็ลงมาที่การปฏิบัติ แล้วการปฏิบัติก็กลับไปบอกฝ่ายนโยบายซึ่งเป็นตัวสรุปว่าจะลงนามหรือไม่ จะให้ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นไปแนวทางไหน จะมีทิศทางแก้ไขเปลี่ยนแปลงปรับปรุงอย่างไร ซึ่งหลายๆ ท่านได้พูดถึงอำนาจอธิปไตยไว้ ว่าจะมีการแทรกแซงอำนาจอธิปไตยจากภายนอกหรือไม่

แต่สิ่งที่ผมเป็นห่วงคือการแทรกแซงอำนาจอธิปไตยจากภายใน การที่รัฐบาลซึ่งถืออำนาจบริหาร แทรกแซงอำนาจรัฐสภาซึ่งเป็นอำนาจนิติบัญญัติ หรืออำนาจนิติบัญญัติยอมเอาตนเองเป็นเครื่องมือของอำนาจบริหาร มันเป็นสองสิ่งที่จะปะปนกันอยู่ สิ่งที่เรายังหวังได้อยู่คืออำนาจของศาล แต่เรื่องเอฟทีเอไม่ไปศาล อันที่หนึ่ง ไม่ไปศาลยุติธรรมแน่นอน ศาลรัฐธรรมนูญไม่รู้ว่าจะไปได้หรือไม่ เพราะถ้าหากว่าเราได้อ่านบริบทของรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐธรรมนูญไม่ได้อนุญาตให้ว่าอยู่ดี ๆ เราจะเอาเรื่องไหนก็ตามไปส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความได้ว่ามันขัดกับรัฐธรรมนูญหรือไม่และผมอยากจะเห็นการใช้อำนาจอย่างโปร่งใส แม้เมื่อรัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน

ถ้าหากเราจะอยู่ในรัฐบาลที่เรียกว่ามีธรรมาภิบาลหรืออยู่ในประเทศที่ทุกฝ่ายต่างโปร่งใสต่อกันเปิดเผยต่อประชาชนเพียงแค่ว่าคิดถึงรัฐธรรมนูญมาตรา 224 มาตราเดียว ก็มีข้อกำหนดหรือบริบทของกฎหมายที่กำหนดกรอบไว้ว่าจะอะไรบ้างที่ต้องไป

ผ่านรัฐสภา ถ้าคิดแค่นี้ก็คือการบีบตัวเองให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย ซึ่งกรอบของกฎหมายนั้นเป็นเพียงตัวอักษร สิ่งที่อยู่เหนือกรอบของกฎหมายขึ้นไป เป็นสิ่งที่เราพูดกันบ่อยแต่ไม่เคยได้รับการนำมาปฏิบัติ คือสิ่งที่เรียกว่า หลักนิติธรรม หรือฝรั่งพูดกันว่า Rule of Law ซึ่งใหญ่กว่ากฎหมาย กฎหมายเป็นเพียงแค่สิ่งที่เขียนขึ้นมาใช้ชั่วคราว

ถ้าหากจะเข้าใจเรื่องราวของเอฟทีเอ สิ่งที่เราจะต้องพิจารณาคือเรื่อง Rule of Law และสิ่งที่สำคัญที่สุดใน Rule of Law คือเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับที่ง่ายที่สุด คือมีตัวแทนของประชาชนได้เข้าไปพิจารณาทุก ๆ ส่วนของเอฟทีเอ เรื่องนี้ผมเรียนรู้มาจากผู้แทนการค้าของสหรัฐ ซึ่งเขาพยายามลอบบีคนในส่วนต่าง ๆ ของสังคมไทย เพื่อที่จะให้เห็นความชอบธรรมว่าการมีเอฟทีเอนั้นดีอย่างไร ทำไมถึงควรจะมีเรื่องนี้เรื่องนั้น แล้วเขามีมุมมองเข้ามาเจรจากับประเทศไทยอย่างไร ซึ่งผมก็เป็นหนึ่งในผู้โชคดีที่เข้ามาขอคุยด้วย

เขาได้อธิบายให้ผมฟังว่ากติกาในประเทศเขานั้นไม่ได้อนุญาตประชาชนทั้งประเทศมานั่งเสนอความคิดเห็นได้ทั้งหมด แต่เขาให้ประชาชนทั้งประเทศ ในแต่ละภาคส่วนเลือกตัวแทนของตนขึ้นมา ซึ่งเมื่อรวมในแต่ละภาคส่วนแล้ว จะมีคนเข้ามาประมาณ 800-900 คน ทั้ง 800-900 คนจะสามารถเห็นเนื้อหา ข้อความในการเจรจา และจะสามารถพูดให้ความคิดเห็นขอแก้ไข ขอเปลี่ยนแปลง นำเสนอความคิดเห็นเพื่อที่จะให้เกิดประโยชน์กับคนทั้ง 200-300 ล้านคนอย่างแท้จริง แล้วเขาพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนถ้าหากตัวแทนของประชาชนเหล่านี้บอกว่าเป็นสิ่งที่ควร

ผมคิดว่ากระบวนการนี้ ประเทศไทยเราอาจกำลังมี เพราะฟังจากท่านพิศาล ท่านทูตนิวยอร์กเมื่อเข้าว่าได้มีการปรึกษาหารือกับภาคประชาชน ท่านทูตนิวยอร์กบอกว่าทั้งหมดทั้งมวลมีภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาชน ภาคส่วนอื่น ๆ ปลีกย่อย เข้ามาช่วย ซึ่งผมคิดว่าถ้ามีการเจรจามีการปรึกษาหารือไปพร้อม ๆ กันอยู่เสมอ จะเป็นสิ่งที่ช่วยเอฟทีเอได้เป็นอย่างมาก

นอกจากนั้นในกระบวนการเจรจา ผมคิดว่าถ้าจะให้
เกิดผลดีที่สุดในการบวนการเจรจา คนที่เจรจารวมถึงคนที่วาง
นโยบายต้องคิดแบบตัวแทนไม่ใช่คิดแบบตัวการ คนที่มีอำนาจ
เต็มจริง ๆ คือตัวการ อะไรก็ตามที่ตัวการสั่งให้ตัวแทนไปทำ
ตัวแทนถึงจะทำได้ ถ้าตัวแทนไปจัดการอะไรที่ตัวการไม่ได้มอบ
อำนาจไว้ให้ถือว่าตัวแทนทำนอกเหนืออำนาจ ต้องรับผิดชอบ
ด้วยตัวเอง ตัวการไม่ต้องรับผิดชอบ ตัวการในที่นี้คือประชาชน

แต่สิ่งที่ไม่เหมือนกันอยู่หนึ่งอย่างคือ ตามตัวบริบท
ของกฎหมายนั้นเป็นเรื่องของเอกชนกับเอกชน ตัวการตัวแทน
เป็นคนใดคนหนึ่ง ตัวการพอที่จะบอกได้ว่าไม่รับผิดชอบในสิ่งที่
ตัวแทนทำ แต่เราประชาชนคนไทยสามารถที่จะบอกได้หรือไม่ว่า
ไม่รับผิดชอบในสิ่งที่ผู้เจรจา เจรจาไป หรือรัฐบาลได้ลงนามไป
เราจะไปพูดอย่างไร ขอย้ายประเทศไทย ถ้าเราย้ายประเทศไทย
ไม่ได้ขอย้ายอะไรแทนที่ ผมไม่ขอพูดในส่วนนั้น เพียงแต่ว่าถ้า
คิดในฐานะที่เป็นตัวแทน เราจะต้องนำเอาสิ่งที่ตัวการประสงค์
จะให้เกิดขึ้น หรือประสงค์ให้เป็นประโยชน์เข้าไปบรรจุไว้ใน
เนื้อหาของเจรจา ซึ่งเนื้อหาของเจรจาที่ผมเข้าไปศึกษาดู คือการ
ที่ประเทศอื่นเสนอมาน แล้วเรามาแย้ง มาพิจารณาว่าข้อความ
นี้ดีหรือไม่ เนื้อหาตรงส่วนนี้เราแก้ไขตัดทอนอย่างไรดี สิ่งที่เขา
เสนอมาน เราจะเขียนคำพูดอะไรใหม่ เราเอาสิ่งที่เขาเสนอมาน
มานั่งคุยกันดีกว่า ผมคิดว่าถ้าเจรจาแบบนี้จะเป็นประโยชน์ก็ต่อ
เมื่อเราใช้วิธีรับแทนรุก

ในฐานะที่ผมพิจารณาสัญญาให้ลูกค้าบ่อย ๆ หรือดูงาน
ให้คนอื่นบ่อย ๆ วิธีรับแทนรุก จะได้ประโยชน์ถ้าเราใช้เป็น และ
ใช้อย่างนั้นจริง ๆ คือ ผมไม่เขียนสัญญาเอง เพราะเรียนตามตรง
ผมขี้เกียจเขียน ผมให้คนอื่นเขียนส่งมาให้ผม แล้วผมจะปรับแก้
อะไรที่มันเหมาะสมอยู่แล้วผมก็จะเอาไว้อย่างนั้น ผมก็ปรับแก้
ในสิ่งที่ผมต้องการเพื่อที่จะปรับให้สิ่งที่ใครก็ไม่รู้เขียนมา เป็นไป
ตามที่ผมต้องการ อันนี้คือการรับแทนรุก แทนที่ผมจะต้องมา
นั่งเขียนหนึ่งพันคำสองพันคำเอง ผมให้คนอื่นเขียน 1,000-
2,000 ผมแก้ของเขา 500 คำ ผมเติมของผม 500 คำ ผมก็ได้
สิ่งที่ผมต้องการ

ถ้านี่คือแนวทางการเจรจาของเอฟทีเอไม่ว่าจะญี่ปุ่น หรือสหรัฐ หรือว่าของอะไรต่อมีอะไรที่จะเกิดขึ้น หรือ ณ ขณะนี้ กำลังเจรจาอยู่ ผมคิดว่าเป็นกระบวนการที่ดี เป็นกระบวนการที่เราให้คนอื่นทำงานให้ แต่หากไม่ใช่กระบวนการคนอื่นทำงานให้ แต่เราไม่รู้ว่าจะเสนออะไร หรือเรานั่งรอแต่จะให้เราเสนอมา ผมคิดว่ากระบวนการนี้เป็นกระบวนการทำให้เราเสียมากกว่าได้ และทำให้เรานั่งอยู่ในสภาวะตั้งรับอย่างเดียว และก็ไม่ว่าเรารับเพื่ออะไร

นอกจากนั้นในเอฟทีเอ ควรจะมีการแบ่งชัดเจนว่ากรณีไหน เนื้อหาอะไรที่สามารถจะคุยกันได้ง่าย ๆ อะไรที่คุยกันได้ยาก ปานกลาง อะไรที่ต่างฝ่ายต่างไม่ลงรอย เช่น สมมุติประเทศไทย บอกว่าเรื่องสุขภาพไม่พูดถึง เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาไม่พูดกัน สหรัฐอาจจะบอกว่าเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาขอเป็นอันดับ 1 ส่วนเรื่องนี่คือเรื่องของคนต่างคนต่างความคิดเอาไปไว้อันดับ 3 อาจจะเป็นเรื่องที่ไม่ควรเจรจาเลย หรืออาจจะต้องพิจารณาในรายละเอียดมาก เรื่องที่เจรจาดกกลงกันได้ก็เจรจาดกกลงกันไปเลย

ถ้าหากว่าใครที่คุ้นเคยกับระบบศาลไทย หรือระบบศาลที่ไหนก็ตาม จะมีสิ่งที่เรียกว่า ‘ชั่งสองสถาน’ เฉพาะในคดีแพ่ง คือมาพิจารณาว่าจะมีประเด็นอะไรบ้างที่เราหยิบยกขึ้นมาถกกัน หรือจะต้องอ้างพยานนำสืบในศาล มีประเด็นอะไรบ้างที่เป็น ข้อกฎหมายที่ไม่ต้องถกเถียงกันก็ขอให้ศาลจัดการพิจารณา ในเรื่องปัญหาข้อกฎหมายให้จบ ก็คือวิธีการเดียวกัน แยกให้เห็นชัดว่าเรื่องไหนที่มีปัญหา เรื่องไหนที่ไม่มีปัญหา ไม่อย่างนั้น ถ้าเอามารวมกันทุกเรื่อง ก็จะกลายเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาหมด และก็เป็นเรื่องที่เจรจาไม่ได้ แล้วก็ส่งผลกระทบมาว่ากลายเป็น เรื่องลับที่พวกเราไม่มีสิทธิได้เห็น ทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วหลาย ๆ เรื่องพวกเราจะดูเมื่อไรก็ได้ไม่ใช่เรื่องหนักหนาสาหัสอะไรเลย คุยกันได้ง่าย ๆ แต่เขาไปเอาสิ่งที่เป็นท่าทีลับ เข้ามารวมกัน แล้วบอกว่าทั้งหมดคือเรื่องความลับ

ถ้ากระบวนการเจรจาเป็นแบบนี้ เราไม่มีทางได้เห็น เนื้อหา และเนื้อหาบางอันผมฟังจากผู้แทนเจรจาของสหรัฐ เช่น

เรื่องยา เรื่องทรัพย์สินทางปัญญา เขาบอกว่ายังไม่ได้เสนอเลย ซึ่งทางฝ่ายไทยบอกว่าเขายังไม่ได้เสนอ แต่ถ้าหากเราเรียนรู้จากสิ่งที่ผ่านไปแล้ว ในเรื่องที่อ่อนไหวที่สุดของการเจรจาระหว่าง สหรัฐกับออสเตรเลีย สหรัฐเอามาวางบนโต๊ะเป็นเรื่องสุดท้าย ในการเจรจาครั้งสุดท้าย และน่าจะเป็นวันสุดท้ายของการเจรจา โยนลงบนโต๊ะถ้าเกิดคุยเรื่องนี้ก็คุย ถ้าไม่คุยเรื่องนี้ก็จบกัน

ลองคิดง่าย ๆ ว่าสมมติว่าตัวเองเป็นผู้เจรจา เจรจากมา ปีสองปี ลงทุนลงแรงไปมากน้อยแค่ไหน ใช้เงินไปมหาศาล ขนาดไหน ถ้าอยู่ดี ๆ เราไม่รับเรื่องสุดท้าย เช่น ไม่รับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา สหรัฐบอกว่าไม่รับลงนามกับประเทศไทย เพราะประเทศไทยไม่รับเรื่องสุดท้าย เราในฐานะผู้เจรจาร์บรอง ถูกใครก็ไม่รู้ด่าเบ่งแน่ เพราะกลายเป็นเรื่องที่เราต้องรับ เป็นเพียงเพราะว่าไม่ได้แยกแยะให้เห็นชัดเจนว่าเรื่องไหนควรจะเจรจากันเมื่อไหร่ และจะหยิบยกมาพิจารณาด้วยเหตุผลอะไร

ท่านทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น จะแสดงความคิดเห็นที่ผิดหรือถูกในฐานะประชาชน ก็มีสิทธิที่จะพูด และผมบอกได้เลยว่าถ้าท่านแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต ถ้าไม่ได้ด่าพ่อล้อแม่ใคร ไม่ได้หยิบยกเรื่องส่วนตัวของใครคนใดคนหนึ่งขึ้นมาประจาน และแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นธรรม ในส่วนที่มีสิทธิ จะแสดงความคิดเห็นผิดหรือถูกล้วนเป็นเรื่องที่ทำได้

ผมไม่เห็นความจำเป็นอะไรที่ทุก ๆ ท่านในที่นี้จะต้องศึกษาในรายละเอียดเอฟทีเออย่างจะแจ้งก่อนที่จะพูด ถ้าท่านเพียงแต่มีข้อกังวลหรือมันจะมีผลกระทบต่อตัวท่าน ผมคิดเห็นว่าท่านมีสิทธิที่จะพูด เวลาทำมาหากินของท่านไม่เหมือนเวลาทำมาหากินของผู้เจรจา คนที่ไปนั่งเจรจาทุก ๆ วันที่เจรจาทุก ๆ วันที่ทำงาน ได้รับเงินเดือนจากท่านทุก ๆ คน แต่เวลาที่ท่านไปศึกษาเอฟทีเอ ท่านไม่ได้รับเงินเดือนค่าศึกษาเอฟทีเอ

ถ้าเป็นไปได้ก่อนที่ท่านจะแสดงความคิดเห็นในการศึกษา กราบเรียนว่ากรุณาทำ แต่ไม่ใช่ความจำเป็นที่จะต้องทำ ท่านทุกคนมีสิทธิที่จะพูด แม้ว่าท่านจะไม่รู้ เพราะท่านคือประชาชนคนหนึ่งของประเทศนี้มีสิทธิมีเสียงเต็มที่ในการที่จะพูด

แต่หากท่านศึกษา ก็จะเป็นประโยชน์กับท่านและท่าน จะสามารถพูดได้หนักแน่นขึ้น อันนั้นเป็นประโยชน์อีกส่วนหนึ่ง ถ้าหากว่าพวกเราทุกคน ณ ที่นี้จะได้รับส่วนจากการศึกษาบ้าง ผมก็เห็นว่าท่านจะได้รับเมื่อท่านพยายามที่จะให้คนที่ศึกษามา เป็นอย่างดีแล้ว บอกกับท่านในรายละเอียดอย่างง่าย ๆ เขา ศึกษามาอย่างลึก เขาจริงจัง เขาจริงจัง ขอให้เขามาอธิบายให้ฟัง

ถ้าหากว่ากระบวนการโปร่งใสแบบที่พวกเราได้ยินได้ ฟังมาจริง ท่านก็สามารถใช้วิธีการแบบนี้ได้

ผมคิดว่าเนื้อหาการเจรจา มีกรอบอยู่ 23 เรื่องของ สหรัฐอเมริกา 16 เรื่องของญี่ปุ่น ซึ่งสลับซับซ้อนมาก แต่ผม ไม่เชื่อว่าสลับซับซ้อนอยู่อย่างนั้น และมีวิธีอธิบายบอกอย่าง ง่าย ๆ ได้ ผมมุ่งหวังอย่างยิ่งที่จะให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการ เจรจา ไม่ว่าจะในส่วนของนโยบาย คณะกรรมการยุทธศาสตร์ เปิดเผยในรูปแบบง่าย ๆ ผมไม่อยากจะเปิดเผยในคำที่สลับซับซ้อน ผมอ่านไม่เข้าใจ หลายคนก็อ่านไม่เข้าใจ แล้วเราจะวิพากษ์ วิเคราะห์กันอย่างไร ยกเว้นแต่ท่านจะประสงค์ให้เราไม่เข้าใจ แล้วหยิบยกบริบทง่าย ๆ ที่เป็นเรื่องปกติทางกฎหมาย คือไม่มีใคร ในประเทศนี้หรือใครที่เข้ามาในประเทศนี้ จะอ้างได้ว่าไม่รู้ กฎหมาย

อย่าคิดว่าจะใช้คำว่าผู้ไม่รู้ยอมไม่ผิดได้เพราะกฎหมาย เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ถือว่าทุกคนต้องรู้ ถ้าหาก ใช้วิธีนำเอกสารมาลงเว็บไซต์แล้วถือว่าทุกท่านต้องรู้ ผมคิดว่า เป็นสิ่งที่ใช้ไม่ได้

ถามว่าเป็นหน้าที่หรือไม่ ผมเชื่อว่าเป็นหน้าที่ ผมเชื่อ ว่าเป็นหน้าที่ของผู้วางนโยบายและเป็นหน้าที่ของผู้เจรจาที่จะต้อง พูดเช่นเดียวกัน และผมก็ขอให้พูดเพื่อจะให้เป็นประโยชน์ แก่พวกเราทุกคน

ในส่วนเนื้อหา รายละเอียดคำต่อคำ ถ้าเป็นไปได้ อาจ ต้องขอคำปรึกษาจากนักวิชาการและไม่ใช้เพียงนักวิชาการที่เห็นด้วย กับการค้าเสรี แต่ต้องเป็นนักวิชาการที่เห็นค้านกับการค้าเสรี แต่ทุกคนที่เห็นค้าน ก็ไม่ควรค้านหัวชนฝา ไม่มีอะไรในโลกที่เลว อย่างไม่มีดี และไม่มีอะไรในโลกที่ตืออย่างไม่มีเลว ฉะนั้นเรา

ต้องเพื่อใจเอาไว้ในความคิดต่างกัน ถ้าคนค้านควรเปิดใจกว้างที่จะรับฟังคนที่เห็นด้วย คนที่เห็นด้วยก็เปิดใจรับฟังคนค้าน ผมเชื่อว่ารายละเอียดเนื้อหาจะออกมาในรูปแบบที่เราต้องการ และที่เราอยากให้เป็น

มี 5 ข้อที่อยากจะทิ้งท้าย

1. การค้าเสรีทั้งหลายหรือข้อตกลงทั้งหมดที่เกี่ยวกับการค้า จะในองค์การการค้าโลก เอเปคหรือกรอบอื่นๆ ส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อลดกำแพงภาษี หรือพิกัดศุลกากรระหว่างกัน สิ่งที่เกิดขึ้นที่ทำให้ปวดหัวอยู่ทุกวันนี้คือ การเจรจาแบบเปิดๆ ปิดๆ มีทฤษฎีของฝรั่งว่า การแข่งขันโดยการวางกฎระเบียบ ไม่ได้แข่งขันโดยภาษีหรืออัตราศุลกากร แต่ใครวางระเบียบเพื่อที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งนำไปปฏิบัติได้ลำบากยากเย็นมากที่สุด คนนั้นได้เปรียบ

ทำไมสินค้าไทยจึงตีตลาดจีนได้ลำบาก เพราะ หนึ่ง ต้องพูดภาษาจีน สอง ต้องผ่านระบบมณฑล ซึ่งแต่ละมณฑลต่างกันหมด สาม ต้องติดต่อกับผู้รู้ในเมืองจีน สี่ ไม่รู้ว่าจะใครเป็นคนที่ต้องไปติดต่อด้วย ห้า มาตรการต่างๆ เป็นมาตรการที่เอื้อต่อประโยชน์ของคนในประเทศนั้น นี่คือการแข่งขันกันโดยการวางกฎระเบียบ ถ้าจะเปิดเสรี ก็ต้องเปิดเสรีโดยการลดภาษีสลดอัตราศุลกากร แต่ต้องมีการวางกฎระเบียบเพื่อให้คนไทยปฏิบัติได้ง่าย คนต่างชาติปฏิบัติได้ยาก แล้วเวลาพิจารณาที่จะทำอย่างนี้ ก็ไม่ต้องฟังเสียงที่บอกว่าเราเป็นชาตินิยมมากเกินไป อันนี้ไม่ใช่เรื่องชาตินิยม แต่เป็นเรื่องการปกป้องตลาดภายในประเทศ ทุกประเทศทำหมด

2. ข้อกังวลทั้งหลายที่พูดกัน บ่อยครั้งที่จะถูกผู้รับบริภาษว่าเป็นเพียงสมมุติฐาน ไม่เกิดขึ้นในความเป็นจริง ความหวังยี่ทั้งหมดที่บอกว่าจะเกิดขึ้นกับชาวนา เกิดขึ้นกับภาคการเงินภาคโทรคมนาคม ผู้รู้ทั้งหลายจะบอกว่านั้นเป็นเพียงสมมุติฐาน หรือผู้ที่สุดบอกว่าเป็นจินตนาการ ท่านอย่าทำให้จินตนาการกลายเป็นความกลัว แต่สมมุติฐานทั้งหลายคือจุดเริ่มต้นของการทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่นำมาซึ่งข้อสรุปทางวิทยาศาสตร์ทั้งหมด

ในทางสังคมศาสตร์ ทางกฎหมายก็เช่นเดียวกัน ถ้าไม่วางสมมุติฐานก็เหมือนมีเป้าหมายที่จะไปที่ใดที่หนึ่งแต่ไม่เคยมีความฝัน ไม่มีทางทำให้เป็นความจริงได้ ถ้าไม่พิจารณาจากสมมุติฐาน จะไม่มีทางรู้ว่าสภาพความเป็นจริงจะเกิดอะไรขึ้น ฉะนั้นการวางสมมุติฐานและการคิดตามสมมุติฐานไม่ใช่เรื่องผิดอะไร ขอให้สมมุติฐานไม่ได้สร้างมาจากความเลือนลอย แต่คิดออกมาจากการประมวลผลของสมอง จะด้วยมีข้อมูลหรือไม่ก็ตาม

3. ความโปร่งใส เราต้องช่วยกันผลักดันให้ทุกภาคส่วนเกิดความโปร่งใส

4. เอฟทีเอ อาจจะเป็นการตกลงทวิภาคี เป็นการเจรจาระหว่างไทยกับญี่ปุ่น เป็นการเจรจาระหว่างไทยกับสหรัฐ แต่ถ้าหากเอฟทีเอส่งผลให้เกิดการแก้กฎหมายขึ้น มันไม่ได้กระทบเฉพาะคู่เจรจา 2 ฝ่าย เมื่อแก้กฎหมายไปแล้ว มันคือกฎหมายของประเทศ และกฎหมายนั้นจะเป็นประโยชน์กับทุกประเทศที่มีปฏิสัมพันธ์กับประเทศเราเช่นเดียวกันหมด

ยกตัวอย่าง ถ้าแก้กฎหมายเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา หรือขยับปรับเปลี่ยนไปให้เป็นไปตามที่สหรัฐอเมริกาต้องการทุกประการ มันไม่ใช่เป็นประโยชน์ต่อสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ทุกๆ ประเทศที่เข้ามายื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศไทย จะได้ประโยชน์ทุกๆ ประเทศ สิ่งนี้ต้องคำนึงให้มาก และกระบวนการในการออกกฎหมาย รัฐธรรมนูญบอกแต่เพียงว่าถ้าไปทำข้อตกลงกับประเทศใดแล้วมีผลทำให้ต้องมีการอนุมัติเป็นกฎหมายออกมา รัฐธรรมนูญไม่ได้พูดเลยว่า ถ้าไปแก้กฎหมายก่อนแล้วไปลงนามในข้อตกลง ท่านจะต้องมาผ่านรัฐสภา นั่นเป็นกระบวนการที่คิดไม่ยากเลย จริงๆ คือกระบวนการง่าย ๆ เช่น แม่สั่งให้ไปล้างห้องน้ำ แต่ไปฝ่าห้องน้ำแล้วเอาใส่ออกมาล้าง แล้วบอกว่านั้นคือกระบวนการที่ชอบธรรมถามว่าผิดหรือไม่ ถ้ามองจากตัวเนื้อหา ไม่ผิด เหมือนกับมองโดยกระบวนการรัฐธรรมนูญที่เป็นอยู่ ก็ไม่ผิด แต่ถ้ามองโดยกระบวนการหลักนิติธรรมแล้ว มันถูกหรือไม่ พวกเราคงช่วยกันสรุป พิจารณาและหาคำตอบได้

รายชื่อผู้เข้าร่วมเวทีนโยบายสาธารณะมหาวิทยาลัยมหิดล ครั้งที่ 2
เรื่อง FTA : กีดกันหรือโอกาสทางการค้าของไทย?

วันพฤหัสบดีที่ 27 ตุลาคม 2548 เวลา 8.30-16.30 น.
ณ ห้องมิราเคิล แกรนด์ A และ B คอนเวนชัน
โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพฯ

- 1 Ms. Francis Pezz
- 2 Mr. Hsinyi Lee
- 3 Mr. Naveen Khurana
- 4 Mr. Reshma Kishnani
- 5 Ms. Sanya Reid Smith
- 6 Ms. Sean Vanabhuti
- 7 Ms. Shu - Ching Chen
- 8 Mr. Sunny Sodli
- 9 Professor Walden Bello*
- 10 คุณ กนกพร บุญพจนสุนทร
- 11 คุณ กมล ตันติวณิชย์
- 12 คุณ กมล อุดรกรณ์
- 13 คุณกมลทิพย์ กุสุมาวลี
- 14 อาจารย์ กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง
- 15 คุณ กมลรัตน์ สุพรรณชาติ
- 16 คุณ กรกช เจริญศรีศิริพงษ์
- 17 คุณ กรรณิการ์ วรวัฑ์
- 18 ดร. กริชผกา บุญเฟื่อง
- 19 รศ. กฤตยา อาชวนิจกุล
- 20 คุณ กฤษณ์ พุ่มคชา
- 21 คุณ กฤษณา บัวเข็มทอง
- 22 รศ. ดร.กฤษณา ไวล้ำรวง
- 23 คุณ กลยุทธ บรรณเกียรติ
- 24 ท่านทูต กษิต ภิรมย์*
- 25 คุณ กษิตธร ภูตราคัย
- 26 คุณ กอบกุล ปิตร์ชาติ
- 27 คุณ กอบเกียรติ์ บันสิทธิ์
- 28 ดร. กังวาน ธรรมแสง
- 29 คุณ กัญจน์ วงศ์วิวัฒน์
- 30 คุณ กัญจน์กมล พิธีรัตน์
- 31 คุณ กัญญา ไกรวิระเดชาชัย
- 32 คุณ กัญญารัตน์ ว่องวิทย์เดชา
- 33 ผศ. ดร.กัมปนาท ภัคติกุล
- 34 คุณ กาญจนา เฟตติมผล
- 35 ผศ. กาญจนา พัฒนานาธุรักษ์
- 36 คุณ กาญจนา พูลแก้ว

- 37 คุณ กาญจนา วงศ์สุวรรณ
- 38 ดร. กาญจนา ศรีพฤกษ์เกียรติ
- 39 คุณ กาญจนา ทิรณैयाกร
- 40 อาจารย์ กานต์ อรรถยุกติ
- 41 คุณ กานต์ญาดา เลิศสงคราม
- 42 รศ. การุณย์ลักษณ์ พลโฮธิน
- 43 คุณ กำธร ชลมาศ
- 44 คุณ กิตติ คัมภีระ
- 45 คุณ กิตติ จตุพรชัยกุล
- 46 คุณ กิตติ พิทักษ์นิตินันท์
- 47 คุณ กิตติ เสรี
- 48 คุณ กิตติยา เกตุภาพ
- 49 คุณ กิตติศัพท์ วิชิตพันธ์ุ
- 50 คุณ กิติวี บัววิรัตน์
- 51 คุณ กัญชรี ธนวัักษ์
- 52 คุณ กุศลภรณ์ หอวงศ์รัตน์
- 53 คุณ กุมารี ลาภอารุณณ์**
- 54 คุณ กุลภา บุญชูวงศ์
- 55 คุณ กุศล หาขุน
- 56 คุณ เกวลิน หนูฤทธิ์
- 57 คุณ เกศริน มาลีเพชร
- 58 คุณ เกษม อินแป้น**
- 59 คุณ เกษมณี ศรีทองชัย
- 60 คุณ เกียรติ คล่องตรวจโลก
- 61 คุณ เกียรติ สิทธิอมร
- 62 คุณ เกียรติชัย พงษ์พานิชย์*
- 63 คุณ แก้วมาลา ปาละกุล
- 64 คุณ โกวิทย์ นิธิชัย
- 65 ดร. ขจิต จิตตเสวี
- 66 คุณ ชนิษฐา ทวีพัคสัย
- 67 คุณ ชวัญใจ สอนพานิช
- 68 คุณ ชวัญชัย หมื่นยัง
- 69 คุณ เข็มทราย ระหาญนอก
- 70 คุณ คณิน นำศรีกุล
- 71 คุณ คณิง มรรคอาราณูวัฒน์
- 72 คุณ คณิง พิบูลย์สวัสดิ์

73 คุณ คณิงนุช พิมพ์อุบล
74 คุณ ครรชิต พุทธิโกษา
75 คุณ ครรชิต อุดลยธรรม
76 คุณ เครือวัลย์ สติศิริต
77 คุณ โฆษิต ต้องวัฒนา
78 อาจารย์จรงค์ษ์ กิติวรณ์
79 คุณ จงศร อินทรเทพ
80 คุณ จรัสพันธ์ุ จันทรวีรจ
81 คุณ จรินทร์ วิศวสุขมงคล
82 คุณ จริยา ปัญญา
83 คุณ จริยา ภัคิตดำรงฤทธิ์
84 คุณ จักริ ไชยพินิจ
85 คุณ จันทรา ปัญญาวัฒน์
86 คุณ จันทรฉายา มณีฉายกระจำง
87 คุณ จันทรฉายา แยมอยู่
88 คุณ จันทพร วิสุทธิกันต์
89 คุณ จันทรา ธนวัฒนาวงศ์
90 คุณ จันทรา สุขสังขธรรม
91 คุณ จันทิพย์ เนื่องจำนงค์
92 คุณ จันธิดา โลหิตศิริ
93 คุณ จำนง สุทธาวารี
94 คุณ จำนงค์ ภควรรุฒิ
95 คุณ จำเนียง จาโรทก
96 คุณ จำเรียง อรรววรรณกุล
97 พ.อ.หญิง จินพัทตร์ พรพิบูลย์
98 คุณ จิตติมา นาคมนโน
99 คุณ จิตติมา มั่นเพจิตร
100 คุณ จิตติวรรณ วัฒนฐานะ
101 คุณ จิตลดา พิศาลสุพงศ์
102 คุณ จิตลดา อุดมมันถาวร
103 คุณ จินต์ อรุณรัตน์
104 คุณ จิรพล ภัคตีประเสริฐ
105 คุณ จิรวัฒน์ แซ่หนูเคราะห์
106 คุณ จิรศักดิ์ จันทรทัต
107 คุณ จิระศักดิ์ กวีตคุณากร
108 คุณ จิราพร ติวกุล
109 คุณ จิราภรณ์ อุ่นเกษม
110 คุณ จิรายุทธ์ ปัทมสุวรรณ
111 คุณ จิรวรัตน์ เทศะศิลป์
112 คุณ จิรวรรณ สัชธรรมรัตน์
113 คุณ จีระพจน์ ศรีเจริญ
114 รศ. ดร.จุฬา มนต์โพบูลย์*
115 คุณ จุฬามาศ รัตนจันทรานนท์
116 คุณ จุฬามาส วรณแก้ว**
117 คุณ จุฬารัตน์ สุวารี
118 คุณ จุรีย์ วั่งวัญญ
119 คุณ จุฬัช วรพาดิษฐ์
120 คุณ จุฬษา จงสถิตย์ถาวร
121 คุณ จุฬารภรณ์ เพิ่มไทย
122 ดร. เจษฎ์ โทณะวณิก*

123 คุณ เจริญ แสงเกิดทรัพย์
124 คุณ เจริญภพ พรวิวิยางกูร
125 รศ. ดร.เจริญศรี มิตรภานนท์
126 คุณ เจษฎา เทียมชิต
127 ผศ. ดร.เจษฎาวรรณ วิจิตร
128 คุณ ฉวีวรรณ รุจิพันธ์
129 คุณ ฉัตรชัย ลือชาพงศ์ทิพย์**
130 รศ. เฉลิมชัย ชัยกิตติภรณ์
131 คุณ เฉลิมพล กรอุไร
132 คุณ ชญานีวัต สัตตบุศย์
133 คุณ ชนิตดา ฮานีกุลภัทร์
134 คุณ ชนาธิป พัสจุมพล
135 คุณ ชนาธิป ศรีสง่า
136 คุณ ชนิตดา เลิศศตจวักษ์
137 คุณ ชนิกา วิสิฐนรภัทร์
139 คุณ ชมพูนุท เกียรติแสงทอง**
140 คุณ ชมพูนุท โลหิตานนท์
141 คุณ ชมมาตา ศรีนวล**
142 คุณ ชไมพร เจือเจริญ
143 คุณ ชรินทร์ ทาญสิทธิ์สาຍ
144 คุณ ชวลิต พินทอง
145 คุณ ช่อ พงศ์รุ่งทรัพย์
146 คุณ ชอบวิทย์ ลิ้มโพรี
147 คุณ ชัยชนะ จิยะมาภา
148 คุณ ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง
149 คุณ ชัยรัตน์ ศิริวัฒน์
150 คุณ ชัยโรจน์ ญาณเศรษฐวัฒน์
151 คุณ ชัยวัฒน์ ประสมสุข
152 คุณ ชัยวัฒน์ สุรวิชัย
153 คุณ ชัยวัฒน์ อินทรชาธร
154 คุณ ชาญชัย เจียรกุล
155 คุณ ชาญณรงค์ มณีรัตน์
156 คุณ ชาญเดช อินทรศร
157 อาจารย์ ชาติชาย แซ่ชูสมณ
158 คุณ ชาติชาย เทพแบ่ง
159 คุณ ชำนาญ ศิริกุลธร
160 คุณ ชิตพัทธ์ ปิ่นแก้ว
161 คุณ ชินณพงศ์ อติลักษณ์
162 รศ. ดร.ชินชม เจริญยุทธ
163 คุณ ชุณลีคนัน พยุศักดิ์
164 คุณ ชุตติมา บุญยประภักดิ์*
165 คุณ ชุตติมา มานะธรรมสมมติ
166 อาจารย์ ชุมพล อยู่นิวาคน์
167 คุณ ชุติพร เทศะศิลปัทักษ์
168 รศ. ร.อ.ชูวิทย์ สุจฉายา ร.น.
169 คุณ ชุศรี กัดำรงกุล
170 คุณ เขาวรัตน์ นิษยพันธ์
171 คุณ เขาวีรวัศ สกุลวรวิทย์
172 คุณ เชิด บานชื่น
173 คุณ ไชคชัย กิจเกษมทวีสิน

174 คุณ โชคชัย ชัยมงคล
175 คุณ โชคชัย พิมพ์อัญญ
176 คุณ โชติรัตน์ ศรีโสดาพล
177 คุณ รูปนีย์ วัชรชัยสมร
178 คุณ สุภากร อภัยยะ
179 อาจารย์ ฐิตาธิย์ ธนาคาร
180 คุณ ฐิติ สถาพรวงษา
181 คุณ ฐิติ สุขสวัสดิ์
182 คุณ ฐิตินันท์ อุดมกิจมงคล
183 คุณ ฐิตินุญ เทศมบุตร
184 คุณ ณัฐภัทร มีสมศรี**
185 คุณ ณภัชชา เก่งวิเชียรไชย
186 คุณ ณภัทรา ดนดีจารุภัทร์
187 รศ. ดร.ณรงค์ เทียนรุ่ง
188 คุณ ณรงค์ ลักนากิเศรษฐ์
189 คุณ ณรงค์ชัย สามภักดิ์
190 คุณ ณรงค์ฤทธิ์ วรรณโส
191 พ.ด.อ.หญิง ณิชมา สุวรรณานนท์
192 คุณ ณัชชา เจิมจิตรม่วง
193 คุณ ณัชชา เลหาโรจน์
194 คุณ ณัฐวีร์ تیمา
195 คุณ ณัฐธอนงค์ ตีปากระพันธุ์
196 รศ. ณัญญา อัครวรรฤทธิ์
197 คุณ ณัฐจศักดิ์ พุทธจักรวาล
198 คุณ ณัฐทิ์ สูงสุวรรณ**
199 คุณ ณัฐนภทรี ลิ้มสำราญ
200 คุณ ณัฐพร จันทร์โชคพงษ์
201 คุณ ณัฐพรสรวง เกียรติวิทยากุล
202 คุณ ณัฐริยา เกียรติโอบูลย์
203 คุณ ณัฐวัชร จันทร์ทิมเลื่อง
204 คุณ ณัฐวุฒิ โกมลฐิติ
205 คุณ ณัฐวุฒิ ภาษยะวรรณ
206 พ.อ.หญิง ณัฐหทัย ศิลารณณ์
207 คุณ ณัฐิกา กุลเกลี้ยง
208 คุณ ณัชกมล อุมารี
209 คุณ เนวีศา ลิ้มประสิทธิ์ศักดิ์
210 คุณ ดนัย วุฒกิตติชัย
211 คุณ ดนัย วุฒพิทยามงคล
212 คุณ ดวงใจ ศรีวัชรชัย
213 ดร. ดวงทิพย์ สุรินทาธิป
214 คุณ ดวงพร กลิ่นทอง
215 คุณ ดวงหทัย ต้านวิวัฒน์
216 คุณ ดาวณี ร้อยพา
217 คุณ ดิสสพันธุ์ ธรรมมาภิรมย์
218 นายสัตวแพทย์ ดุสิต เลหาสินณรงค์
219 คุณ ดุสิต สุนทรภักดิ์
220 คุณ เดชา คำแก้ว
221 คุณ ดนัย เขียววงรงค์
222 คุณ ดวงพร จันทร์แก้ว**
223 อาจารย์ ทยา เจริญติกุล

224 คุณ ทวรรณีย์ รักท้วม
225 ผศ. ทวี สุรฤทธิกุล
226 คุณ ทวีวรรณ ชาลีเครือ
227 คุณ ทวีสิทธิ์ พงษ์พุฒิงค์
228 คุณ ทองเลิศ เล้าประพันธ์
229 คุณ ทศนีย์ สุขสวัสดิ์ ณ อยู่ชยา
230 คุณ ทิพผกา ช่อผกา
231 คุณ ทิพย์อาภา ฮีรฤทธิกาแห่ง
232 คุณ ทิพวรรณ ทนกลิน
233 คุณ ทิวา มรรคอาวานุวัฒน์
234 คุณ ธนญา ตรึงตราชิตกุล
235 คุณ ธนพร ฮ. ศรีสุวรรณไพศาล
236 คุณ ธนรัตน์ เกิดผล
237 คุณ ธนวุฒิ วรรณรัตน์
238 คุณ ธนเสฏฐ์ อ่อนละเอียด
239 คุณ ธนะ แซ่ลี
240 คุณ ธนาพร โพธิเสถียร
241 คุณ ธนาภา คุณวัฒน์
242 คุณ ธนิกานต์ สุ่มสุวรรณ
243 คุณ ธนิต มีสุข
244 คุณ ธเนศ เปรเว่า
245 คุณ ธเนศ เมฆฉาย
246 คุณ ธราพงษ์ วัชชานาม
247 คุณ ธวัชชัย เตชะเชษฐ์
248 คุณ ธัญญรัตน์ คำเพราะ
249 คุณ ธัญญรัตน์ มังคละรังษี
250 คุณ ธัญญา เสรีดีเลิศ
251 คุณ ธัญพร นวลพุ่ม
252 คุณ ธัญลักษณ์ เอี่ยมณรงค์ฤทธิ์
253 คุณ ธัญวี ประทุมสุวรรณ
254 คุณ ธันยดา จิรมธธาร
255 คุณ ธานี ภาคอุทัย
256 คุณ ธิตา พัทธธรรม
257 คุณ ธิตารัตน์ วิทศวรรการ
258 ม.ล. ฮีรวัช ศรีวัช
259 คุณ ฮีรณรงค์ สกฤศรี**
260 คุณ ฮีระชัย มังกรนก
261 คุณ ฮีระพงศ์ โทษุสิน
262 คุณ นกุล ฤกษ์เจริญผล
263 คุณ นงพรรณ ยศสมศักดิ์
264 คุณ นนท์ นุชหมอน
265 คุณ นพดล นุ้ยจ้อย
266 คุณ นพดล ยิ่งคิด
267 ดร. นพรัตน์ พงษ์ทวีศักดิ์
268 คุณ นภาศล สมบัติทวีกุล
269 คุณ นภัสวรรณ เอี่ยมสอาด
270 คุณ นภาพภา นวพันธุ์พิพัฒน์
271 คุณ นริชฎา กวีนันทวงศ์
272 คุณ นริสา เหล่ารววิทย์
273 คุณ นรี คุปตะวินิจ

274 คุณ นฤมล ชัยกิตติรัตนนา
275 คุณ นฤมล ตันทิกุล
276 คุณ นฤมล นพรัตน์
277 คุณ นฤมล วงษ์พยัคฆ์
278 คุณ นฤมล สวงวงค์
279 คุณ นล เชื่อมสุข
280 คุณ นวนุช พันธุ์วงศ์
281 คุณ นัฏฐา วิเศษสินธุ์
282 คุณ นัฏฐา คุณสุวรรณ
283 คุณ นัฐวราภรณ์ ลิ้นาแมน
284 คุณ นพวุฒิ เอี่ยมสอาด
285 คุณ นันทินี นารุลา
286 คุณ นันทินี เทพผดุงพร
287 คุณ นาฏอนงค์ เจริญสันติสุข**
288 คุณ นาดยา สัทบัทิม
289 คุณ นารีณัฐ รุณภัย
290 ท่านทูต นิตย์ พิบูลสงคราม*
291 คุณ นิตี หิรัญประสิทธิ์กุล
292 คุณ นิตติมา จิตร์ระเบียบ
293 คุณ นิธิ เพิ่มจำนงค์
294 คุณ นิพนธ์ มีคำ
295 คุณ นิพัทธ์ สุทธิพูน
296 คุณ นิภัทร คิวติณทุโก
297 คุณ นิภาพร เอี่ยมเจริญ
298 คุณ นิชดา กุลวาไชย
299 คุณ นิชดา หวังสุนทร
300 คุณ นรินทร์ หนูมา
301 คุณ นิรุตต์ วิเศษชัยพันธ์
302 คุณ นิษณะ ทวีพานิชย์
303 คุณ นิษณา เวศน์ปฐม
304 คุณ นุสดี คณีกุล
305 คุณ เนาวรัตน์ ชุมยวง
306 รศ. ดร.เนาวรัตน์ พลายน้อย
307 คุณ บงการ พันธุ์เพ็ง
308 คุณ บรรเทา จำเริญ
309 คุณ บุญจพร มาศรีนวล
310 คุณ บุญชา พร้อมดิษฐ์
311 ผศ. ดร.บัณฑิต อนุรักษ์
312 คุณ บัณฑิต วีระประจักษ์
313 คุณ บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์*
314 คุณ บัณฑิต จุฑาภากย์
315 คุณ บุญชัย ชัยกิตติรัตนนา
316 คุณ บุญชู ลิขะพิริยะวงศ์
317 คุณ บุญชู อิงคากุล
318 คุณ บุญญารัตน์ สุวรรณจินดา
319 คุณ บุญธรรม อร่ามศิริวัฒน์
320 คุณ บุญลักษณ์ บุญทองดี
321 คุณ บุษณี แพรวีศวกิจ
322 คุณ เบ็ญจพร ฉัตรกุล ณ ออยุธยา
323 คุณ เบญจมาศ จิตตานนท์

324 คุณ เบญจวรรณ สุรินทร์
325 คุณ เบญญา วงศ์สว่างพานิช
326 คุณ ปฎิภาณ อธิวิรุฬห์
327 คุณ ปฎิวิชัย สาระพิน
328 คุณ ปอนด์ เสาธงทอง
329 คุณ ปภัสสรารัตตะรังสี
330 คุณ ประชาภรณ์ กลิ่นเกล้า
331 คุณ ประทีป เลี้ยวไพบรัตน์
332 คุณ ประนอม คุ่มแวน
333 คุณ ประพันธ์ ดิษยทัต
334 คุณ ประภัทร์ เงินยวง
335 ผศ. ประยุทธ์ พุทธิรักษ์กุล
336 คุณ ประวีติ หงส์เชิดชัย
337 คุณ ประวิทย์ เพชรชบาบาล
338 คุณ ประวีณ พยัปวิภาพงศ์
339 คุณ ประสิทธิ์ จงธรรมวัฒน์
340 คุณ ประสิทธิ์ ชนกนำพล
341 คุณ ประสิทธิ์ ดวงแก้ว
342 คุณ ประเสริฐ กมลวทันนินา
343 คุณ ประเสริฐ บรรณเกียรติ
344 คุณ ปรัชญา อัครวาทิมพพร
345 คุณ ปรางค์วไล อัครนิบุตร
346 คุณ ปราวณี แก้วเอียน
347 คุณ ปราวณี สรีวัฒน์
348 คุณ ปราวณี สุขสุวรรณ
349 คุณ ปราวโมทย์ พัฒนาชัย
350 ดร. ปราวภา แก้วเศษ
351 คุณ ปรีญา นิโรธสมาบัติ
352 คุณ ปรีชญา พุดน้อย
353 คุณ ปรีชา กัณฑ์การกิติ
354 คุณ ปรีชา จันทร์ศิริโพธา
355 คุณ ปรีชา พุทธาตุไกร
356 คุณ ปรีดี หิรัญพุกษ์
357 คุณ บัญญา ปลูกเวศินทร์
358 คุณ บัญญา พวงประภาสริฎง
359 คุณ ปิติเทพ อยู่ยั้ง
360 ม.ล. ปิติ เทวกุล
361 อาจารย์ ปิยดา อ่อนสลุง
362 คุณ ปิยพร พวรรณเชษฐ
363 คุณ ปิยพร เลหาเกียรติ
364 คุณ ปิยรัตน์ หมั่นวุ่นหนู
365 คุณ ปิยะ บุญยทัต
366 ผศ. ปิยะ รัตนสุวรรณ
367 คุณ ปิยะพงษ์ ชลวีระวงศ์
368 คุณ ปิณฑุญา นิยมไทย
369 คุณ เปรมใจ วงศ์ไพศาล
370 รศ. ดร.ผ่องศรี ศรีมรกต
371 คุณ พงศ์พัฒนา บุญชูวงศ์
372 คุณ พนิดา วสุภาพัทธ์
373 คุณ พณิตดา เทวกุล ณ ออยุธยา

374 คุณ เพียร แสงจันทร์
375 ดร. พรชัย มงคลวนิช
376 ศ.เกียรติคุณ ดร.พรชัย มาตังคสมบัติ
377 คุณ พรเทพ เอื้ออิศรวงศ์
378 คุณ พรพรรณนัท นพอุดมพันธ์
379 คุณ พรพรรณ ละเอียดอ่อน
380 คุณ พรพรรณ สุทธิเรืองวาศ
381 คุณ พรพินิจ พูลลาภ
382 คุณ พรพิมล พลพร้อม
383 คุณ พรพรรณ อัครวานนท์
384 คุณ พรพรรณ แพทย์ วัยเจริญ
385 คุณ พรศักดิ์ วงษ์บุญมาก
386 อาจารย์ พงศ์ ศุภจรรยา
387 คุณ พลฤทธิ ฐานคำดมชัย
388 คุณ พลคม ตราชู
389 คุณ พงผกา คมสัน
390 คุณ พัทธิน อินทรลักษณ์
391 คุณ พัชราวดี คำรอด**
392 รศ. ดร.พัชราวรรณ ศรีศิลป์นันทน์
393 คุณ พัชรี ทองผ่องสวัสดิ์
394 คุณ พัทธิ พัฒนสินธุ์
395 คุณ พัฒน์ พูลสวัสดิ์
396 คุณ พัฒน์ พูลสวัสดิ์
397 คุณ พัฒนินันท์ จุติมาสกุลบวร
398 คุณ พันธภาดา เฉียบดาลาด
399 คุณ พัทธินี พิเศษพงษ์
400 คุณ พิษณุสินี เขียมเมือง
401 ดร. พิษณุสินี มูลพฤษณ์
402 คุณ พิษย์ วัฒนพล
403 รศ. พิษย์ศักดิ์ หวายางกูร
404 คุณ พิษิต เดชนิรนาท
405 พ.อ. พิษิต ปล้องอิกวาร
406 คุณ พิมพ์ประไพ อีวะชีพ
407 คุณ พิมพ์พรรณ พิธเนทพรรัตน์
408 คุณ พิมพ์พรรณ พิธานพิทยาวิธ
409 คุณ พิมพ์ ทวีพฤษณ์สิริกุล
410 คุณ พิมพ์พร พัฒนวิมล
411 คุณ พิธิฎ ลีละผล
412 คุณ พิไลลักษณ์ วิชิวานนท์
413 คุณ พิศักดิ์ นีวาดพันธ์
414 ดร. พิศาล มาดวงพัฒน์*
415 คุณ พิศิษฐ์ ศุภโรจน์
416 คุณ พิสมัย พิงวิกรัย
417 คุณ พิสิฐ รัตตัญญูวุฒิกุล
418 คุณ พีรตน์ ตระกูลมีโชคชัย
419 คุณ พีรพงษ์ บุญเกิด
420 คุณ พีรพร แก้วรัตนาก
421 คุณ พีรพันธ์ เพิ่มเมือง
422 คุณ พีรศักดิ์ สุขสำราญ
423 คุณ พูลศรี คุลีเมขิน

424 คุณ เพ็ญจันทร์ วิชัยณรงค์
425 คุณ เพ็ญจิตร ปันทังกูร
426 คุณ เพ็ญศรี ทองนพคุณ
427 คุณ เพ็ญศิริ นิยมทรัพย์ศิริ
428 คุณ เพ็ญสิริ ประเสริฐอัมพร
429 คุณ เพิ่มพล เขียวดุสิต
430 คุณ เพ็ญเพ็ญ บุตรกัญญู
431 คุณ เพ็ญเลิศ วงศ์ภิรมย์คานต์
432 คุณ แพรวพลอย ธรรมสุจิต
433 คุณ ไพฑูรย์ ใจก้าวหน้า
434 คุณ ไพบูลย์ ฟูวัฒนศิลป์
435 คุณ ไพบูลย์ สุขสมบุรณ์วัฒนา
436 คุณ ไพรัช ล้ายอง
437 คุณ ไพศาล สุริยะวงศ์ไพศาล
438 คุณ ฟารีศ ตรียะพงศ์
439 คุณ ภรณ์ บุญนิธิ
440 คุณ ภรณ์ วุฒิวัยการ
441 คุณ ภัทร์ อีระพงศ์ธาดา
442 อาจารย์ ภัทร พลอยหวาน
443 คุณ ภัทรพร ทรัพย์สมบุรณ์
444 คุณ ภัทรพร วัฒนาศรีโรจน์
445 คุณ ภัทรา ยงนรเศรษฐกุล
446 คุณ ภัทรภากร พรรณสุวรรณ
447 คุณ ภัสรา ชวประดิษฐ์
448 คุณ ภากร ธนปรกรณ์
449 คุณ ภาณุทัต ภูริปัญญาวิเศษ
450 คุณ ภาณุภัทร ภาณุจรรยาพิพงษ์
451 คุณ ภาวดี วัชรวิญญู
452 คุณ ภาวนา จงจิตร
453 คุณ ภาวดี จงจิตร
454 คุณ ภาษิต จูฑะพุทธิ
455 คุณ ภิรมย์ จินดาวร
456 คุณ ภัสสรพรรณ เลาสุทแสน
457 คุณ ภูมิกัดดี สมุทคุปต์
458 คุณ ภูวิพันธุ์ สุวรรณเมฆ
459 คุณ มงคล จันทรบัวรุ่ง
460 คุณ มณฑา อุณะพันธ์
461 คุณ มนต์ชัย ชุ่มอินทจักร์
462 คุณ มนตรี นามสง่า
463 คุณ มนตรี บานเย็น
464 คุณ มนุ สิทธิประสาทตรี
465 คุณ มนูญ สอนเกิด
466 คุณ มยุรี ทองสงฆ์
467 คุณ มยุรี ปาลวงค์
468 คุณ มิ่งมัทนา สุรบบูรณ์กุล
469 คุณ มาณฑา ชิวอนาสุนทร
470 คุณ มานพ ฉ่ำเฉียวกุล
471 คุณ มานะ บัวสองสี
472 คุณ มาโนช ธรรมศิริรัฐวงศ์
473 คุณ มალიศ ภูวิชัย

474 คุณ มาลี จังจิตร
475 คุณ มาลี วิชญามาศ
476 คุณ เมธี อีระเพียรนนท์
477 คุณ โมตรี กฤตยาวัฒน์
478 ผศ. ยงยุทธ ขจรปรีตานนท์
479 คุณ ยงศักดิ์ ธรรมิกบวร
480 คุณ ยอดพล วิชญกุล
481 คุณ ยิ่งขวัญ หงษ์บุตร
482 คุณ ยิ่งยศ เจียรวุทธิ
483 คุณ ยุติธรรม ปัทมะ
484 คุณ ยุตินทร์ ประจันตบริบาล
485 คุณ ยุทธนา ศรีสวัสดิ์
486 คุณ ยุพรัตน์ ศัตวีริยะ
487 คุณ ยวรัตน์ อรรควารณ
488 คุณ ยุสนีย์ โสมทัศน์
489 คุณ เขาวนิจ สุพนาแพศ
490 คุณ เขาวเรศ ขจรกลิ่นมาลา
491 คุณ เขาวลักษณ์ เอียรเชาว์
492 คุณ รจิต มหาวิหทานนท์
493 คุณ รชตพงศ์ สุขสงวน
494 อาจารย์ รณชัย ภูมิประดิษฐ์
495 คุณ รวีวรรณ ตันติพลาวณิชย์
496 รศ. ระพีพรรณ ฉลอมสุข
497 คุณ รังสฤษดิ์ ทัดเทียมมรชัย
498 คุณ รังสิกุล ลิทธิณรงค์
499 คุณ รังสิมนต์ สัมฤทธิ์
500 ผศ. ดร.รัชดา ธนาดีเรก
501 คุณ รัชดา พงศ์รุจิกร
502 คุณ รัชภา ชินชอบ
503 คุณ รัชนิดา นิตพัฒนากิจ
504 คุณ รัชนี มะนะมิต
505 คุณ รัตน์พงษ์ ดอนพลอยเพชร
506 คุณ รัตนา อีระสุขประเสริฐ
507 คุณ รัตนา เพ็ชรอุไร
508 คุณ รัตนาภรณ์ อมรรัตน์ไพจิตร
509 ดร. รัตนาวรรณ มั่งคั่ง
510 ดร. วันยา เลหาภัย
511 คุณ วาตรี ไชยรักษา
512 คุณ รุ่งทิพย์ นีรรานุสรณ์
513 คุณ รุ่งนภา เอี่ยมศรี
514 คุณ รุ่งโรจน์ เชิดตระกูลเกียรติ
515 คุณ รุจา นิยมปราการ
516 คุณ รุจิรา ชาวลา
517 คุณ รุโนทัย มัทธานานนท์
518 คุณ เรณู คุวิตตะ
519 อาจารย์ เรณู บัวเกิด
520 รศ. ดร.เริงชัย ตันสกุล
521 พ.อ. เริงฤทธิ์ บัญญัติ
522 คุณ ฤกษ์รัตน์ ปักกันต์ธ
523 คุณ ลักขิกา เต็งประทีป

524 คุณ ลัดดาวัลย์ อุทยานา
525 คุณ ลัทธิวรรณ วอลซ์
526 คุณ ลาววัลย์ วัฒนสิทธิ์
527 คุณ ลาววัลย์ สาโรวิท
528 คุณ วชิรา จิตต์ปราณี**
529 อาจารย์ วชิรา ไธจันทร์คำ
530 คุณ วณิชยา ศิลบุตร
531 คุณ วนิดา ชาวเอียร
532 คุณ วนิดา จันอุไร
533 คุณ วนิดา ดุลยฤทธิ์
534 คุณ วรรณมล สรยางกุล
535 คุณ วรรณกุล ตูลารักษ์
536 ผศ.ดร.วรรณข หวังศุภชาติ
537 คุณ วรรณศักดิ์ อธิพิพลากร
538 คุณ วรรณ เจนสวัสดิ์ชัย
539 คุณ วรรณพร จันทร์ศักดิ์
540 คุณ วรรณรีย์ คนชัยน
541 คุณ วรรณวิภา สังวร
542 คุณ วรรณภา บุญเจือ
543 คุณ วรรณภา ส่งศิริ
544 คุณ วรรณดี หัวเมืองวิเชียร
545 อาจารย์ วรวิทย์ ศรีสุวรรณ
546 คุณ วรวิบูลย์ อารวรรพร
547 คุณ วรากร พรหมไพบ
548 คุณ วรางกูร สรรพพรเศรษฐี
549 คุณ วรางคณา ไตรส
550 คุณ วราภรณ์ พิบูลสถาพร**
551 คุณ วราภรณ์ เนื่องภิรมย์
552 คุณ วรินทร์ เทียมจรัส
553 คุณ วลัยเงิน มหาคุณ
554 คุณ วลัยพร ชื่นธีระวงศ์
555 คุณ วศิณี ลินธุเสน
556 คุณ วสันต์ อีระพิทยานนท์
557 คุณ วสุ ศรีสุทธิรักษ์
558 คุณ วัชรพันธุ์ กกสูงเนิน
559 คุณ วัชรา ชัยนาค
560 คุณ วัชรี ทองโพธิ์
561 คุณ วัชรีย์ บุญชะลิกษ์
562 คุณ วันชัย ปานเปี่ยมเกียรติ
563 คุณ วันดี มานศรีสุข
564 คุณ วันทวิ อัดดาทกุล
565 คุณ วันนี สุขสมานพันธ์
566 คุณ วัลดี สิงหฤทธิ์
567 คุณ วัลภา เลิศเกรียงไกร
568 คุณ วัลลภา จินตานนท์
569 คุณ วัลลภา ภูวิชัยสัมฤทธิ์
570 คุณ วารุณี เกตุสะอาด
571 คุณ วาสนา มุฑตานนท์
572 คุณ วาสนาดี เข้มองค์กร
573 คุณ วิจิตรศรี โกลุม

574 คุณ วิจิษฐ์ สกุลพานิช
575 คุณ วิชัย คุวานา
576 นายแพทย์ วิชัย โชควิวัฒน์
577 คุณ วิชัย ทศมาศวงกุล
578 คุณ วิเชษฐ์ วัฒนวันชัย
579 คุณ วิวัฒน์ ลำชา
580 ดร. วิบูลย์ แซ่มชื่น
581 คุณ วิบูลย์ อิงคากุล
582 คุณ วิภา สุธาลักษณ์นท์
583 คุณ วิภาดา คุณะสารพันธ์
584 คุณ วิภาวรรณ ปาณะพล
585 ดร. วิภาวี ศรีเพียร
586 คุณ วิภาวรรณ ทรัพย์มี
587 คุณ วิภาวรรณ มังคลาธนกุล
588 ผศ. วิไลรัตน์ นุชประมุข
589 คุณ วิไลลักษณ์ สุภรัตน์สมบัติ
590 คุณ วิไลลักษณ์ สุขปรากการ
591 คุณ วิไลวรรณ ฮีร์ชุดิมาพันธ์
592 คุณ วิวรรณ ว่องวิริยะวงศ์
593 คุณ วิวัฒน์ สุทธิภาค
594 คุณ วิศาล รุ่งทิพย์พร
595 คุณ วิษณุ กิตติเดชา
596 อาจารย์ วิสิษฐ จะระลึก
597 คุณ วิสุทธิ สุวรรณเมณี
598 คุณ วินดา ชัยนิตติ
599 คุณ วินา ปิตเปียมกิจ
600 คุณ วินา หาญมนัสเวทย์
601 คุณ วินา เอื้อศิรินุเคราะห์
602 คุณ วิวรรณ เผ่าจินดา
603 คุณ วีระ คมวิชาชาญ
604 คุณ วีระ ควรพินิจ
605 คุณ วีระชัย พลาศรัย
606 รศ. ดร. วีระพงศ์ ปรัชญาสิทธิกุล
607 คุณ วีระยุทธ สุขเจริญ
608 ดร. วุฒิยา สาหรัยทอง
609 คุณ ศรีนยา บุญนาค
610 คุณ ศรวัลย์ อิมอุตม
611 ดร. ศรีประภา เพชรมีศรี*
612 คุณ ศรีวิชา รักจำบุญ
613 คุณ ศรีสว่าง พ่วงศ์แพทย์
614 ศ. ดร.ศรีสิน คุสมิทธิ์
615 คุณ ศรุตตา ชลวิจารณ์
616 คุณ ศศวรรณ อิงควิธาน
617 คุณ ศศิ เจริญพจน์
618 คุณ ศศิกัญจน์ รัตนทวีโสภณ
619 ดร. ศศิธร กิตติวริทย์กุล
620 คุณ ศศิธร จันทน์จันทร์
621 คุณ ศศิธร พลัดดเดช
622 ดร. ศศิธร พุทธวงษ์
623 คุณ ศศิวรรณ ธรรมมิกบวร**

624 คุณ ศศิวิมล ศรีนภาวงศ์
625 คุณ ศักดา เสถียรนาภาพร
626 คุณ ศักดิ์ชัย บัวเกิด
627 รศ. ดร. ศันสนีย์ ไชยโรจน์
628 คุณ ศิราณี แสนราษ
629 คุณ ศิริชัย เลิศศิริมิตร
630 คุณ ศิริชัย สาครรัตนกุล
631 คุณ ศิริธิดา ชัยวิสุทธิอาณู
632 คุณ ศิริสุข ลอยกุลนันท์
633 คุณ ศิริพร วงศ์สารสิน**
634 รศ. ดร.ศิริรัตน์ ชุณหะกล้า
635 คุณ ศิริรัตน์ วัฒนกุล
636 คุณ ศิริวรรณ พรเลิศศิริวัฒน์
637 นายแพทย์ ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล
638 คุณ ศิวพล สุวัฒน์สุล
639 คุณ ศุภริน เจริญพานิช
640 คุณ ศุภลักษณ์ รุ่งแสง
641 รศ. ดร.ศุภวัลย์ พลายน้อย
642 คุณ เคาสิทธิ์ เพชรวิจารณ์
643 คุณ สภาวรัตน์ ประสมเพชร
644 คุณ สงคราม ชำท่ามอญ
645 คุณ ส่ง่า เก่งทอง
646 คุณ สภาพร เกษกานดา
647 คุณ สภาพร บุญประเสริฐ
648 ผศ. สกิตพงษ์ ธนวิริยะกุล
649 คุณ สน นิลศรี
650 คุณ สนิท สว่างเนตร
651 คุณ สมการ เลือดทหาร
652 คุณ สมเกียรติ กมลพันธ์
653 คุณ สมเกียรติ กิตติวุฒิกุล
654 คุณ สมเกียรติ แววลีทอง
655 คุณ สมเกียรติ โอภาสวรรัตน์
656 คุณ สมเจตน์ ปิ่นปลื้มจิต**
657 คุณ สมชาติ ฉลาดพจนพร
658 คุณ สมชาติ ฉลาดพจนพร
659 คุณ สมชาติ โอภาสพนา
660 คุณ สมชาย จงชุตติโชคชัย
661 รศ. ดร.สมชาย คุ้มคเดช
662 คุณ สมดี ไชยเดช
663 คุณ สมนึก เจริญคุณมนัส
664 คุณ สมบัติ ศุภประภากร
665 คุณ สมบูรณ์ จุมพลเสถียร
666 คุณ สมบูรณ์ ทิพย์รัตน์
667 คุณ สมบูรณ์ พันธุ์วงศ์
668 ผศ. ดร.สมบูรณ์ ศิริสรทวิญ
669 คุณ สมบูรณ์ หอดระกูล
670 คุณ สมประสงค์ โขมพัตร
671 คุณ สมปอง ยวงวนิชย์
672 ดร. สมพงษ์ เพื่ออารมย์
673 คุณ สมพร ทองแก้ว

674 คุณ สมพร ฐระเจน
675 คุณ สมภพ วชิรพงศ์
676 คุณ สมภาค แสงจันทร์
677 คุณ สมมี มนตรีกุล
678 คุณ สมฤดี กิตติเมธี
679 คุณ สมฤดี อัดชู
680 คุณ สมลักษณ์ ล้อใจ
681 คุณ สมศรี แซ่อึ้ง
682 คุณ สมศรี บุญเรือง
683 นายแพทย์ สมศักดิ์ ชูณหรัศม์*
684 คุณ สมศักดิ์ ทองดีแท้
685 คุณ สมศักดิ์ นิ่มนวลวัฒนา
686 คุณ สมศักดิ์ ปัญญาโชติพันธ์
687 อาจารย์ สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์
688 คุณ สมศักดิ์ ศรีสังข์
689 คุณ สมศักดิ์ เสถียรนาภาพร
690 คุณ สมศักดิ์ เสนาพล
691 ดร. สมสุข อีระพิจิตร
692 ดร. สมหญิง เปี่ยมสมบูรณ์
693 ดร. สมหมาย ปรีชาศิลป์
694 คุณ สมัคร ปลื้มสุวรรณ
695 คุณ สวรรกมล คุสวัตดี
696 คุณ สรศักดิ์ สารพันธ์
697 คุณ สวรรยา เทียนแพ็ง
698 คุณ สวามิตรี พรหมยศ
699 ม.ร.ว. ล่องศรี ธีรวัชรภักษ์
700 คุณ ลัจจาพันธ์ ศรีลัจจิง
701 คุณ ลัญญาพงศ์ จิราวัฒน์วัฒนา
702 คุณ สันติ พงศ์เจริญชัย
703 คุณ สันติชัย สารภักดิ์แพศย์
704 คุณ สันติพงษ์ บุลยเลิศ
705 คุณ สันทัด แสงกุล
706 คุณ สายฝน บุญญานุสาสน์
707 คุณ สายรัก ไชยลังกา
708 คุณ สายรัก ไชยลังกา
709 คุณ สายสมร ทองมหา
710 คุณ สายันต์ กลิ่นจรรยา
711 คุณ สาธิตา ศรพิพัฒน์
712 คุณ สาวพัศตรา อาภัสรยศ
713 คุณ สำราญ มหาศาลกุล
714 คุณ สิทธิพงษ์ แก้วเขียวบริสุทธิ์
715 คุณ สิทธิโชค สุครักษ์
716 คุณ สิทธิพร บุรณัญญ
717 คุณ สิทธิพร สามงามแจ่ม
718 คุณ สิทธิศักดิ์ เนตรน้อย
719 คุณ ลินาด ไสมขันธ์เงิน
720 คุณ ลินิทธิ บุญสิทธิ์
721 คุณ ลินีนาง วรณศรี
722 ศ. ดร.ลิปปนนท์ เกตุทัต
723 คุณ สิริมนต์ สามัคยานุสรณ์
724 ดร. ลินีย์ สวัสดิ์อารี

725 คุณ สุกฤดา กลิ่นขจร
726 คุณ สุกัญญา นามวงศ์
727 คุณ สุกัญญา ภูพัฒน์กุล
728 คุณ สุกัญญา มีชันทอง
729 คุณ สุกัลยา คาบตัน
730 คุณ สุจิตรา อุตตมวัฒน์กุล
731 คุณ สุจิตราภรณ์ นาคะลักษณณ์
732 คุณ สุขญา ยนต์วิเศษ
733 คุณ สุชาติ ธนสิทธิ์สมบูรณ์
734 คุณ สุดาสมร สุวรรณลาภเจริญ
735 คุณ สุทธิชา ชุบณนลิน
736 คุณ สุทธิเดช วิเศษสินธุ
737 คุณ สุทธิพรรณ อ่วมกุล
738 คุณ สุทธิศักดิ์ ผลแก้ว
739 คุณ สุเทพ สุขศรีศักดิ์สิทธิ์
740 คุณ สุธรรม จิตรานุเคราะห์
741 คุณ สุธาสิณี คำเขียน
742 คุณ สุธิดา เอื้อวิศาลสิน
743 คุณ สุธี ดโนทัย
744 คุณ สุธี ปิยะวัฒน์
745 อาจารย์ สุธี เพชรราวุธ
746 คุณ สุนนท์ อนิลบล
747 คุณ สุนันท์ โยเผือก
748 คุณ สุนารด เขียวเวช
749 คุณ สุนิดา วงษ์อิน
750 คุณ สุนิมนต์ ตั้งสกุล
751 คุณ สุนิสา ไวยเจริญ
752 คุณ สุปราณี ผลสีวิน
753 คุณ สุปรีดี สุวรรณพิต
754 คุณ สุพรรณิ ตั้งพรพิสิฐ**
755 คุณ สุพรรณิ อัครศิริเลิศ
756 คุณ สุพัศตรา ภูซ้อ
757 คุณ สุพัศตรา วิโวโรจน์
758 คุณ สุพัศตรา สุรพงษ์วุฒิกุล
759 อาจารย์ สุพิน นายอง
760 คุณ สุภาพร บัวแก้ว
761 คุณ สุภาพร เรืองมณีไพฑูรย์
762 คุณ สุภาวิฑิต์ ลักษณะวัฒน์ชัย**
763 คุณ สุภาวรัตน์ ทับเจริญ
764 คุณ สุภาวดี ภัทรโกศล
765 คุณ สุมณัฐ อินทประวัติ
766 คุณ สุมณา สุวรรณอำภา**
767 คุณ สุมลาลี ประทุมพันธ์
768 คุณ สุมาวลี ศาลาสุ
769 คุณ สุมิตร ไปตระนนท์
770 คุณ สุธเมธ ทรายแก้ว
771 คุณ สุรัชย์ เจริญสกุล
772 อาจารย์ สุรัชย์ บุญพงศ์
773 คุณ สุรเชษฐ์ จรุงชนะกิจ
774 คุณ สุรเชษฐ์ วิชัยยุทธ์

775 คุณ สุรพงษ์ เจริญรัต
776 คุณ สุรพงษ์ เพียรประสพ
777 คุณ สุรพล เลอวิศิษฏ์
778 คุณ สุรพัฒน์ อารมย์ดี
779 คุณ สุวัชร์ พึ่งเกียรติ
780 คุณ สุวัฒน์ อัครเมธา
781 คุณ สุรินทร์ สุนทรสนาน
782 รศ. ดร.สุรียพงษ์ วัฒนาศักดิ์
783 ร.อ.หญิง สุรียศร์ วงศ์สกุล
784 คุณ สุลัดดา สถิตย์จันทร์ภากุล
785 คุณ สวลี จิตระวีตนา
786 คุณ สุพร วงศ์เสนาะ
787 คุณ สุภภัทร ชูสุวรรณ
788 คุณ สุวรรณ ศิริเวทกุล
789 คุณ สุวินัย วัตตธรรม
790 คุณ สุวิมล เชื้อชาญวงศ์
791 คุณ เสวีกุล ชูสังข์
792 ผศ. เสาวคนธ์ พีระพันธุ์
793 คุณ เสาวณี จันทร์พงษ์
794 คุณ เสาวรส ยววรรณศิริ
795 คุณ แสงนวล ทองเพียร
796 คุณ แสง เพ็งพจน์
797 คุณ โสภณ ชัยพัฒนกุลวานิช
798 คุณ โสภณ ตะดิโชติพันธุ์
799 คุณ ไสลทิพย์ ประมวญ
800 คุณ หทัย สังศิริ
801 คุณ หทัยเยี่ยม แซ่เตียว
802 คุณ อธิป สุนทรสวัสดิ์
803 คุณ อธิวัฒน์ สุวรรณเลิศ
804 คุณ อนันต์ สุวรรณรัตน์
805 คุณ อนานนท์ ศรีศุรวาล
806 คุณ อนุชัย วีรพัฒน์กุล
807 คุณ อนุชา โอสถานนท์
808 รศ. อนุชาติ พวงสำลี
809 คุณ อนุชิต ดิษฐประสพ
810 คุณ อภิชาติ ดนยวรรณ
811 คุณ อภิญา ขาวลิต
812 คุณ อภินันท์ สุประเสริฐ
813 คุณ อภิรักษ์ เปรมศิริ
814 คุณ อภิรัชศักดิ์ รัชณรงค์
815 คุณ อภิวัฒน์ จิระศิริโสภณ
816 คุณ อมรรัตน์ บัวเขียว
817 ศ. อมเรศ ภูมรัตน์*
818 ดร. อรกนก พรรณรักษา
819 คุณ อรณี อนุตรเมธากุล
820 คุณ อรดา เพชรทอง
821 คุณ อรทัย บางวรศิริกุล
822 คุณ อรทัย ศรีทองธรรม
823 คุณ อรวิธา ศิรินาม
824 คุณ อรณัฐ จิตพัฒนานุรักษ์

825 คุณ อรณัฐ วีระสุนทรวงศ์
826 อาจารย์ อรณัฐ อินทวงศ์
827 รศ. อรพรรณ พันธุ์พัฒนา
828 คุณ อรวรรณ อมาตกุล
829 คุณ อรสา โชคชัยนันท์
830 คุณ อรัญญา คชชาญ
831 คุณ อร่าม เอื้อโชติคุณ
832 คุณ อรุณ อังศุยานนท์
833 คุณ อรุณี พงษ์มะลิวัลย์
835 คุณ อวยชัย สมิตะสิริ
836 คุณ อัคร อภิพาณิชย์
837 คุณ อัศรพงษ์ ทิพย์มณฑา
838 คุณ อัจฉราวรรณ เสมสง่า
839 คุณ อัจฉา ชำนาญศิลป์
840 คุณ อัชฌา สัจจาปะละ
841 คุณ อัญชนา วิทยารวมอัย
842 คุณ อัญชลากาณ์ ศรีวิกรม
843 คุณ อัญชลิต บุญจิต
844 คุณ อัญธิกา ทองประสม
845 คุณ อัมพา ว่องวิธธกร
846 คุณ อัมมา เวียงวีระ
847 คุณ อาณาจักร สุทธายน
848 คุณ อาภรณ์ ไกรเดช
849 คุณ อาภาภรณ์ เลี้ยวพัฒนกุล
850 คุณ อาภาภรณ์ สโรชวิกลิต
851 คุณ อาภาวดี พันธุมาดี
852 คุณ อำพร จันทนกุล
853 ศ. อำพล โมตรีเวช
854 คุณ อำไพพร เหล่างาม
855 คุณ อิงสุตา อินทสุขศรี
856 คุณ อิทธิรัชฎ์ เฝ้าวัฒนา**
857 อาจารย์ อิสริย์ ป่อวารี
858 ดร. อิศัย นามประกาย
859 คุณ อุกฤษฏ์ มุสิกพันธุ์
860 คุณ อุไรวรรณ คูหะเปรมะ
861 คุณ อุไรวรรณ จันทร์อายุ
862 ผศ. อุษณีย์ พิษกรรม
863 คุณ เอกพล อัครภาคิษฐ์กุล
864 คุณ เอกภร ชาติปรารถนกุล
865 คุณ เอ็มมา ไมเยอร์

หมายเหตุ :

1. * วิทยากร จำนวน 12 คน
2. ** กลุ่ม Staff จำนวน 21 คน